

اورداک دیل آغیز سوزدن اوسانار
سوردشون مطربی تنگله سوزده سین
زوداق داییشار سا اودتوتار یانار
گرگدیو زخم تر ، آلتیر سوزد سین

Rahim

سازمین سوزو

Rahim

بق سهند

1910

اورداکہ دیل۔ آغیر سوزدن اوسانار
موروشون مطلبی تکلر سؤلیه سین
دوداق دانش رسا اودوتتاریانار
کرکه یرزخمه لر، اللرسؤلیه سین

Vahid

سازمین سوزو

ب.ق.سند

بیر نجوی جلد

انتشارات شمس

چاپ جلیلی

GAHAND

FELORANC
IAEGOBY NC
Ghandily

Lat f

J&E

*****
SSSSS
*****

سیمای حقیقی هر قومی بیش از هر
چیز، در تمدن و فرهنگ و هنر و آداب و
رسوم آن قوم مشخص میشود. میراث مدنی
هر دیار در حکم دریچه ایست که بسوی
روحیات و خلق و خوی و آداب و رسوم
گذشته با کثین آن دیار باز میشود.

سرزمین آذربایجان که از روزگاران
بس قدیم نام پرافتخارش بر جبین تاریخ
میدرخشد از دورانهائیکه تاریخ
بیاد دارد ، مسکن مردانی سلجشور و سر
فراز بوده است که قدرت جسمی را باغناهی
معنوی یکجا در خود جمع داشته اند .

مردمی که در طول قرون و اعصار
برپهنه چراگاههای سر سبز و بردامن
کوههای آسمانسای این سر زمین ما و
جسته اند، در ردیف آثار مدنی و هنری
گرانبهاییکه بر میراث تمدن بشری
افزوده اند ، گنجینه فولکلوریک غنی و
سرشاری نیز از خود بیادگار نهاده اند.

در میان گنجینه فولکلوریک وسیع و
رنکارنک آذربایجان داستانهای فولکلوریک
با احاطه و وسعت شمول خود جایگاه
ارجمندی را بخود اختصاص داده است

این داستانها که بدلیل بیوند عمیق
آنها با زندگی و آمال و آرزوهای مردم ،
اطلاق نام داستانهای خلق بر آنها بسیار

سزاوار و درخور خواهد بود ، بمثابة آئینه
تمام نمای آمال و سجایا و خصایل مردمی.
پاك سرشت ، در گذشته های دور و نزدیک
است .

این داستانها با اینکه از نظر محتوی
و اسلوب متنوع می باشند ، از نظر عمومی
و اجد جنبه مشترك و هما نند هستند. این جنبه
مشترك و هما نند که مانند رشته ای تا بنك
مضمون اساسی آنها را در بر می گیرد ،
كوشش و تكاپوی بلا انقطاعی است که
قهرمانان و بازیگران این داستانها در راه
تحقق آرمانهای انسانی و در طریق پیروزی
روشنائی بر تاریکی ، محبت بر نفرت ،
آزادی بر اسارت و نیکی بر بدی از خود
ابراز میدارند.

داستانهای فولكلوريك آذربایجان
که از قسمتهای تلفیق پذیرفته نظام و نشر
تشکیل میشود ، ارتباط انفكاك ناپذیری
با موسیقی خلق و بانام و ابداع نغمه بردازان
و داستانسرایانی دارد که در ادبیات فولكلوريك

با عنوان «عاشق» شهرت یافته‌اند .
عاشق‌ها در تدارك و ابداع و نگاهداری
داستانها و همچنین در تذهیب و رنگ آمیزی
و انتقال آنها از نسلی به نسل دیگر نقش بس
مؤثری داشته‌اند .

ارتباط هنر و ابداع عاشق‌ها با
داستانهای خلق آذربایجان تا بدانپایه
بوده است که در قسمت عمده این داستانها و
بخصوص در داستانهای عاشقانه رمانتیک
مانند «عاشق غریب» ، «عاشق امراه»
«عاشق قربانی» قهرمان داستان شخصا
نوازنده و نغمه پرداز است و در یکرشته
دیگر از داستانهای تاریخی و قهرمانی از
نوع داستانهای «دده قورقود» و «کور
اوغلو» طالع قهرمانان و مضمون عمومی
داستان با حرفه عاشق‌ها و ساز و کلام آنها
ارتباط و پیوند پیدا میکند .

***

داستانهای «دده قورقود» از
قدیمترین و عالیترین نمونه‌های داستانهای

فولکلوریک مردم آذربایجان می باشد .
این داستانها از نظر ارزش بدیعی ، زیبایی و
انسجام کلام ، جلوه و شکوه صحنه ها ، بی
آلایشی و دست نخوردگی سجایا و سنن
مندرج در آنها با معروفترین داستان های
حماسی جهان قابل سنجش است .

در این داستانها صحنه ها و چشم
اندازهای زیبا و پرشکوهی از زندگی و
مبارزه و شادیهها ورنجها و خصائل و آداب
و رسوم مردمی که در دوران معینی از تاریخ
در این خطه یا بعرضه وجود مینهند ، با سبکی
بدیع و روح انگیز ترنم میشود .

قهرمانانیکه سرگذشت و ماجراهای
آنان در این داستانها توصیف میشود ،
کردان دلیر و گردنفرازی هستند که در راه
وصول بآنچه که برای آنها عزیز و مقدس
است ، از هیچ خطری نمیهراسند و اسپان
تیز پای خود را تا سر منزل مقصود پیش
میتازند . اینان مردانگی ، صداقت ،
گذشت و پاک اندیشی را از هر چیزی برتر

میشمارند و آنکه را که بی نصیب از این
مواعب باشد، خوار و مطرود می‌شمارند.
داستانهای دده قورقود که وجود آن
تا يك قرن و نیم پیش بر جهان دانش نامکشوف
بوده از يك مقدمه و دوازده داستان (بوی)
تشکیل میشود. در مقدمه طرحی از سیمای
دده قورقود به همراه نمونه‌هایی از سخنان
حکمت آمیز منسوب به او آورده میشود
در هر يك از داستانهای دوازده گانه،
ماجرای و مردانگیهای قهرمانی توصیف
میشود و داستان نام همان قهرمان را
بخود می‌گیرد. داستانهای دده قورقود
مانند دیگر داستانهای فولکلوریک
آذربایجان از قسمت‌های متوالی نظم و نثر
ترکیب می‌یابد.

زبان و اسلوب نثر داستانها فوق‌العاده
بدیع و وزون و روان است. جملات کوتاه
و مسجع، تعبیرات و تشبیهات دور از هر
نوع تکلف و تصنع و در يك کلمه نحوه
بیان شیرین و جذاب است. از جنبه‌های مشخص

نثر دده قورقود تکرار کلامهائست که معمولاً در نقل قول و بازگو کردن حوادث و حالات پیش می‌آید این شیوه تکرار نه تنها از سلاست داستانها نمیکاهد بلکه برجذبا بیت آن پیش از پیش می‌افزاید .

نظم داستانهای دده قورقود دارای ریتم و آهنگ ویژه‌ایست. در این نظم وزن و قافیه با مقیاسهای امروزی رعایت نشده است . برخی از مصراعها کوتاه و برخی دیگر بلند می‌باشد بنظر میرسد که این که بود وزن و قافیه، بینگام ایفای اشعار بوسیله ساز ترمیم میشده است .

***

داستانهای فولکلوریک آذربایجان با جنبه‌های بدیعی زیبا و مضامین عالی و انسانی خود از دیرباز نظر نویسندگان و هنرمندان بسیاری را بخود معطوف داشته و آثار پر ارزش و جاویدانی بر پایه و مایه آنها بوجود آمده است .
منظومه‌های حماسی جذاب و شور-

انگیزی که در دفتر شعر موجود فراهم آمده
یکی از آنجمله آثار زیبا و ارزنده است
که از داستانهای فولکلوریک آذربایجان
ملهم گشته است .

موقیت سراینده با ذوق و چیره دست
این منظومه های سمفونیک در آنستکه ، در
ابداع خود شیوه و ابتکار تازه ای بکار برده
و کرده سه داستان از داستانهای اصیل
فولکلوریک آذربایجان رامینا و ملاک کار
هنری خود قرار داده است .

سه داستانی که در سرودن این حماسه
های زیبا الگو و مدل شاعر قرار گرفته از
مجموعه داستانهای معروف «دده قورقود»
برداشت شده است .

اینک بعد از این مجمل بهتر آن
خواهد بود که درباره منظومه های شاعر
بازبان خود : شاعر صحبت بمیان آید .

گؤزهل بیر بدیعی اثرین نه کیمی خصوصیتلره مالک۔
الدوغو ، اوزون زمانلاردان بری حیاتی تصویر ائدن ادبی
و هنری اثرلرله ماراقلانانلارین ، نظر دقتنی ئوزونه جلب
اتمیشدر. بو خصوصدا اورتا یاچیخان نظریه لرین جور بجور

الدوغونا باخما ياراق، اساس مسئله ده واحد بير نظر و ثريلمكده-
 دير، اودا هر بير بديعى اثرين هر شيئدن اول انسان حياتى
 و اونون دوغما احساس و دويغولارى ايله باغلي يغير. بونا كۆره
 بير اصيل و بديعى اثر ياراتماق آرزوسيندا اولان هنرمند
 هر شيئدن اول نوز دوغما خلقنين حياتيندان الهام آلماق
 اولور.

ده قورقود داستانلارينين بۇ يوك تاريخى و بديعى
 اهميتى، اونون باشدان-باشا خلقين دوغما ساجيه لرى ايلن دولو
 اولدوغو، آذربايجان خلق حماسه لرينى شعره سالماق
 آرزوسيلان آليشان قدرتلى شاعر «ب - ق سهندين» دقتينى
 هاميدان آرتيق جلب ائتميشدير.

او خوجولارين كۆز ئونونده دوران بو اثرده شاعر نوز
 دوغما آرزوسينا چاتماقدا يو كسك موفقيت آلده ائديب، ده-
 دور قورود داستانلارينين او چونو شعره سالميشدير. داستانلار

بودفترده و ئىرىلدىكى سىرا ايله «دو خاقوجا اوغلو، دلى دومرول»،
«درسه خان اوغلو، بوغاج»، «قانلى قوجا اوغلو»، قانتورالى،
بويلارىدیر .

سۆز يوخ كه ائللرين دوغما و انساني سجيه لرینی ترنم
ائدن بو داستا نلارین، هر يیری بیر جهتنن شاعرین دقتینی
ئوزونه آلمیش وقار شیمیزدا کی دگرلی منطومه لری بار اتماغا
اولگوا و لמוש دیر .

بۇ يوك شعر قدر تينه و تو كنمز سۆز با جاري قينا مالک
اولان شاعر بو ايشی اولدو قجا با جاريق و هنر له يثرينه
يئتميش، اوخو جونون ذوق و احساسینی اوخشا يان، اوندأ
هيجانلار، كدر و سئوينجلر دوغوران بديعی و اجتماعى يير
اثر ميدانا چيخار تميش دیر .

شاعر داستا نلارین عمومى قورولوشينا و اوندأ اولان
اسلوب و سۆز خصوصيتلرينه وفادار قالماقلا برابر

یئری گلدیکجده خیال یئلککنینی آچمیش وانسان دو یغووز کاسنین
افقسیز دریاسینا یول تاپمیشدیر .

شاعرین داها بو یوکهنری اوراسیندادیر که داستانلاردا
بعضاً کیزلی و بعضاً ده آشاغا - یوخاری قاباریق شکلده
کۆرونن، لاکن هر حالدا واحد بیر حادثه یه یاتک بیر سیمایا
عاید اولان انسان دو یغولارینی هر جور قوندارما او یوشمالاردان
اوزاق صورتده اجتماعی - فلسفی دنیا گۆروشلری ایله او یغو-
نلاشدیرمیش و اونلارا عمومی جهت وثرمیشدیر .

اودلی دومرول، پوڈماسیندا، دومرولین آروادینین صداقت
وفدا کارلیغینی و حیات یولداشی او غروندا ئوز جانیندان کئچد-
یکینی بئله بیر اساس پرنسیپله نتیجه لندیریر :

دنمک بیر قادینین ' عشقی وفاسی .
تازی غضبینه غلبه چالدى .
دومرولون گول آجدی گونو-دنیا سی '
یوزقرخ ایل یاشادی، یوزقرخ ایل قالدی....

كېم دېر ئولومدېر ، جاندا نال چكەك ؟
بو ئولومدن دوغور باشقا بېر حيات !
انسان ئوز جانينە ان كىچمە ۴۰ دئەك .
ابدى حياتا چاتارمى ؟ هېھات !

فرھاد دنياميزدان ، ئولوب گىتسەدە ،
ھلەدە كلنگين ، سسى گلېرى ،
اىستكەدە گىزلەنن ، توكنمز قوۋە ،
ھلەدە داغلارين ، باغرين دلېرى ...

.....

او «درسه خان اوغلو ، بوغاج ، پوئماسىندا ، انسان
حياتىنى ابدىت آختاران و ابدىتە دوغرو يول سورن بېر كاروانا

اوخشاد اراق ، انسانلیغین درین معنوی رسالته مالک اولدو-
غولو ، آچیق - آیدینجاسینا افاده ائدیر:

اوسونولمز بیرشعله دیر
ایشیق سالیب ، کایناتا
ابدیت ، اختاری ،
ظلمتاره ، باتا - باتا .

شاعر بو کاروانین اوزون اوزادی قورخولو یوللار-
دان کئچیب ، مقصده چاتا جاغینا آنجاق بیروثیقه دوشونور
اودا آنامجبتی دیر :

« اونون گنیش سینه - سینده »
گونش بویدا ، بیرشعله وار .
آلور لانیب . یاندیقجا او ،
ابدیت ، ایشقلانار .

او آنادير ، اور گينده ،
حيات عشقى ، لپه لنيير ،
اونون آنا محبتى ،
گله جگه وثيقه دير .

وئوز درين فلسفى گوروشو اعتباريله ، انل ايچينده آنا يا
بسله نين سونمز حرمت وعلاقه نى ، بوسوز لر له ايضاح ائدير :

ازلدن - ازلدن : بوائل - بواوبا ،
آنا يغا درين حرمت بسله ميش .
آنا قارشيسيندا ، توپال تيموردا ،
آياق دالى قويמוש ، باغيش ديله ميش .

بو حقى تانيان ، حقى سئون ائل .
معرفتنده اينجه ، بئر لرد چا تميش .
«آنا حقى تانرى حقى دير» - ديه .
«بئله بير بديعى مثل يارا تميش ،

شاعرداستانلارین مضمونیندا یئر آلان دو یغولاری ،
داها دولغون ، داها حقیقی شکلده دو غرو لتماق و اونلاری درین
اجتماعی - فلسفی کوؤر وشار له ، او یغونلاش دیر ماق او چون
هر منظومه نین اولینه بیر باشلانیش (پرولوق) و صونوناییر
قورتاریش (ایپلوق) آرتیر میشدیر . بو آرتیر مالار منظومه
لری بدیعی و فکری جهتدن ، قات - قات زنگینلشدیر میش
وانسان خیالینین حیات عرصه سینده قانادلانماسینا یول
آچ میشدیر .

شاعرداستانلارا قوشدیغی باشلانیشلاردا حیات فلسفه
سینی ، انسانین ئوزونو تاپدیغی کوندن «حقیقت آدلانان
او کوؤل پری» یه چاتماق او غروندا چرپینتیلارینی ، دریندن
هنیمسه ییر .

هرشیدن اول او وارلیغی ، انسان حیاتی ، دورغون
وسونوک صورتده یوخ ، بلکه دائمی دگیشیلیمکده وانکشافدا

كۆرۈر. بۇد كىشىكىلىك كورامال و باشلى. باشىنا يىز حر كت
 اولما يىب، بلكه ايشىقلىق و سعادت آدلانان بىر ھدفە دوغرو-
 دىر . بوردا انسانىن ايشىقلىقلارلا ، قارانلىقلار آراسىندا
 قالدىغى ، بىرىنە طرف يورودىكى و اوبرىسىندن قوروندوغو
 حياتىن اساس ھىسئە سى كىمى كۆتۈرۈلۈر . وارايىق و سعادت
 دوغوران ايشىق ، يوخلوق و فلاكت تۇرەدن قارانلىق، حياتدا
 بىر- بىرىلە آردى- آراسى كسىلامە بىن ضدىت ار كىمى ووروشور

ايشىقدان دوغورسا اىستى لىك ، اىستك
 قارانلىقدان دوغور ، سويوق - آلدانىش
 محبت آختاران انسانلىق دئىك ،
 اونا باش اندىر مىش ، بونوقارقامىش .

قاراقىش دىن يانى ، برباد اندردى ،
 داليجا ياز اولوب ، پاي اولماسا يىدى ؟

قاراندیقدا انسان ، الدن گئدردی ،
گونش اولماسایدی، آی اولماسایدی .

بو اوجو- بوجاغی کۆرونمه یین ووروشمادا، انسان بیر
واسطه کیمی ، بیر «هرمزد» لارین نماینده سی کیمی یوخ ،
بلکه بیروارلیقین سرداشی کیمی ، حقیقتین ئوزو کیمی ،
«دویار کۆنلو - کۆزر کۆزو» کیمی شرکت ائدیر .

«حقین حقیقتین، باخچاسی ، هرواخ .
انسانلا گل آچیر ، انسانلا سولور .
ان بویوک حقیقت ، انساندیر آنجاخ .
انسانسیز ، حقیقت اولسا ، کور اولور .

***

دئمک انسان ، بودنانین ،
طبیعتین ، سرداشیدیر .

حقیقتین ؛ گۆزر گۆزو ،
دویار کۆنلو ، یولداشیدیر .

لاکن بویولون چوخدا یاخین اولدوغونا، چوخدا آسان
باشا چاندیقینا ، اینانماق اولمور . انسان بویولدا چوخ-ای
اوچوروملارلا ، آراسی کسيلمز طوفانلارلا راستلایر . او
بیر چوخ وقت آلدانیر ، آزدیریلیر ، ایتگین دوشور ، سار-
سیلیر ، « باشی داشدان - داشا دگیر » ، « سعادت جیرانی
ئونوندن قاچیر » ، سیلدیریم یوللاردا سر کسردان قالیر ،
چالیلار - تیکانلار ایغین بیچیر ، « لکن بوسار سیدیجی-
حادثه لر هئچ بیر ی اونو ایشیقلیقا ، حیاتا ، محبته دوغرو
یورومکده ایاقدان سالمیر ، او ئوز ایدآ لینا چاتماغی چتین
کۆردیگده اونلاری افسانه لرده جانلاندیریر و بئله لیکله ئوز
ایستک و آرزولارینی ، بوشکلده ترنم ائدیر .

او ئوز صورتيني ، ياداسالديقدان
بیر چوخ افسانه لر ، ياراتميش بعضا .
آختاریب ، یورولوب ، یولدا قالدیقدان .
ایندی ئوزون گزیر ، افسانه لردن !

افسانه ، انسانلیق ، سین—سین آختاران ،
اید آل دنیانین ، تبسمی دیر .
حیاتدا ، تجسم تاپیب—تاپمایان ،
ائل آرزولارینین ، ترنمیدیر .

***

شاعر منظومه لرینین هر سطرینده ، هر صفحه سینده
ئوز آنایوردونو سئون ، ئوزدوغما خلقینه اینام بسله یین ،
ئوز شانلی تاریخینه گووه نن بیر هنرمند کیمی کوورونمکده دیر

بوتور پاقدان ، بود یاردا ،
عصر لردن ، عصر لره ،

السيزلرى ، تلامبيان ،
توپوردېگىن ، يالامبيان ،
دېللىرىنە ، يالان كىلمز ،
حق يولوندىن ، اوزچمۇيرىمىز ،
ظلمكارا ، بويون كىمىز ،
داليسىنى ، دشمان گۇرمىز ،
دىشى اصلان ، قوچ ايگىدلىر ،
قافلان كىمى ، يوواسالمىش ،
جىداسىنى ، يىرە چالمىش .

***

بوداغلارنى ، يايلاقلارنى ،
جىران قاچار ، اوولاقلارنى ،
تورپاقلارى ، قارىشىقلىرى ،
بابالارنى ، تورپاغيلان ،

***

يادلار بىزە ، كۆباخاندا ،
آخارسولار ، قان آخاندا ،

پاڭاغىنى ، اغرى قويان ،
بوسىلدىرىم ، قايالارین ،
داليسىندا ، مینلر اصلان .
بوسقولارا ، سینیپ یاتیپ ،
اوخ سچرادیب ، تفنگک آئیپ .

حقیقتین آیناسی اولان بوسۇزلر ، شاعرین سۇنمز
وطن پرورلیک علاقه سنین جانلی نمونه سیدیر . بورادا بیز
بوش خولیاالر وخلق حیاتینا یاد گونمه لرایله یوخ ، بلکه
خلقمیزین تاریخ بویو پارلامیش پارلاق سیماسینی گؤروروك ،
اونون آلولار پو سگوردن و روح جوشدیران حماسه سینی
یغجام سۇزلر قالمندا ، بیر آذربایجان او غلنونون دیلیندن
دینله بیریک :

ازل گوندن ، قهرمانلیق ،
مردانهلیک ، قوجاقلیق

وطنهين ، ائللريمين ،
آد - سانيلان ، يانشيدير .

دوغروداندا ، هيرانسانليق ،
فخري اولان ، سجيهر ،
بوائللرين ، اوبالارين ،
اكيزتاي بير ، قارداشيدير .

دميرديرناق ، اصلان كيمي ،
باشي اوجا ، آنلي آچيق ،
عمرسورن ، ائللريمي ،
«دونه - دونه ، آقيشلاسام .

آيدين آخان ، سولارداندا ،
زلال اولان ، لكه بيلهز -
پارس آؤتورهز ، وجدانينا ،
تعريف يازسام ، بوي - بويلاسام ،

حقلييم هن ، بوبوي دگيل ،
آيين گونون ، اولدوزلارين ،
وازيقلاري ، حقدير اغير ،
اودايله ، حقيقتيدير .

بودفترده یئرلشن داستا نلارین شعره سالینماسیندا
ایشه آپاریلان سؤز قدرتی، آهنگک او یغونلوغو و موسیقی
استقامتی بیر طرفدن و خلق وارلیقی ایله اولان صمیمی باغلیلیق
دیگر طرفدن، شاعری هرشیدن اول بیر خلق نغمه-کاری،
بیر حق عاشقی سیماسیندا جاوه لندیریر. شاعرین یئرلی-
یئرینده «عاشیق» حقیقده وئر دیگی بو کیمی بدیعی تصویرلر :

معنالی باخیشی، نلر آندیریر ؟
اودویغون باخیشدان، نلر اله نیر ؟
اوزونده خلقمین، روح علوییتی،
وقاری، منلیگی، فخری، گونیر !

ازلدن منیده، جوشدیران اودیر،
اونودینله میشم، فکره دالمیشام،
او، وورغون کونلومین، ایلك یا ووروسیدیر،
من ایلك الهامیمی، اوندان آلمیشام

بىر خالق نغمە كارىنىن جانلى تصويرى اولدوغو حالدا
 ھمدە شاعرىن ئوز تصويرى و نئجە دىير «اوتوفوتوسى» سايا لايىلر
 عاشىق نغمە لارنىنى اشيدىر كىن «بدنى دىنجه ان»، «روحى يو كىسلن»،
 «و توكلرى بىز - بىز دوران» شاعر سانكى اشاغىدا كى
 سۇزلىرى ئوز صنعتى حقىندە دئمىشىدىر :

عاشق چمچە سىنى ، اينگىلدە دەرك -
 گزىر پردە لردە ، افسونكار الى .
 تئلر تيمترە دىكجە ، تيمترە يىراورك
 ھركىن جانلانير ، عشقى - املى

نغمە لىر طرلان تك ، قانادلاندىقجا
 كۇنولده آردىنجا ، قول - قاناد آچير
 ھاوالار كۇبلرە ، ھاوالاندىقجا
 خستە كۇنوللردن ، دردغم قاچير .

بىلىم نەسردىر ، عاشقىن سىين
 اشيدىن اوركدە قالماز اختيار

ان كىچىك ياشىمدان ، عاشق نغمەسىن
اشىدىن زامانلار ، ئوكوم بىز دورار .

ھلەدە بىلمىرم ، بوسس - بونغمە
ھانسى دنيا لاردان ، باش آلبىگلىر
نسىم يىللىرى تك ، دىگندە قلىبە ،
بدنىم دىنجهلىر ، روھوم يوكسلىر .

ئوزومدە بىلمىرم ، ھارادا - ھاچان ،
روھوم بو عالمىن ، آشنالىق قاتمىش ،
آنجاق بىلمىرم كە ، اوزاق زاماندىن ،
كۇنلومە دوغمادىر ، قلىبمە تانىش .

عاشقلاردا اولان انسانا مەجىت ، خلقى باغلىلىق ، حىياتى
سئومك ، ظلمە وحقسىزلىگە قارشى دورماق ، شاعرىن يارا -
دىجىلىغىندادا اوستون يىر توتور . ھايىلە شاعرىن منظومە -
لرىن اولىنە آرتىردىقى اجتماعى ، فلسفى ، كۆرۈشلەر ، خلق

داستانلاریندا و خصوصیله عاشقانه - رمانتیک داستانلاردا

اولان استادنامه لری ، اوخوجونون یاریناسالیر .

انسان دو یغولارینین درینلیکلرینه یول آختاران

آشاغیدا کی سۆزلر :

کۆنول ، محبتدن دانیشان آندا ،

عقل قوپوزونون سیمی قاریشیر .

عشقالی ئئل لره زخمه ووراندا ،

کیمیسی قیریلیر ، کیمی قاریشیر .

انسانلیق یوکسلن ان او جایئیرین ،

بیر آدی سئو گیدیر ، بیر محبت .

هربانی آختاردیم من درین - درین ،

آرایا بیلمه دیم ، باشقا حقیقت !

عاشق سنده بیزه ایستکدن دانیش ،

قوی محبت دوغسون صحبتون - سۆزون .

كۆنولدىن ، قلىدىن اورىدىن دانىش ،
قوى سارسىلان انسان تانىسىن ئوزون .

بومدىدا اوچون كۆزەل بىر نەمۇنە سايىلابىلر .

يالنيز بونو دئمك لازمدىر كه بوباشلانىشلار واپله-
جەدە داستانلارىدىن بدىعى قورولوشو وشاعرىن توكنمز سۆز
باجارىقى، بومنظومه لىرى بىر عادى داستان سويە سىندىن
آيىر مىش و معاصر آذربايجان شعرىندە ئوزونە كۆز كەلى
ئىر آچان بىر اثر-سويە سىنە چاتدىر مىشىدىر .

۰۴ . ع . ف

۱

دو خاقو جا او غلو

دلی دو مروں

دو خاقوجا اوغلو

دلی دومرول

کئجه نین قوینوندا وقارلی داغلار،

سانکی ابدی بیر یوخویا باتمیش .

دره لر ، تپه لر ، مئشه لر ، باغلار ،

دنیا نین خیرینی - شری نی آتمیش .

قارانلیق کئجه نین مرموز سیماسی ،
همی کدر دوغور ، هم اوره گ سیخیر .
قارا ابهاملارین اوچروم دنیاسی ،
کیمسه نی بود ره دیر ، کیمسه نی بیخیر .

کئجه نین باغریندا ، کوز للیکلرده ،
بیر شبح گورو نور ، انسان کوزونه ،
قارانلیق چکمیشدیر ، چاشدیران پرده ،
قاری شیطانلارین ، قارا اوزونه ،

شیطان یارانمیشی تانیتدیر اراق ،
ازلدن قارقیمیش کئجه نی انسان .
اوجاقلار ، مشعلر یاخماقلا آنجا ،
قاچمیشدیر کئجه دن ، قارانقولوقدان .

هله ده - هله ده ، بيزيم يئرلرده ،
ساده انسانلارين ، آندی چراقدير .
خلقين آراسيندا ، كنده - شهرده ،
مقدس يئرلرين آدى اوچاقدير .

ايشيقدان دوغورسا ، ايستي ليگ ، ايستك ،
قارانليقدان دوغور ، سويوق ، آلدانيش .
محبت آختاران ، انسانليق دئمك ،
اوناباش انديرميش ، بوني قارقاميش !

قوي بوني سويله ييم ائل «وورغونندان»
«سانمايين مقصديم بوش ياراشيقدير»
داليجا سويله ميش اوئولمز انسان ،
«دنپادا ان بويوگ قوت ايشيقدير»

قاراقیش دنیانی ، برباد ائدردی ،
دالیجا یاز اولوب ، یای اولماسایدی .
قارانلیقدا انسان ، -الدن کئدردی .
گونش اولماسایدی ، آی اولماسایدی .

کئجه نین قوینوندا وقارلی داغلار ،
سانکی ابدی بیر یوخویا باتمیش .
دره لر ، تپه لر ، مئشه لر ، باغلار ،
دنیا نین خیرینی - شرینی آتمیش

تالا بولوتلیقدا سوروندیکجه آی ،
ایشیق دهره لری ، کئجه نی بیچیر .
کئجه دن قیریلیمیش صحنه لر لای - لای ،
سینیق قوشون کیمی ، قارشیمدان کئچیر .

چول لری بوروین معنالی سکوت،
بعضاً لال دایانیر ، گاه دیله کلیر.
افقه باخدیقجا من مبهوت - مبهوت،
ایله بیل که سکوت، منی سسله بیر .

بیر چوخ عظمتلی چاغریشدیر ، باخ.
قولاغین پرده سی ائشیتمز سسین !
اوره کین تئل لری حس ائدر آنجاخ،
چولون پیچیلتی سین ، داغین ناله سین .

بولال چاغریشدا ، قرینه لرین ،
ٹولمز ناله سی وار ، ٹولمز سی وار!
بویوگ اساطیرین، افسانه لرین ،
اوره کی سحر ائدن زمزمه سی وار!

هراڻلين ، اوبانين ، افسانه لري ،
اواڻلين روحيني ترنم اڻڏير .
افسانه ويال لږ صورت چڪه ني ،
اڻل لرين سيماسين تجسم اڻڏير .

صورت حقيقتدن بير گوروشدورسه ،
كيمڊيه رصورت حقيقتدي بو؟
آنجا ق رسم اولونان هر بيرصورته ،
شبهه سيز ، اولميشڊير سبب بيردويغو .

کڻچنلر دڻميشلر : «هر حقيقتين ؛
مينلر صورتی وار ، مينلر اوزووار .
کيمسه نه باخيشلا باخارسا اونا ،
ئوز باخيشی قدر حقه يول تاپار.»

بو کیمی سوزلرده واقعیتین،
ایزلری واردیسا ایتگین لیک ده وار،
ایتگین تا پایلر یولونو لاکن
دئمیشلر : «دنیادا آختاران تاپار.»

حقیقت مین اوزلواولسا دا اکر،
کئدنمز کونده مین اویناشا - اره .
ئوزون حق بیلمه یین یوخسا بیر نفر،
بیر سوزمانی وئرمز وعده مین یثره .

حقیقت دئدیگون دیوانخانادا ،
«حق» دیبه قویولان بیر قرار دکیل،
یاخود «هو!» چاغیران «علی موجود»ون،
سرخوش باشیندا کی خولیا لاردکیل .

حقیقت خود همان واقعیت در .
انی وار ، بویووار، ایزی-توزووار،
زماندان قوجامان ، مکاندان هوندور،
مکانلابویویر ، زمانلادورار .

بیرده حقیقته تانیش بیر اُورک
تانیر سئو کیلیسین هر صورتینده .
من قول قویما بیرام «عرفانا» دئمک،
حقیقت وارانسان معرفتینده،

حقین - حقیقتین باغچاسی هرواخ ،
انسانلا گل آچی، انسانلاسولور .
ان بویوک حقیقت انساندر آجاخ،
انسانسیز حقیقت اولسا، کورا اولور .

لاکن ندندیسہ بو گوزل پری،
بعضاً یا وروسیندان قیریر القتین .
دلی «مجنون» کیمی گزیر چوللری .
سانکی اونودانمیر، ایلک محبتین .

هله ده سرگردان قوش کیمی دراو،
نه بیر یورد تا پمیشدر، نده بیر یووا!
گزیر انسانلیغین باشی اوستونده،
قونور بو بوداغدان باشقا بوداغا .

انسان حقیقتین ایتیرن کوندن
باشی داشدان - داشاد کیرهر زمان!
سعادت جیرانی قاچیر ثونوندن ،
سیلدیریم یوللاردا قالیر سرگردان!

آزىب ئوزلو كوندن ايتكىن دوشندن،
قورد كىمى ئوزونون قانىنى ايجير!
ئوزونو آختارير بىلم نردن؟
چاليلار، تىككائلار اياغين بيجير!

او، ئوز صورتىنى يادا سالدىقدان .
بىر چوخ افسانهلر يارادمىش بعضاً،
آختاريب، يورولوب، يولداقالدىقدان
ايندى ئوزون كزير افسانه لردن!

افسانه، انسانلىق سىن - سىن آختاران،
ايدە آل دنياىن تىسميدر،
حياتدا تىجسم تاپىپ - تاپمايان ،
بويوك آرزولارين، ترنمى در .

حفسيز ليك دنيانى چولقايان زمان،
او حقه دايا نميش، حق آختار ميشدر .
ايستگسيز- ايلغار سيز بير روز كاردا،
او عشقه اوغراميش، ايلغار وار ميشدر .

انسانين قدر تسييز- ضعيف چاغيندا،
قدر تلى قانرى لاريونوب ياراتميش .
بعضاده انسانا قاناد وئرمرك
آليجى قوش كيمي، گويه چيخارتميش .

بير اولگواو لموشدور گاهدان انسانا،
عصر لردن قالان افسانه- روبا .
او خشاييب، تسلى وئرميشدر اونا،
هر زمان دارى خيب داردا قالاندا .

اودور کی انسانلیق بیربری کیمی،
داغلارین باشنیدان بیزی سسله بیر.
بعضاًده بورونور گوگرچین دونو،
ساحلسیز گوکلردن امیددیله بیر!

چوللری بوروین معنالی سکوت،
بعضاًلال دایانیر، گاه دیله کلیر.
یوللارا باخدیقجا من مبهوت۔ مبهوت،
ایله ییل کی سکوت منی سسله بیر.

شبح له دولدور موش کئجه هر بانی،
منده قوشولورام بوشبحلره .
کزیرم سرگردان داغی، اورمانی،
جوموب باش چکیرم بوتون هر یئره .

ھارداسا گئجھنن قاراانگی،
اود دوتوب شعلہ لی۔ شعلہ لی یانیر۔
ھاردا ایشیق اولسا، تاہار آورہ کی
کونول ایستگلیسین ھردوندا تانیر۔

قلیمی آپاریر اوندا کی جذبہ،
یو گورورم اونون آردیجامندہ،
ظلمتہ باتاندان مندہ۔ ثور کدہ،
سورونوروک ھاردا ایشیق گورندہ۔

چاتیریق بویوک بیر دوزنگاہلیغا،
چمنلر شنلنیر، چشمہ لر آخیر۔
کوچونو سالمیشدیر آغیربیر اوبا،
مشعللر گئجھنی یاندیزیر۔ یاخیر۔

آرايقدا بويوك دووران قورولموش،
ييلميرم تويدورسا، يوخسا قوناقليق.
ارنلر، قادينلار، قات-قات اوتور موش
آرادا دولانير، قوجامان عاشيق .

عاشيق چومهجه سيني اينگيلده دهرك،
گزير برده لرده افسونكار الى.
تئلر تيره ديكجه تيره بير اورك،
هر كسين جانلانير عشقى، املى .

نغمه لر طرلان تك قانادلانديقجا،
كونولده آردينجا قول-قانادا چير.
هاوالار كوكلره هاوالانديقجا،
خسته كونوللردن، درد-غم قاچير .

يېلىم نە سەردەر عاشقىن سەسەن،
ئاشىدىن ئورگە قالماسزاختىيار.
ان كىچىك ياشىمدان عاشىق نغمە سەن،
ئاشىدىن زامانلار تو كۆم بىز دورار .

ھە دە يېلىمىرم بوسس - بو نغمە،
ھانسى دنيا لاردان باش آلىب كلىر،
نسىم يىللرى تك دگندە قلىبە ،
بدنىم دىن جلىر، روھوم بو كسلىر،

ئوزومدە يېلىمىرم ھارادا - ھاجان،
روھوم بو عالمىن آشنالىق قاتمىش .
آنجاق يېلىم كە ، اوزاق زاماندىن ،
كۆنلۈمە دوغما دىر ، قلىمە تانىش .

عاشيق ، دكيشه رك سازينين سسين ،
كولور كوزلرينده ، شنليك ، هيجان .
باخيشى آنديرير ، ئولمز هوسين ،
سافكى ايندى كلير ، اوديالاردان .

ديشى اصلان ، قوچ ايگيتلر ،
قوللوغونا سويله ييم من ،
بوا ئللمرين ، اوبالارين ،
آتالارين ، بابالارين ،
كلديگيندن ، گئچديگيندن ،
حق باده سين ، ايچديگيندن ،

بوتور باقدا ، بودياردا ،
عصر لردن - عصر لره ،

السیز لری تالامایان ،
توبوردیگین بالامایان ،
دیلرینه یالان گلمز ،
حق یولوندان اوزچئوویرمز ،
ظلمکارا بویون گمز ،
دالیسینی دشمان گورمز ،
دیشی اصلا^ن، قوج ایگیتلر ،
فافلان کیمی یوواسالمیش .
جیداسینی ، یئرہ چالمیش .

بوداغلارین ، یایلاقلارین ،
جیران قچار اوولاقلارین ،
تورپاقلاری قاریشیق دیر ،
بابا لارین تورپاگیلان .

داش - چينقىللى ياتاغىندا ،
كوز كو كىمى غلطان - غلطان ،
كوپو كلنىب داشغىن آخان ،
بوچايلارين اوزرىندن ،
مردايكىت لر بوكون - دونن ،
بدوآتىن چاپىزدىر مېش ،
دشمانلارى ، تو كوب قر مېش .

يادلار بىزه كىر باخاندا ،
آخار سولار قان آخاندا ،
پا پاغىنى اكرى قويان ،
بوسىلدىر يم قايلارين ،
داليسىندا مېنلر اصلان ،
بوسقولارا سىنىب ، ياتىب ،
اوخ سىچرادىب ، نىنگك آتىب .

دیشی اصلان بیزیم آنا ،
امزیک وئر میش نراوغلانا ،
خمیر یا یه میش ، چورک یا یه میش ،
قویون ساغمیش ، اینک ساغمیش ،
آرخالانمیش اوزاریله ،
اویارادان اللریله ،
توخومیشدیر رنگلی کبه ،
احسن اولسون بیزیم دبه .

گوزل لری اینجه - اینجه ،
گوزایننا نماز ، گورمیینجه .
أوره کلره دوگون سالان ،
گونول وئریم ، گونول آلان ،
درین ایستک ، دونمز ایلقار ،
اونلاردان دیر ، بیر یادگار .

گونشدن نئز ، یئردن دوران ،
داغلار اوسته ، چادر قوران ،
سو - سوواران ، توخوم سه پن ،
اکین - اکن ، بیچین - بیچن ،
آو - آولایان ، قوش - قوشلایان ،
هردایکیتلر ، حرمتیلن ،
عمر سورموش شهرتیلن ،
یادائل لره ، باج وئرمه میش ،
نوالقدره ، تاج وئرمه میش .

عاشیقلاری هرزاماندا ،
نغمه قوشموش ، داستان آچمیش .
قایلدایب اوخویاندا ،
أور کلردن ، کدر قاجمیش .

مین بیر نغمه ، مین بیرد آستان ،

من سویله بیم سیزه هاردان ؟

عاشیق دایاندیریر ، سوزو - صحبتی ،

الینده صدفلی سازی دانیشیر .

کمالاتینده انسان صنعتی ،

چوللرین اوردگی - قازی دانیشیر .

بودیلین کلمه سی ، جمله سی یوخسا ،

وصفه سیغینمایان ، فصاحتی وار .

هامی لار -- هامی لار ، آشنادیر اونا .

میلیرم نه کوجو ، نه قدرتی وار !

اوردا کہ دیل - آغیز سوزدن اوسانار ،
سوروشون مطلبی تئل لر سویله سین !
دوداق دانیشار سا ، اودتوتار یانار .
گر کدیر زخمه لر ، ال لر سویله سین !

کونول ، محبتدن دانیشان آندا ،
عقل قوبوزونون سیمی قاریشیر .
عشق الی تئل لره زخمه ووراندا ،
کیمیسی قیریلیر ، کیمی قاریشیر .

انسانلیق یوکسلن ان اوجا یئرین ،
بیر آدی سؤییدیر ، بیری محبت .
هر یانی آختاردیم ندرین - درین ،
آرایا بیلمه دیم ، باشقا حقیقت !

عاشيق ، سنده بيزه ايستگدن دائيش !
قوى محبت دوغسون صحبتون - سوزون !
گونولدن ، قلبدن ، اور گدن دائيش !
قوى سارسيلان انسان تائيسين ئوزون .

– بیلله دئمیش «قورقوت دده» ،

اواؤل لرین ، ایش بیلنی .

بابالارین ، باش بیلنی :

– قورو بیرچای اوزرینده ،

سالن یریلیمیش بیر کورپونون ،

جواریندا یوردایله میش ،

کوچون سالمیش ، بیر اوبادان ،

اوجالیردی شیون سسی .

کوچ آنمیشدی ، آنلاشیلان ،

گنج بیر ایگیت ، بودنیادان .

اری ٹولموش یاسلی کلین ،

آچیب آتیر آل ٹورپکین .

جوان قیزلار ،

آغلار ، سیزلار ،

باشلارینا قارا سالیر .

سس توتولور ، گوزقیزاریر .

دیر ناخالانیر ، آل یاناقلار .

قانا باتیر ، آغ دوواقلار .

قان قورویور ، آغجا یوزده .

یاش قورویور ، یورغون گوزده .

بیر قاریجیق ، دیلدن دوشوب ،
ایشقیر اراق ، ایچین چکیر .
قانلی یاشی پارچالانمیش .
یا ناغینا ، پیر - پیر تو کور .
قارالئجک بو آنانین ،
أورگ یاخان ناله لری ،
آغلادیری ،
داغی - داشی .

- نه شیون قوپاریبن
آغلاییر سیز ، نه خبردیر ،
نه اولوبدور ؟
دیه - گلیر «دلی دومرول»
فاضلیق آتین جلاوینی ،
چکیب دورور .

- گورو کلو بیر ایکیدی میز ،

ٹولوب بو کون ، آغلاماق ،

سبب اودور .

- دئین گوروم او ایکیدی ،

کیم ٹولدوردو ؟ دیه - «دومرول»

ینه سورور .

- قزیل قاناد عزرائیل ،

گوی اوزوندن اوچوب کلدی ،

حق تعالی امری ایلن ،

خوب ایکیدین جانین آلدی .

دلی قانلی ، قافلان قیناق ،

بیر ایکیتدیر «دلی دومرول»

زماندیر که ، قورو بیرچای ،
اوزرینده ، کورپو سالمیش .
کروان - کلک ، یولدان ئوتن ،
کیسه کئچسه کورپو سیندن ،
توتوب آلار اوتوز اوج پول ،
کئچمه یندن دو که - دو که ،
چالا - چالا قرخین آلار !

اودییه که : - مندن دلی ،
مندن کوجلو ، ایگیت وارسا ،
چخیب منلن - دو گوش ائدسین ،
پنجه لشیب ، ووروش ائدسین ،
ینه ده او : - گرك منیم ،
قوچاق لیغیم ، ایگیت لیگیم ،

جیلازین ار اولدوغومون
تعریفی هر یانا کئنده ،
روما کئنده ، شاما کئنده ،
دیه - «دومرول» ئویونردی !

خوب ایکیدین ئولومه وئندن ،
کدرلنیر « دلی دومرول » .
- مره ار لر ؛ نه کیشی دیر ،
دئدیگینیز ، عزرائیل ؟
نه او چون او غافل - غافل ،
اؤل ایچینه قرغین سالا ،
یاخشی - یاخشی ، ایکیدلرین
یاخالاییب ، جانین آلا؟!

قادر تانری ، وارلیغنین ،
 بیرلیکینین ، حقّی اوچون ؛
 منه گوستر ، جانلار آلان ،
 قیزیل قاناد ، عزرائیلین ،
 دو گوشوبن ، ساواشیبان ،
 خلاص ائدیم ، خوب ایگیدین ،
 جائینی من ؛ که بیرده او ،
 یاخشی - یاخشی ایگیدلرین ،
 جانلارینی ، آانماسین .
 اوبالارا ، کومه لره ،
 قاراشیون ، سالانماسین .
 دیه «دومرول» رجا ائدیر .

بوخسا ، تانری در گاهینا ،

اونون سوزو خوش کلمه بیر
- باخ ، گورنجه دلی قوواث
چکینمه دن ائدیب جرئت ،
شکراتمه دن ، بیرلیکیمه ،
منیم اولو در گاهینما ،
یان باخیری ! دیه - تانزی
حکم ایله دی ، عزرائیله .

هی عزرائیل ! تئز اول یورو ،
اودلییه ، یئتیر ئوزون ،
یاراهازین بنزین سارات ،
کس نفسین ، جانین خیرلات!

دلی «دومرول» قیرخ اینکیدان ،
یثیب - ایچیپ ، اوتوراز کن ،

قورخونج قوجا صورتينده ،
عزرائيل اوچوب گلدی ،
نه قاييچي اونو كوردو ،
نه گلدیگين ، چاووش بيلدی

عزرائيلين هيتيندن ،
قورخو بيلمز «دومرول» ون ،
كورر كوزو ، كورمز اولدو .
توتار الی ، توتمازا ولدو .
نظارينده ، ايشيق دنيا ،
چثوبريلدی قارانليغا .
چرپينتيا دوشدو اورك ،
عزرائيله نه سويله ميش ،
دلی دومرول ، باخاق كورك :

- قوجا ، سن نه هيبتلى سن ؟
 قوجا ، سن نه دهشتلى سن ؟
 قاپچيلار سنى گورمز ،
 قارا اوللار سنى دويماز ؟
 سنون قورخونج ، اورك سيخان ،
 گورو كمون ، منيم گورر ،
 گوزلر يمي ، گورمز ائندى .
 قوجا ، سنون دهشتوندن ،
 دانيشماغا دوتماز دوداق .
 يئره دوشدو هيبتوندن ،
 اليمده كى قيزيل اياق .
 ايستى آغزيم ، بوزا دوندو .
 سومو كلريم دوزادوندو !
 آى ساققالى ، آغجا قوجا ؛

گوزجیغازی چونکه قوجا !
سویله بورا نئجه کلدین ؟
سویله مه سن منه کر ،
قادم - بلام سنه دگر !

۴۶

«دومرولون» سوزلریندن ،
عزرائیل ، آجیقلانندی .
- آهای دلی ! گوزلریمین ،
چونکه لیگین بگنمزسن ،
قارا گوزو ، خمارباخان ،
باخیشی ایلم اودلار یاخان ،
کلینلرین و قیزلارین ؛
جانلارینی ، چوخ آلمیشام !

۴۷

ساققالیمین آغلیغینی ،
بگنمزسن ! بیر یوروشده ،
دمیر دیرناق ، آصلانلارین
بئلین بوکن ، قارا کاکیل ،
قاراساققال ، ایکیت لرین
جانلارینی ، چوخ آلمیشام !

دلی دوهرول : - مره قوجا !
قزیل قاناد ، عزرائیل
سنمیشسن ؟ دییه ، سورور .

- منم آها !

- یاخشی - یاخشی ایکیتلرین ،
جانلارینی ، سن آلیرسان ؟
بوائل لره ، اوبالارا ،

قاراشیون ، سن سالیرسان ؟
- من آلیرام ، من سالیرام !

- آهای دایان ! قاپیچیلار ،
قاپیلاری قابالاین !
ایکیت اوغول تولومینده ،
أهرکلی ، شان - شان اولان ،
سینه سینه داغ چکیلیب ،
کوزلری قان یا شا دولان ،
آنالارین قصاصینی ،
جلاد دینلی ، دایرکلی ،
چونکه کوزلو ، بوقوجادان ،
بوکون بوردا آلام کرک !

اور کینہ داغ چکیلمیش ،
 آل سویونوب ، قارا کیمیش ،
 مین بیر آرزو ، مین بیر ایستک ،
 دو یغوسی ایله ، دولو اولان ،
 اور کلری ، آلولانان ،
 دیر ناقلا نیش یا ناقلاری ،
 پارچالانیب آل بویانان ،
 کلینلرین ، قصاصینی ،
 قورخونج یوزلو بو قوجادان ،
 بو کون بوردا آلام کرک !

- آهای قورخونج قوجا ! سنی
 کئن یئر لرده ، آختارار کن ،
 دار بیر یئرده ، اله دوشدون .

هايدى سنى ، ئولذورون ،
ياخشى - ياخشى ، ايگيتلرين ،
جوانلارين ، جانيني من ،
قورتا رارام اللريتدن ،
ديه - «دومرول» قارا بولاد
قلينجيني ، سيره برك ،
قولون كيمي ، قيشقيودي برك
بیر، آليجي توقان كيمي ،
چونگه گوزلو ، عزرائيلين ،
اوزرينه هجوم اتدى ،
عزرائيل ،
قاناہ چاليب ،
بیر گوگرچين صورتينده ،
بنجره دن ، اوچوب كئتدى

« دلی دومرول ، قاس - قاس گولدو ،

عزرائیلین ، قاچدیغندان .

- مره ، جو مرد ایکیت لریم ؛

عزرائیلین ، گوزون ایله

قورخوتدوم که ، کئن قاپینی

بوراخین ، دار باجادان -

پنجره دن ، قویوب قاچدی

دومرولون قورخوسیندان ،

قوش اولوبن ، گو که اوچدی !

اماییلون ، بو کون اونو ،

طر لانیما توتدور ماسام ،

ال چکمرم ، بوراخمارام !

دیه - دومرول ،

حربه بیچدی .

« دلی دومرول » آتین مینیب ،
 طرلانینی اله آلدی .
 چوخ گو کرچین اولابین ،
 ائوه دوغرو ، قاییدار کن .
 عزرائیل ،
 قاضلیق آتا ، نظر سالدی .
 آت اور کوبن ، گو که قالخدی .
 دومرولو ، یئره چالدی .
 قارا باشی بو کوله رک ،
 یئرلر اوسته ، بو کولک قالدی .
 عزرائیل ،
 یوبانمادان ،
 آغ سینهنسی اوزرینه ،
 اوتوروبن ، مریلدادی .

دومرولون، نفساری ،
سایا دوشوب ، خریدادی .

– عزرائیل ؛ مره آمان !
او گورونمز ، حق تائیرینین ،
بیرایکینه ، یوخدور کمان !
سنی بوجور بیلمزایدیم .
اوغرو ایقلا ، جانلار آلان !

بیزیم یئرده ، اوجا – اوجا ،
ایری دو گمه ، داغلار اولور .
اوداغلارین انگینده ،
گوی چادرلی باغلار اولور .
اوباغلاردا کیله لری ،

ياقوت كيمي ، توتوب يافان ،

قارا سالخيم ، اوزوم اولور .

او اوزومون سويون سيخسان ،

آل - قرمزي ، شراب اولور .

اوشرا بدان ، كيمسه ايجسه ،

اسيره ييب ، سرخوش اولور .

ئوزون ييلمز ،

سوزون ييلمز .

من ايجين اوشرا بدان ،

دويماز اولدوم ، اسيره ديم .

ييلمز اولدوم ، نه سويله ديم .

غزرائيل ، مددسندن !

كل جانيمي آلامنيم !

دويماميشام ، ايگيتليگدن !

-- مرہ دلی ، مرہ اصلان ،
 بواشلردن ، نہ قانیرسان ..
 دوشونورسن - منده نہ وار؟
 منہ نیہ یالواریرسان؟
 آلاہینی چاغیر یالوار .
 اودر جان وئریب - جان آلان !

- مرہ ، عزرائیل مرہ !
 مات قامیشام ، بواشلرہ .
 تانری ایسہ ، جانلار آلان ،
 سویلہ ، پس سن نہ قاداتسان ؟
 چکیل گری ، آرا یققدان .
 خبرلشیم ، من تانریلان .
 - دیہ « دوہرول » تابدی اورک .

نه سويله مېش ، باخاق كورك :

- « اوجالاردان ، اوجاسان سن .

كيمسه ييلمز ، نئجه سن سن .

بعضى جاهل آدام سنى ،

گویده آزار ، يئرده آرار ،

ييلمز كه سن ، نه گویده سن ؛

نه يئرده سن ،

مومنلرين ، قلوبنده سن .

دائم دوران جبار تانرى .

باقى قانان ، ستار تانرى .

جانيمى دا آلاراولسان ،

عزرائيله قويما كلان !

دومرولون سوزلریندن ،
الهی نین ، خوشو گلدی .
- چونکه منیم «دلی قووات» ،
بیرلیکیمی ، ییلا اولدو .
بیرلیکیمه ، شکر قیلدی .
جان یئرینه ، بولسون بیرجان ،
اونون جانین ، بوراخگلان .
دیه - تانری ، قزیل قاناد ،
عزرائیله ، وئردی فرمان !

عزرائیل ، تانری امرین ،
دومرولا ، آندی تعیین .

- عزرائیل ، مره آمان !

ئىچە تاپىم ، من سەنجان ؟

آنجان ، وار بىر قوجا آنام

بىردە بىر قارىجىق آنام .

گىدك كورك ،

بىرى جانين .

وئراولسا ، آل گىت كيلن .

هنىم جانىم ، قوى گىت كيلن .

دلى دومرول ، آتىن چاپدى .

آتاسىنى ، كزىب تاپدى .

— آغ ساققاللى ، كوزوم بابا .

سەنقرىبان ، ئوزوم بابا .

بىلىرىنىمى نەلر اولدو ؟ :

کفر دئدیم ، الهی نین ؛
 در گاهینا خوش کلمه دی .
 گو یلرده کی ، قزیل قاناد ،
 عزرائیله ، حکم ایلدی .
 منیم جانیم آلماق اوچون .
 کوی اوزوندن ، اوچوب گلدی .
 قوندومنیم ، سینم اوسته .
 شیرین جانیم ، آلا راولدو .
 باباسندن ، جان دیله رم .
 منه جانون وئر رمی سن ؟
 یوخسا ، دلی اوغول-دیه ،
 دو مرول - دیه ، آغلار می سن ؟

— نه دئیر سن کوز بیگیم ،

اوغول - اوغول ، اصلان اوغول !

دوغولاندان ، دووقوزبوغا ،

باسمارلايب ، بوغان اوغول !

قزىلقبه چادرمين ،

ستونوسان ، ديره كى سن .

قازابنزر قىز- كلينيم ،

بزه كى سن ، چيچكى سن .

قارشى ياتان قاراداغيم ،

اوغول - اوغول ، اصلان اوغول !

سويله كيلن ،

غزرائيله :

- سويوق - سويوق بولاقلاريم ،

جيران قاچار اوولاقلاريم ،

كره كى ايسه ، اونون اولسون .

قاتار - قاتار دوہ لریم ،
آلا، خالی - کبہ لریم ،
گرہ کی ایسہ ، اونون اولسون .

آغ آیلدا ، آغجاقویون .
کیسہ - کیسہ آخچا - آلتون .
گرہ کی ایسہ ، اونون اولسون .

جان عزیزدیر ، دیاشیرین .
تیز جانی قییمام بیله .
مندن عزیز ، مندن سٹو کیل ،
آناندیر ، گتت ، اوندان دیله .

دلی دومرول ، آتاسیندان .

اوز کورمه ییب ، اوز دوندردی .
کئدر - کئتمز آتین سوردو .
آناسینا ، قارشى گلدی .

- آنا ، بیلدون نه لر اولدو ؟
گوی یوزوندن آل قانادلی ،
عزرائیل ، اوچوب گلدی .
آغجا سینم اوزرینه ،
قوندو منیم ! شیرین جانیم ،
خیرلادیبن ، آلاز اولدو ،
بابامدان ، جان دیله دیم او ،
وثرمز اولدو . ایندی سندن ،
جان دیلدرم ، وثررمی سن ؟
یوخسا دلی اوغول - دیه ،

دومرول - ديه ، مه لرمي سن ؟
 جان ديله رم ، آناسندن .
 اوغول جانين آلير سانمي ؟
 بوخسا آنا ، آغجا اوزه ،
 آجي ديرناق ، چالير سانمي ؟
 - نه دئيرسن ، گوز ايشيغيم ،
 اوغول - اوغول ، جانيم اوغول !
 دوققوزجا آي دار قارنيمدا ،
 ساخلاديقيم ، قانيم اوغول !
 قونداقيني بله ديكيم ،
 بوي آتماقين ديله ديكيم ،
 دولاب - دولاب ، آغسودومو ،
 اميز ديكيم ، جانيم اوغول !

اوجا بر جلو حصار لاردا ،
 اوتراق اولوب ، توتولایدون ،
 آزقین دینلی ، کافر لره ،
 دوستاق اولوب ، توتولایدون
 قزیل - کوموش ، ساوورین ،
 پول تو کوبن ، قورتارادیم .
 ایندی ایسه ، یامان یئره ،
 وارمیش ایکن ، وارا بیلم .
 دنیا شیرین ، جان عزیزدیر .
 اوغول جانیم ، وئره بیلم .

آناداندا مایوس اولوب ،
 قایدار کن « دلی دومرول » ،
 حاضر لانیب جان آلماغ ،

یا خینلاشدی ، عزرائیل .

— عزرائیل ، مره آمان !
او کورونمز ، الهی نین ،
دئدیگینه یوخدور کمان .

— سویله کوروم ، کنه نه وار؟
مره دلی ، نه دئیرسن ؟
داها سوزون ؟ کنه مندن ،
نه آمانی دیله بیرسن ؟
آغ ساققاللی ، قوجا بابان ؛
جان دیله دین ، جان وئرمدی .
آغ بیر جکلی قاری آنان
جان دیله دین جان وئرمدی
داها کیم وار ، سنون اوچون ،
جانین وئره ، کئچه جانان ؟

- حسرتيم وار ،

- نه حسرتون ؟

- يادقیزی بير ، حلاليم وار .

اوندان بير جوت امانتيم ،

ايكى كيچيك اوغلانيم وار ،

اونلارايلان گوروشه ليم .

ديه - دومرول ، آخين - آخين ،

ئوز ائوينه ، سوردو آتين .

- بيلير سنمى ، نه لر اولدو؟

كوى اوزوندن قزىل قاناد ،

عزرائيل ، اوچوب گلدى .

آغجا سينم اوزرينه ،

قوندو منيم ، شيرين جانيم ،

خیرلادیبن ، آلاراولدو .
 بابامدان جان دیله دیمسه -
 جان وثرمدی . آنامدان جان ،
 دیله دیمسه ، جان وثرمدی ،
 سویله دیلر هرایکیسی ،
 جان عزیزدی ، دنیا شیرین .
 اوجا - اوجا ، داغلاریم وار ،
 سنون اوچون ، آولاق اولسون .
 اورمان کیسی ، باغلاریم وار .
 سنون اوچون یایلاق اولسون .
 سویوق - سویوق ، سولاریم وار .
 سنون اوچون ، ایچیگک اولسون .
 طولہ - طولہ ، شاهباز آتیم ،
 سنون اوچون ، مینیگک اولسون .

قزىل قويا چادرلاريم ،
 كولگه ليگون ، اولسون سنون .
 قاتار - قاتار دوه لر يم ،
 يوكله ليگون ، اولسون سنون .
 آغ ايلدا ، آغ قويونوم ،
 سوروسيله ، سنون اولسون .
 كونلون كيمي توتارايسه ،
 سئور ايسه ، ارون اولسون .
 آنجاق ، ايكي اوغلانجيفي ،
 ياشسيز قويما ، ائوسيز قويما .

- نه سويلرسن ، نه ديرسن ؟
 كوزوم كورن ، كونلوم سئون .
 اورك دوستوم ، كوزيبكيم ،

قوج ايكيديم ، شاه ايكيديم .
دادلى - دادلى داماق وئريب ،
سئويشديگيم ،
بير ياسديغا ، باش قويوبن ،
اميشديگيم .

قارشى ياتان ، قاراداغى ،
سندن سونرا ، نيليرم من .
قبريم اولسون ، كئچرا اولسام .

سويوق - سويوق بولاقلارى ،
سندن سونرا ، نيليرم من .
قانىم اولسون ، ايچرا اولسام .

کیسه - کیسه ، قزیل پولو ،
سندن سونرا ، نیلیرم من .
کفن آلیم ، خرچلرا اولسام .

سندن سونرا ، کیشی سئوسم ،
کونول وئرسم ، اویلان یاتسام ،
بیراود اولسون ، یاخسین منی
ایلان اولسون ، شاخسین منی .

بیرقورو - بوش جاندا نه وار .
قییما دیلار ، سنه اونلار ؟
عرش بیلسین ، کرسی بیلسین ،
یئر گوی بونا تانیق اولسون .
دنیا بیلسین ، عالم بیلسین ،

تائری اوزو ، تائیق اولسون .
بوجانیم ، قربان دیر سنه .
دنیا بونا تائیق اولسون .
دیه -- خاتین یاریولوندا ،
جان وئرومکه ، راضی لاشدی .
بونو کورن عزرائیل ،
جان آلماغا حاضر لاشدی .

ایکیتلرین ، گور کملیسی ،
یولداشینا قییمادی .
حق تعالی در گاهینا ،
یا الوار یبین سیتقادی :

«اوجالاردان، اوجاسان مین»

کیمسہ بیلمز ، ٹیجہ سن سن .
 بعضی جاہل آدم سنی ،
 گویدہ آرار ، یثرده آرار ،
 بیلمز کہ سن ، نہ گویدہ سن ،
 نہ یثرده سن ، موملرین ،
 اور کینده ، قلبینده سن .
 دائم دوران ، جبار تانری .
 باقی قالان ، ستار تانری ،
 اوزون یول لار ، اوزرینده ،
 عمارت لار ، تیکدیره رم ،
 سنی دیہ .

آج کور رسم ، یثدی رده رم ،
 دو بورارام ، سنی دیہ .
 چپلاق کورسم ، کشیندی ردم ،

دونالدارام ، سنی دیه .
جان آلیرسان ، بیر یثرده آل ،
ایکیمیزین جانیمیزی .
جان آل میرسان ، باغیشلیرسان ،
بیر باغیشلا ، ایکیمیزی .

عشقین ، محبتین ، معنویتى ،
بیرده نشان وئردى اوز قوه سینی .
أورگ بیر لیگینین ، ئوله ز قدرتی ،
دگیشدی تانرینین ، اراده سینی .

- ایکی ایستکلیدن ال کوتور - دئدی ،
اونلارا ، یوزقرخ ایل عمر وئر میشم .
آل ایکی قوجانین ، جانینی ایندی .
یله طلب ائدیر ، سندن ارادم !

دټمک ، بیرقادینین عشقی ، وفاسی ،

فانری غضبینه ، غلبه چالدی .

« دومرولون ، گل آچدی ، کونو - دنیاسی ،

یوزقرخ ایل یاشادی ، یوزقرخ ایل قالدی .

قوشدو « قورقوت دده ، آدینا داستان :

آدینی سائینی سالدی دیلله ،

ابدی یاشاسین ، وفالی انسان .

- شهرتی ، یاییلسین بوتون ائلله .

آدین اشنیدر کن اوبالار - ائلله ،

کونول لرده ، دوستلوق دو یغوسو جوشسون .

او آدی او خشاسین ، زخمه لر ، تئلله ،

عاشقلر سازچالاسین ، نغمه لر قوشسون .

کیم دیر ئولومدور جاندان ال چکمک ؟
بوئولومدن دوغور ، باشقا بیر حیات .
انسان ئوز جانیندان ، کئچمهسه دئمک .
ابدی حیاتا چاتارمی ؟ هییهات !

فرهاد ، دنیا میزدان ئولوب گئتمسه ده ،
هله ده ، کلنگین سسی سلمیری .
ایستکده گیزلنن توکنمز قوه ،
هله ده ، داغلارین باغیرین دلیری .

آغیزلارا دوشموش « فنا » سوزونده ،
نه حقیقت واردیر ، نه ده که معنا .

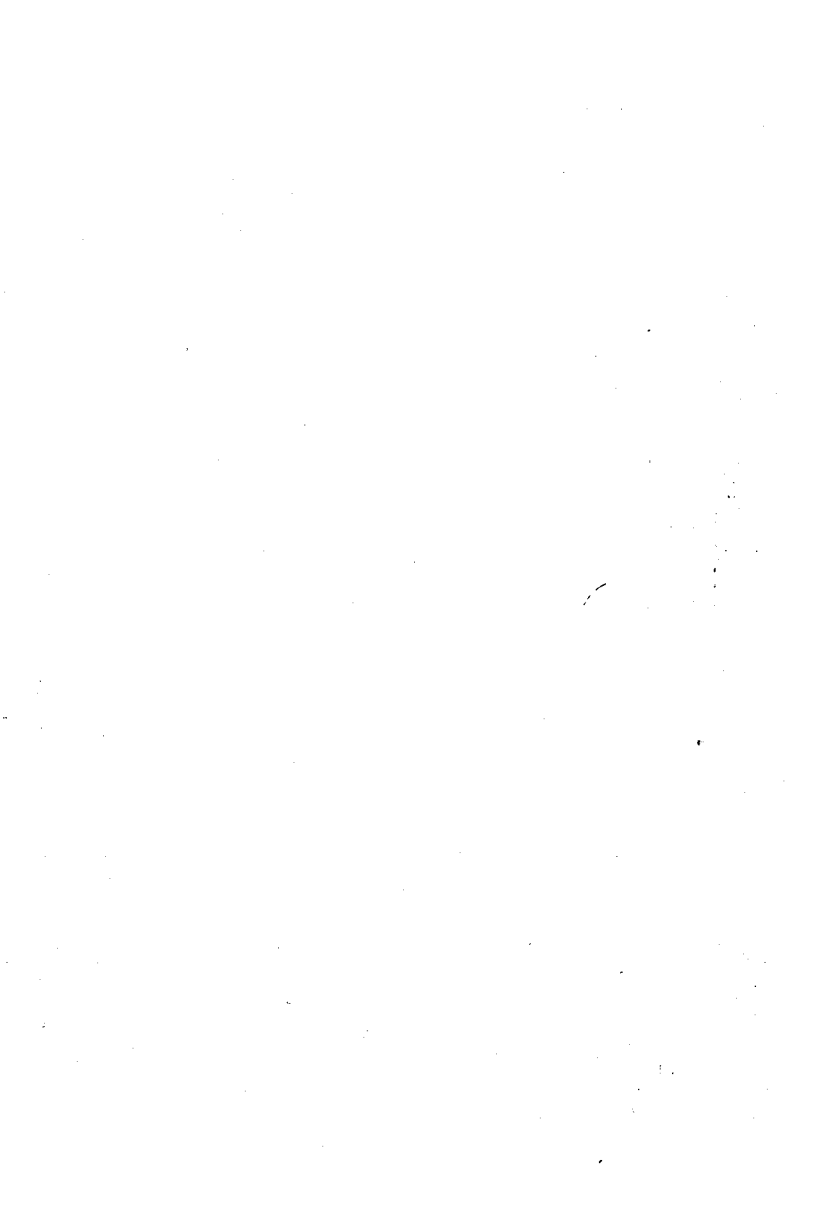
هر بیر فانی لیکن ، مرموز ایچینده .
گیزلنیب یا تمیشدیر ، یوکسک بیر بقا .

تکامل آدلا نان اوبویوک قوت ،
ابدی یاشاییر ، بو «بقا» لرده .
انسانلیق آدلانان ، پارلاق حقیقت ،
گون بگون گوتورور ، یوزوندن پرده .

طوفانلار ایچینده ، قالسادا گنجلیک ،
ئولوب گئتمیه جک قالخیب دوراجاق .
کوکون بر کیتسه ده یئرلرده چوروک ،
دنیا دا ، چوخ زامان یاشامیاجاق .

آنجا ق ، دانه لرین سپیب گوگردن ،
آغا جالار ، ههچ زامان فانی اولماییر .
ئوزو چورویورسه ، گئدیسه ، الدن ،
ینی شوکه لرده دورورب یاشاییر .

قوی بونو آنلا سین حیات باغیندا ،
حاصلسیز گوگردن آذغین و فاسیز .
چیچک لر ، جو جرمز بهار چاغیندا ،
چورومیش یار باغین تو کمدسه پاییز .

۲۰

درسه خان اوغلو

بوغاج

درسه خان اوغلو

بوغاج

•أوى گويلر ، ايستى له ييب ،

•آچان زامان ، ياخاسيني .

•آسلاييري ، قايلاردان ،

•سحر زرى ، چوخاسيني .

کروان قالخیر، یوخوسیندان ،
یوکون چاتیر ، دوشور یولا .
کیم چانا جق ، مقصدینه ،
کیم یورولوب ، یولدا قالا .

کروانمین ، کونش ایلن ،
قریلما یان ، القتی وار .
اوباتار کن ، بودایاتار ،
اوجیخار کن ، بوداچیخار .

توزلویولدا ، یورقون - یورقون ،
یولون چکیب ، گئدیر کروان ،
کیمه ییلمز ، هارا گئدیر ،
کیمه ییلمز ، گلیر هاردان ؟

درین - درین ، بیر قوی بودیر ،
ایشینده کی ، گیزیلی اسرار .
باش چیخارماز ، بوقوی بودان ،
قلندر لر ، سحر کارلار .

آچاق خیال کندیرینی ،
جو ماق کورک ، اوردانه وار .
بوز زمین ، دیبلرینه ،
کونول ایپی ، آنجاق چاتار .

کروان کئچیر ، اوزاقلاردان ،
سسی گلیر ، جز سلرین .
یول قورخولو ، مقصد اوزاق ،
سوز قیساسدیر ، معنادرین .

او یول لارین ، جارچی سی دیر ،
سسینده کی ، زینگلتی لر ،
دنیا دا کی «حیات» آدلی ،
بیر گئدیشدن ، وئریر خبر .

«حیات» ؛ اولو طبیعتین ،
ان ماراقلی ، افسانه سی .
«حیات» ، ابهاملارا جوغان ،
حقیقتین ، نشانه سی .

بلی حیات ، ان بدیعی
چیخیشی دیر ، وارلیقلارین .
دئمک وارلیق ، بو چیخیشلا ،
نشان وئریر ، نوزاسرارین .

طبیعت ده ، حقیقت ده ،
شکل تاپیر ، حیاتیلان .
حیاتسیز ، نه آنلاشیلار ،
بودنیادان ، بووارلیقدان ؟

دئمك انسان ، بودنیانین ،
طبیعتین ، سرداشی دیر .
حقیقتین دویارگونلو ،
گورر گوزو ، یولداشی دیر .

یئرسیز دکیل وارلیقلارا ،
مقصد اولموش ، اگر انسان ،
طبیعتی اودیریلدیر ،
حیاتیلان - وارلیقیلان .

«تاری، لاردا، «شیطان، لاردا،

بو اولگوده، دونون بیچر!

«موسی، لاردا، «فرعون، لاردا،

بو قلیقدا، کلیب کئچیر!

اوسونولمز، بیرشعله دیر،

ایشیق سالیب کایناتا.

ابدیت آختاری،

ظلمتاره، باتا - باتا.

بو باغین بیر باغبانی وار!

انسان بیتر باخچاسیندا.

حیات کلی دستله نیر،

اؤر کینین، طاخچاسیندا.

بومشعلی ، او داشییر ،
او قورویور ، بوواجانی .
اویانیری ، یانماغیلان ،
یاندیریری ، بوچراغی .

هامیلارا ، تانیشدیراو ؛
هامیلارلا دوستلوق سالار ،
هامیلارین دوداغیندا ،
ئوبوشینین ، ایزلری وار .

اونون ، گئنیش سینه سینده ،
گونش بویدا ، بیرشعله وار .
آلولانیب یاندیقجاو ،
ابدیت ایشیقلازار !

او آنادیر ، اور گیندہ ،
حیات عشقی ، لپہ لمیر .
اونون ، آنا محبتی ،
گلہ جگہ ، وثیقہ دیر .

ازلدن - ازلدن ، بواڈل ، بواوبا .
آنالیغا درین حرمت بسلہمیش ،
آنا قارشیسیندا «توپال تیمور» دا ،
آباق دالی قویموش ، باغیش دیلہمیش .

بو حقی تانیان ، حقی سئون اڈل ،
معرفتہ ، اینجہ ئیر لره چاتمیش .
«آنا حقی تائی حقی دیر» - دیہ ،
بیلہ بیر بدیعی ، مثل یاراتمیش .

سندھ ، آنالینا حصر ائدداستانون ،
سن حق یولچوسیسان ، حق عاشقی سان .
ایستکدن بوغرولوب ایلیگون - قانون ،
دوستلیق مجلسینین ، یاراشیفی سان .

عاشیق چالیر ، سازینی ،
آچیر عشقین ، یازینی .
نغمه لری ، اوینادیر ،
چمنلرین ، قازینی .

چمن گولور ، کل گولور ،
داغلار گولور ، ائل گولور ،
کولوشدیکجه طبیعت ،
نغمه گولور ، تئل گولور .

گولورچمن ، گولورچای ،
گولورداغین ، لالاسی ،
گولوشلردن ذوق آلیر ،
انسانلیغین آناسی .

جوشور ، عاشقین قلبی ،
دولانیر هر دیاری .
دثیر ، « قورقوت دده » دن ،
سازینین دوداقلاری .

- سرین - سرین اسن زامان ،
سالخیم - سالخیم دان یئل لری ،
قاقیلداشیب سه بیرنده ،
بوزایرنکلی ، تور اغیبی .

اوزون ساققال - اوزون ائگ -

تات ، دام اوسته بانلادیقدا .

بدو آنلار یورقلاییب ،

یوللاراوسته اوغرادیقدا .

افقلردن باش قووزاییب ،

قاش آناندا ، قزیل لاجین ،

کویکسی کوزل ، قاباداغا ،

دوشه ینده ، ساری ساچین ،

هر طرفدن خانلار ، بکار ،

قوج ایکیتلر ، میندی آتین ،

یوللاراوسته ، توزقوپاریب ،

اوغرادیلار آخین - آخین ،

خان اوغلوخان ، « خان بايندير » ،

طوی ائدردی ، ایلده بیر کون .

قوناقلاییب طویل یاردی ،

اوغوزلارین ، خانین - بگین .

دئمک ینه خانلارخانی ،

بیر کون یتردن دورموش ایدی ،

قزیلقبه ، شام کولیکین ،

یتر اوزونده قورموش ایدی .

« آلاسیوان » کوی اوزونه ،

اوجالیبن آشینمیشدی .

مین بیر یترده ایپک خالچا ،

دوشنمیشدی - سالینمیشدی .

آت ئولدوروب ، دوه كسيب ،
بوغور - آيغير ، قيردير ميشدى .
هر طرفده اوچ اير كده ،
چادر - اطاق ، قوردور موشدى .

- «اوغلو اولانى ، آغچادرا .
قیزی اولانى ، آلچادرا .
اوغلو - قیزی اولمىانى ،
قارا ائوه ، قوندورونوز !
قارا كئچه اوزرينده ،
اگلنديرين !
قارا قوين ، يېخنى سىندن ،
يئمك وئرين ! يئسه يئسين ،
يئمز كئدسين !

اوغلو - قیزی اولما یانی ،
تانی تعالی قارقا میشدیر ،
بیزده داخی قارقا بیریز ،
هامو بونو بللی بیلسین !
دیه - اوگون « خان بایندیر » ،
حکم اتمیشدی !

قالین اوغوز ائلرینده ،
« درسه خانان » مشهور اولان ،
بیر بک وارمیش . لاکن اونون ،
نه اوغلو وار ، نه قیزی .
اودا باشقا بکلر کیمی ،
آلاصا باح یشردن دورور ،
قرخ ایگیدین آتلا ندیریر ،
یولادوشور .

بايندريڻ ايگيدلري ،

سويوقليقلا قارشى چيخير !

درسه خانى ، آپايرلار ،

قارا ائوہ !

چادرينا ، قارا كئجه ،

دوشه بيرلر !

يئمگ وقتى ، اونون اوچون ،

قارا قويون ، بوز باشيندان ،

كتر بيرلر !

ييلنچى ليك قارشيلانماق ،

درسه خانا آغير گلير .

- مندن هانسى اسگيك ليكى ،

كور دنوز كه ، منى بوجوز ،

حقير ساندوز ؟

مندن اسكيك كيشى لرى ،
آغ اطاغا - آل اطاغا ،
قوندىردنيز .

قلنجمدان ، ياسفرمدن ؟
ديه - درسە ، سۇال وئردى .
- گورو كلوخان ؛ بايندىرخان ،
بويوروغو بيله دىر كه :
اوغلو قىزى اولمىانى ،
تارى تعالى قارقامىشدير ،
بىزدەداخى قارقايرىز !
ديه - اونلار ، آيتدىلار .

- قالخىن كئىك اىكىدلىرىم .
بوقارا عيب ،

یا مندن ، یا خاتیندا ندیر .
دیہ - درسه یئردن دوردو ،
اٹوہ گلدی .
خاتینینی چاغریبن ، نه سویله دی ؟

-بری گلھی ؛ باشیم بختی ،
اٹویم تختی .
اٹودن چیخیب ساللاندا ،
سرو بویلوم .
توپوغونو ساچی دوکن ،
قاراساچلیم .
قارا قاشی یایا بنزر ،
چاتما قاشلیم .
قوشا بادام سیغینمایان ،

دار آغیزلیم .
 یاناقلاری کوز آلماسی ،
 آل یاناقلیم .
 ائو دیره کیم - ال دولگیم !
 ییلیر سنمی نه لر اولدو؟
 قالخیبائی خان بایندر ،
 یئردن دورموش .
 بیر یئرده آغ ، بیر یئرده آل ،
 بیر یئرده ده ، قاراچادر ،
 قوردیر میشدیر .
 اوغلو اولانی ، آغچادر ،
 قیزی اولانی ، آلچادر ،
 اوغول-قیز سیز ، سون سیزلاری ،
 قرا ائوه ، قوندورورو !

قارا كئىچە اوزرىندە ،

اگلندىرير !

قاراقويون يىخنى سىندىن ،

يىشمك وئىرير !

بويورموش كە :

« اوغلو - قىزى اولمايانى ،

تانرى تعالى ، قارقامىشدىر ،

يىزىدە داخى ، قارقايرىز ، !

يىلەلىككە قارشىلادى ،

اونلارمنى .

سويىلە كوروم بوقاراعىب .

سندىدىرەمى ، مىندىدىرەمى ؟

سەبەبىدىر تانرى يىزە ،

بیرایگیتمن اوغول وئرمز ؟

سونرا دئمیش :

خان قیزی ؛ من آشنالیغی آتارام .
یاخالاییب ، بوغازوندان توتارام .
بوسوداده ناهق قانا باتارام .
سویله منه سبب نه دیر بو ایشه ؟

قارا بولاد قلنجیمی چکه رم .
آل قانیوی یئر اوزونه تو که رم .
آیریلیقین شرا بنی ایچد رم .
سویله منه سبب نه دیر بو ایشه ؟

آجیقلا نئمیش اسلان کیمی ،

دوداقلارين چينه يهرك ،
درسه خانين جاوايندا ،
نەلدردئدى ، خاتين كورك :

- ھى درسه خان ؛ منہ غضب ايله مہ .
- اينجينين آجى سوزلر سويلمہ .
- دور اياغا ، چادرلارون قور كلان .
- قويونلارى ، قنارہ يہ وور كلان .
- تپہ كيمى ، ات - ياغ قالا بودوزہ .
- كولمش كيمى ، قميز جالا بودوزہ .
- آج - يالاواج قالانلارا ، يشمك وثر .
- اگنى يالين - چپلانلارى ، كئييندير .
- ايچ اوغوزو - ديش اوغوزو ، قونا قالا .
- بورجلولارين ، بورجلارينى قيلادا .

سن ائله باخ ، آلقیشلا سین ائل سنی ،
حق او نودماز ، ائل غمینی کوره نی .
حاجت دیله ، ائل سنه نفس وئرسین ،
بلکه تانری ، سسه یزه سس وئرسین .

دئمک درسه قادینینی دینله دی ،
نذرا یله ییب . بویوک بیر طوی ایله دی .
قویون - قوزو کسدی ، قیردی آت - دوه ،
اوغوز ائل لرینی ، ییغدی بیر یئره .
هاردا بیر آج کوردو ، دو یوردو او نو ،
یا لینجیق اولانا ، کئیدیردی دونو .
بورجلو اولانلارین ، بوجونو وئردی .
خرچلیک سیز قالا این ، غمینی کوردی .
هر یئرده داغ کیمی ، ات - یاغ قالدی .

سو کیمی چایلارا ، قمیز حالادی ،
هانسی آتیلان اوخ هرفه لیدی ،
بیر آغزی گویچگین سو ز گو کردی .
خاتین او گونلرده حامله اولدو ،
چوخ زامان کئچمدن بیر اوغلان دوغدو .

اوغلانجیغی تایالارا ،
تاپشیردیلار ، ساخلاتدیلار .
آت ایاغی کولک اولور ،

اوزان دیلی ، یو گوزک اولور ،

زامان کئچدی ، ایل دولاندى ،
اوغلان بويا - باشا چاتدی ،
اون بش باشلی ، بیر کنج اولدو .

دیبرلر که بایندیرخان ،
سراییندا ، ایکی اسرهك ،
بوغا وارمیش .
اوبوغالار، قارا داشا ،
بوینوز وورسا ، کوله دونر .
یازاولاندا - کوزاولاندا ،
طوی توتالار ، بوغالاری ،
دو گوشدوروب ، خانلار - بگلر ،
تفرجه یغیلالار .
ینه بیر یاز ، بایندرین ،
اوردوسیندا ، طوی باشلادی .
آغ میدانی ، سوپوردیلر ،
سولاردیلار .
بوغالارین هر بیرینی ،

آلتی دمیر زنجیرایلن ،

زنجیر له ییب .

آلتی کیشی ،

اوچوساغدان - اوچوسولدان ،

زنجیر لردن یاپیشاراق ،

چکه - چکه . کتیر دیلر .

کون کورمه میس بوغالارین ،

بیری آنجاق ،

زنجیر لرین ، چکیب قریر ،

کیشی لرین اللریندن ،

بوراخیلیر .

میدان دگیر بیر-بیرینه ،

درسه خانين اوغلانيدا ،
ايكى نفر ياشيدىلا ،
بىر طرفده آشق اوينور .
آغ ئور كلر ، قاچىب تزيير .
اوغلانچىغىن دوستلاريدا ،
قويوب قاچير !
لاكن اوغلان ترېنمەدن ،
اوز يىرىندە دوروب قالير .

بولو كورن قزغىن بوغا ،
بوينوزلار يىن شوشلە دەرك ،
اوغلانچىغا ، هجوم اندير .
اوغلان ايسە چكىنمەدن ،
يوموروغىن دو كونه بىر ،

بوغا اونا ، چاتان زامان ،
انديريرى ، قاشقاسيندان .

يوموروغين ، ضربه سيندن ،
اسرهك بوغا ، گيجللتير .
ايگيداوغلان سيچرايب ،
ياغى سيني بوينوزلاير .

تراوغلانلا - قزقين بوغا ،
قاباخ - قنشر ، دارتشيرلار .
لاكن گوجار ،
بیر - بيرينه ، اوستون اولمير .
هرايكيسى آرايقدا ،
دوروب قالير .

اوغلان بىر آز، فكره دالير :
- «دام دايانار ، ديرك ايلن .
بىر سرايىن دير كىنى ،
چكرا اولسان ، ائو يخیلار .
من نه اوچون ، بو حيوانا ،
ديرك اولوم ؟ » ديه - اوغلان ،
دوشونهرك ، ناكهاندان ،
الريىنى ، حيوانجغىن ،
بوينوزىندان ، كوتوروبىن ،
سپچىرايىر . قزقىن بوغا ،
باشى اوسته ، يتره دگىر .
اوغلان ايسه مجال وئرمىر ،
پىچاغىله ، باشىن كسىر .

بونو كورن خانلار - بگلكر ،

يغليلرلار ،

كل اوغلانين دوره سينه .

– هاني ؛ گل سين « قور قوت دده » ،

بو اغلانين ، آدين قويسون .

الين دو توب باباسيندان ،

اونون اوچون ، تخت ايسته سين ،

بگ ليك آل سين ، ديه – ديه ،

چاغير ديلار ، ددم قور قوت ،

كلر اولدو .

اوغلانچفين الين توتدو ،

باباسينا واريب كئتدي .

– هي دزسه خان ؛ اوغلانلوا ،

كرسي وئر كيل ، بگليك وئر كيل ،

اردملیدیر !
بوینواوزون بدوآتوثر ،
مینراولسون ، هنرلیدیر !

آغ آیلدان ، تومن - تومن ،
آغ قویون وثر ، بو اوغلانا ،
شیشلیکه اولسون ،
اردملیدیر !

قاپار - قاپار دوه وثر کیل ،
قوی اوغلانا ، یو کلت اولسون ،
هنرلیدیر !

قزیل قیبا ، چادر وثر کیل ،

بو اوغلانا ، کولکه سالسین ،
اردملیدیر !

چیگنی قوشلو ، جبه وئر کیل ،
قوی بو اوغلان کییر اولسون ،
هنر لیدیر !

آغ میداندا ، بوغا باسیب ،
اونون آدی « بوغاج » اولسون -
آدینی من قویدوم یاشین ،
تازری تعالی ، ئوزووئرسین -

هنرلی نین پارلایاندا ،
هنرینین کونشی ،

هامی گوزلر ایشیقلا نماز ،

هامی اُورگ ، شادا اولماز !

چوخ کور اولموش ، گوز وار دیر که ،

ایشیق کورسه قاماشار ،

چوخ یاراما ، بایقوش کیمی ،

آبادلیقا قایلماز !

بوغاج خانین ، تخته چیخیب ،

بک لیک دونون کیمه سی ،

آتاسنین . قرخ ایکیدین ،

حسادته قاپالتدی ،

- کرک بونو ، آتاسینا ،

چوغول لایاق ،

اولا بيلر كه تولدوره .
اوئولر سه ، ينه بيزيم ،
عزتميز - حرمتميز ،
چوخالا جاق ! ديه - اونلار ،
هيملشديلر .

صونرا ايكي بولوك اولوب ،
بیر بولوگو ،
درسه خانانا ياشيبين ،
سويلهديلر :

- بيلير سنمي نه لر اولموش ؟
ياراماسين سنون اوغلون !
کنجلیگیندن ، باریثمه سین !
قرخ ایگیدین ، کوتوروبن ،
قالین اوغوز ائلرینه ،
باسغین آنه پیش !

ھارادا بیر، کوزل کورسه ،
چکیب آلمیش !
آغ ساقاللی، قوجالارین ،
آغزین سویمیش !
آغ بیر چکلی قاریلارین ،
سودون، سویمیش !
آیدین آخان کورسولاردان ،
خبر کئچمه .
قارشى باتان آلا داغان ،
آشيب کئچمه .
خانلارخانی بایندیرمه ،
خبر چاتا .
درسه خانین، اوغلو بوجور ،
بدعت ایشلر کوروردیه -

سويله يه لر . گزمگدسه ،
ئولمگسنه ، ياخشى اولا .
بايندير خان ، چاغير يمين ،
غضب ائده .

ييله اوغول ، سنون اوچون ،
نه گر كدير ؟

اولماقيندان ، اولماماغى ،
ياخشى راقدير . ئولدورسنم !

«كتيرينز ئولدوره ليم!»

ديه - درسه بويورار كن ،

قرخ ايگيدين صون ايگرمى سى ،

چيخا كلدى .

- هي درسه خان ؛ سنون اوغلون .

بتردن دوردو ،
کویکسی گوزل قاباداغا ،
آوواچینخدی .
سنوارایکن ،
آوو-آولادی ، قوش-قوشلادی!
آناسیلا مجلس قوروب ،
صحبت اندیب ، باده ایچدی .
آتاسینا ، قصدا یله دی !
یاراماسین ، سنون اوغلون !

قارشی یاتان آلا داغدان ،
خبر کئچه .
آیدین آخان ، کورسولاردان ،
آشیب کئچه .

خانلارخانی بایندیره ،

خبرچاتا .

«درسه خانین اوغلو بوجور ،
بدعت ایشلر ، کورور» دیه-
سویلریه لر ،

چاغریلبین ، بایندیرخان ،
غضبینه ، توش اولاسان .

یيله اوغول ، سنون اوچون
نه گر کدیر ؟ ئولدورسنم !
دیه - اونلار ، سویله دیلر .

- کئدین توتوب کتیرنیز ،

ئولدوره لیم !

بوجور اوغول ، منیم اوچون ،
گر کمز دیر ! دئدی - درسه .

- بيزاوغلانی نئجه توتاق؟

اوبيزلری ، سايان دگیل .

سوزومیزه ، باخان دگیل .

دورایاغا !

قرخ ایگیدون ، بویونا آل ،

اوغلوویدا کوتوروپن ،

چیخ ، اوولاغا!

قوش اوچوردوب ، آوو- آولاییب ،

اوغلانیدا اوخلایبن ،

کئری قایت !

اونوبوجور ، ئولدورمه سن ،

باشقاجوره ، ئولدورولمز!

دیہ - اونلار ، اویدوردیلار !

سرین - سرین اسن زامان ،
سالخیم - سالخیم دان یئلری .
قایلداشیب ، سهیرنده ،
بوز ایر کلی ، توراغییی .

اوزون ساققال - اوزون اناک
تات دام اوسته ، بانلادیقدا .
بدو آتلاریور قالییب ،
یوللار اوسته ، اوغرا دیقدا .

کو کسو کوزل قاباداغا ؛
سحر-سحر ، کون دکنده .
بویوک اوغوز ائلرینین ،
قیز کلینی ، بهزه ننده ،

آلاصباح آخماخ درسه،

يشردن دوردو،

قرخ نامردین، آتلا ندیریب،

«بوغاجیدا»، گوتوره رك،

آووا چيخدی .

آوو - آولادی، قوش - قوشلادی .

قرخ نامردین بیر نئچه سی،

«بوغاج»، بگه، یاخینلاشدی .

- آتان دئدی، «کیک قاسین،

کتیریبین منه قنشر،

ووروب ساسین .

آت اوینادیب، فلنج چالیب،

اوخ آتماسین، کوزوم کورسون،

فرحانیم ۱- سویله دیلر .

ایکید اوغلان، آیین-شایین،
سئوینج ایله ، آت اوینادیر .
کییک قاوویر ، مارال قاوویر،
آتاسنین ، قارشیسیندا ،
اوخلایین ، یئرہ سالیر .
اوز یانیندا :

- «قوی خان بابام ، آت سیردیپ ،
قلنج چالیب ، اوخ آتماما ،
فرحانسنین .

منه باخیب ، کوونیمین ،
فخر ایله سین .»

دیہ - یازیق ، دوشونیردی .

اول قرخ نامرد :

-- هي درسه خان ؛ دگورورسنمی

اوغلان شجہ ، کییک لری ،

تئزیکدییریر ،

هر طرفدن ، قاوور سنون ،

قباغوندا ، یثره سالیر ؟

اولمیا که ، جیرانلارا

اوخ آتارکن ، سنی وورا !

اوغلان سنی ئولدورمه دن ،

تئز اول اونو ئولدور ! ، دیه -

اویدوردیلار !

کییک لرین ، دالیسینجا ،

اوغلان قیزغین آت چاپدییریب ،

باباسنین ، قنشریندن ،
ئوتن زامان ،
آخماخ درسه ، « قورقوت دده »
اودوملامیش ، قانی یایی ،
اله آلدی .

اوزنگینین ، اوسته قالخدی ،
یایی چکدی ، ئوز اوغلونون ،
کور کینین ، آراسینی ،
شانلادی !

اوخ ، کماندان ، سیچیرادی ،
ایلدیریم تک ، اوچوب شاخدی ،
« بوغاج » خانین ، کور کیندین ،
د کیب یاخدی !

آلجا قانی ، شورواللادی ،

بدواتین ، اوزون بوینون ،

قوجاقلاییب ، یثره دوشدو .

اول نامردلر ، درسه خانی ،

اوغلانینین ، نعشی اوسته ،

گئتمگه ده ، قویمادیلار!

آتلارینی ، دونده ریبن ،

قاییتیدیلار .

یازیق خاتین :

– « اوغلانجیغین ، ایلک آوویدیر ،

کرك اوغوز ، بگارینی ،

طوبلیالیم ، دیه – قالخیب ،

یومور لانیب ، اورو دوردو .

آتئولدوردو - دوه کسدى ،
بوغور - آينير ، قوج ، قيرديردي .
قرخ اينجه قيز ، دورمسينده ،
درسه خانا ، قارشى واردى .

قىبقلارين ، قالدير اراق ،
درسه خانا ، نظر سالدى .
صول - ساغينا ، كوز كزديردي .
اوغلانچيغين ، كورنمدى .
قارا باغرى ، سارسيليمين ،
يافارا اولدو .
قاراخمار ، كوزلرينه ،
قان ياش دولدو .
چاغريبن ، درسه خانى ،

سوی سویله دی ،
گورک خاتین ، نه سویله دی :
- «بری کل هی ! باشیم بختی ،

اؤویم تختی !
خان بابامین کویگی سی ،
قادین آنا مین سئوگی سی ،
آنام - آنام وئردیگی ،
گوز آچیین ، کوردیگیم ،
کونول وئریپ ، سئودیگیم.»

«قالخیبانی سن یئروندن،

اورو دوردون .

قارا یاللی ، بدوآتون،

بوتون میندون .

کو کسو گوزل ، قباداغا ،
 آووا چیخدون .
 ایکی واردون بیر کلیرسن .
 یاوروم هانی ؟
 بودوراندا ، مین دیلکله ،
 یئتیر دیکیم ، ارغول هانی ؟
 چیخسین منیم ، کوزوم درسه ،
 یامان سرییر .
 کسلیسین بو اوغلان امن ،
 سود داماریم؛ یامان سیزلار .
 سازی ایلان دیشله مهدن ،
 آغجا تنیم ، قالخیب شیشر .
 یالقوز اوغول ، گورونمه ییر ،
 باغریم یانار .

«قوروجايلار ، اوزرينه ،

سوچى سالديم .

قارا دونلو درويشلره ،

نذير وئرديم .

آج قارينلارى ، دويوردوم .

يا اينجيقلارى ، دونالتدیم .

تپه كيمي ، ات قالادیم ،

گولمش كيمي ، سودجالادیم

مينديلگله ، بير اوغلانى ،

گوجله تاپدیم .

يا القوز اوغول ، خبريني ،

آمان درسه ، ده گل منه .»

«قارشى ياتان ، آلا داغدان .

اوجورتدو نسا ، ده گل منہ .

غلطان آخان ، داشغین سویا ،

آخیز دو نسا ، ده گل منہ .

آلادونلو ، آزغین دینلی ،

کافرلره ، آلدیردو نسا،

ده گل منہ.»

«خان بابامین ، اوردوسینا،

من وارا اییم .

آغیر لشگر ، پهل ، خزینہ ،

من آلا اییم .

آرغین دینلی ، کافرلره ،

اود ووراییم !
یارالایب ، قازلیق آتدان ،
دوشمه یینجه .
ایتی قلنج ، شاه داماریم ،
بیچمه یینجه ،
یالقوز اوغول ، یول لاریندان ،
دوئمیه لیم !
یالقوز اوغول ، خبرینی ،
ده گل منه !
قارا باشیم ، قربان اولسون ،
اریم سنه !»

درسه بیر سوز ، سویله مه دن ،
کلیب کئچدی .

خاتینینین ، جوابندا ،

دینمز اولدو !

اول قرخ نامرد ، قارشى کلیب :

- «اوغلون ساغدير ، آوولاخدادير،

گون آراسى هاردا اولسا ،

کلیب چیخار .

بگك سر خوشدير ، اونا گوره ،

جواب وئرمز ، سويله ديلار!

خاتین بونا ، قاتلاشمايیب ،

گری دوندو .

قرخ اینجه قیز ، یولداشلارین ،

آتلا ندیردی ،

بدو آتین ، سمیریده رک ،

اوغول ديبين ، يولادوشدو .
قىشدا - يازدا ، قارى- بوزو ،
اريمه ين ، قاباداغا ،
آتین سوردو .

آلچاقلاردان ، اوجالارا ،
چايب چينخدى .

بیر دره ين ، اوزرينده ،
قوزغونلارى ، اوچار كوردو .
بدو آتین ، اوطرفه ،
قامچیلادی .

❖❖❖

اوغلان آتدان ، يخیلار کن ،
کوی - بوز آتلی ، خضرال الیاس ،
باشی اوسته ، حاضر اولوب ،

بر کتلی اللریله ،
یاراسینی ، سیخیاراق :
- « بویارادان . قورخما کلان ،
سنه ثولوم ، یوخدیر اوندان .
داغ چیچگی - آناسودو ،
مرحموندر ، سنون اوغلان! »
دیه - دونوب ، غیب اولموشدی .

خضر کئدیر ، اوغلان ایکی ،
تازی سی ایلن ، قوملار اوسته ،
دوشوب قالیر .
قارغا - قوزقون ، قان کوروبن ،
یارالینی ، قومار لاییر .
« کلبجیک لر » ، مریلدا اییب ،
دوره سینه ، دولانیر لار .

قوزغونلاری ، قووالاییب ،
قونماقلیقا ، قویماییرلار .

باشی لولی یازیق آنا ،
آلقانینا ، باتیب یاتان ،
بالاسینین ، لشی اوسته ،
چاپاریتمندی .
اوغلانینی . دویماز کوردو .
چاغیریبن نه سویله دی :

- یوخو آلمیش قارا - خمار ،
کوزلرینی بیر آج آخی !

کوزلرینی ، کدر تونمیش
بو آنا یا ، بیر باخ آخی !

تائری وئرن ، شیرین جانون ،
سئیراندایمیش ، ایندی آخی !

دیل-آغیزدان ، شیرین جانان ،
ایکی کلمه خبرمنه ،
قارا یازی ، قارا باشیم ،
قربان اولسون ، اوغول سنه .

قارشى یاتان ، اوجاداغلار ،
اوجالار کن ، آلچاق اولسون .

قازلیق داغدان ، آخان سولار ،
آخارا یکن ، آخمازا اولسون .

بوداغا بردا، بيتن اوتلار،
بيتن بئده ، بيتمز اولسون .

قايلالاردا ، قاچان جيران ،
قاچارايكن ، قاچمازا اولسون .

قزاسنى هاردان توتدو ،
اصلاندانمى ، قافلاندانمى ؟
بدنونده ، جانون وارسا ،
ديل- آغيزدان ، حيرمنه .
قارا يازى -- قاراباشيم ،
قربان اولسون ، اوغول سنه .
آناسينى دينله يهرك ،
گوزلرينى ، آچدى اوغلان ،

کورگدیلی توتار - توتماز ،
نه سویلشمیش ، آناسیلان :

- ایرلی گل ، سینه سیندن .

قانا - قانا ،

سودآمدیکیم ، آغ بیر چگلی ،

قادین آنا !

قازلیق داغدان ، آخان سولار ،

کناهسیز دیر ، قارقاما گل !

بوداغلاردا ، بیتن اوتلار ،

کناهسیز دیر ، قارقاما گل !

قارشى ياتان ، اوجاد اغلار ،
گناهسىزدير ، قارقاما گل !

جب لرده كى ، جيرانلاردا ،
گناهسىزدير ، قارقاما گل !

اصلانلاردا ، قافلانلاردا ،
گناهسىزدير ، قارقاما گل !

قارقاسان ، بابامى قارقا ،
بو ايش منه ، بابامداندير .
ديه - اوغلان ينهدئدى :

- آنا ، ندقورخ ، نهده آغلا ،

گوی - بوز آتلی خضرال الیاس ،
 باشیم اوسته ، گلدی منیم .
 اوخ یاراما ، چکدی الین ،
 « بویارادان ، سنه ثولوم ،
 یوخدر » - دژدی .
 - « داغ چیچگی - آناسودو ،
 درمانون دیر » - دئمیش سنون .

یارالی نین سوزارینی ،
 دینله دیکده ، قرخ گل بدن .
 سپه لشدی ، چیچک کیمی ،
 هر طرفه ، قرخی بیردن .

سینه لرده ، چیرپنار کن ،
 آنالیغین ، صاف ئوره کی ،

توپلادیلار قوجاق - قوجاق ،
اتک - اتک ، داغچیچگی .

آغ بیرچکلی ، یازیق آنا ،
دوشون سیخدی .

بیرسیخار کن ، سود کلمه دی .
ایکی سیخدی ، سود کلمه دی .
اوج سیخاندا ، قان قاریشیق ،
سود فیشقیردی .

اوسودایلن ، مرحم ائدیب ،
اوغلابجیغین ، یاراسینی ،
باغلادیلار ، کوتوردیلر .
آت اوستونه ، میندیریبین ،
اوردوسینا ، کنیردیلر .

حكيملره ، طيب لره ،
تاپيشيريب ، گوزله ديلر ،
كيمسه ايله ، دانيشماييب ،
درسه خاندان ، گيزله ديلر .

آت اياغي ، كولك اولور ،
اوزان ديلي ، يو كرك اولور .
قرخ كون ، باشا ، چاتار - چاتماز ،
اوغلانچيغين ، يارالاري ،
وزه گلدي ، ساپ - ساغ اولدو .
ينه ده آت ، مينه بيلدي ،
ينه قلنج ، چالاييلدي .
ينه ده او ، آودا - آولار ،
قوشدا - قوشلار .

درسه خانين ، خبرى بوخ ،
اوغلانچيغين ، ئولموش بيلير .

قرخ نامردلر ، بونودويدو .

- نه اتملى ؟

ديه - اونلار ، ديمديكاشدى :

« اوغلانينين ساغ اولدوغون ،

بيلراولسا ، « درسه » اكر ،

يقين بولون ، ال كوتورمز ،

هاموميزى ، قريبتوكر !

گرك وقتى ، اوتوزمادان ،

اونوتوتاق .

آغ بوينونا ، قاراقهزىل ،

سجيم تاخاق !

آغ اللرین ، دالداچاتاق ،

یاداثللره - کافرلره ،

قویوب قاچاخ!

دیہ - اونلار ، درسہ خانی ،

باسمار لایب ،

آغ اللرین ، دالداچاتیب ،

آغ اتیندن قان چیخینجا ،

دووشله ییب ،

اوردوسینی ، یغمالایب ،

دوستاق اڈیب .

قانلی کفر اثللرینہ ،

یونلدیلر !

درسہ خانین ، بوایشیندن .

هیچ بیر کسین ، خبری بوخ ،

آنجا قادین ، بونودویور ،

اوغلانینی ، چاغیریبین ،

نه سوبله بیر:

- اوغول - اوغول، جانیم اوغول،

کورور میسن ، نلرا ولدو ؟

سرت قایالار ، اوینا مادان ،

یشر آیریلدی !

اتله یاغی ، سوخولمادان ،

بابان اوسته ، یاغی کلدی !

اول قرخ نامرد ، درسه خانی .

یاخالاییب ، آغ اللرین ،

آرخاسیندا ، باغلادیلار ،

آغ بوینونا ، قاراسجیم ،

كشچير تديلر !
بابان ، يايان ، اونلار آتلى ،
يوگور تديلر !
گوتوروبن ، قانلى كافر ،
اثللرينه ، يونلديلر !
ينه دئميش :

- دورا ياغا ، جانيم اوغلان ،
قرخ ايگيدون ، بويو و آل ،
گئت باباوى ، قرخ نامردين ،
اللايندن ، قورتار كيلان !
بابان سنه ، قيديسادا ،
سن باباوا ، قيما اوغول !

ايگيد اوغلان ، آناسينين ،
سوزلرينى ، قبول آتدى ،

قارابولاد، قلینجینا ،
قورشانیبن ،
آغ قوتازلی ، قاتی یایین ،
اله آلدی ،
بدو آتین توتدوروبن ،
بوتون میندی ،
قرخ ایکیدین آتلا ندیریب،
بابا - دیبن ،
یورتوب کئتدی .

اول قرخ نامرد ، بیر چمن ده،
اؤدیب اوتراق ،
آل شرابین ، ایتی سیندن ،
ایچن زامان ،

ایکید بوغاج یئتدی، آنجاق

قرخ نامردلر، اونو گوروب،

سویله دیلر :

- «دورون واریب، اوغلانیدا،

اؤدک دوستاق،

هرایکی سین کافرله،

بیر آپاراق!»

درسه بونواؤشیده رك :

- آمان؛ قرخ یولداشیم، آمان!

الهی نین بیرلیگینه،

یوخدیر شهبه، یوخدیر کمان!

آچون منیم، اللریمی،

قوپوزومی، منه و ثرون،

قایتاریم من ، بو که له فی
گرگ اولسا ، ئولدورونیز ،
گرگ اولسا ساخلایینیز ،
صونرا منی .

درسه خانین اللرینی ،
بوشالتدیلار ،
کتیردیلر قوپوزونو .
اویلمردی ، بو کله نین ،
اوغلانجیغی ، اولدوغونو .
آستا - آستا ، قارشى کلدی ،
آلدی گورك ، نه سویله دی :

– بوی نو اوزون ، بدو آنلار ،
گئدیر سده ، منیم گئدیر .
بوایلخی دا ، سنونده گر ،
میندیگون وار ، ده گل منه .
ساواشمدان – وورشمادان ،
قایتاراغیم ، دالی قایت !

آغ آیلدان ، سورو قویون ،
گئدیر سده ، منیم گئدیر .
بوسوروده ، سنونده گر ،
شیشلیگون وار ، ده گل منه .
ساواشمدان – وورشمادان ،
قایتاراغیم ، دالی قایت !

قاطار - قاطار ، قزیل دوه ،
گئدی رسده ، منیم گئدیر .
سنونده گر ، بو قاطاردا ،
یو کلتون وار ، ده کل منه .
ساواشمدان - وورشمدان ،
قایتاراغیم ، دالی قاییب !

قزیل قبه ، چادرلاریم ،
گئدی رسده ، منیم گئدیر .
آراسیندا ، سنونده گر ،
اودان واردیر ، ده کل منه .
ساواشمدان - وورشمدان ،
قایتاراغیم ، دالین قاییت !

آلا کوزلو ، قیز کلینلر .
کئدی رسده ، منم کئدیر .
ایچلرینده ، سنونده کر ،
نشانلون وار ، ده کل منه .
ساواشمدان - وورشمادان ،
قایتاراغیم ، دالی قاییت !

آغ ساققاللی ، قوجالاریم ،
کئدی رسه ده ، منم کئدیر .
ایچلرینده ، سنونده کر ،
بابان وار سا ، ده کل منه .
ساواشمدان - وورشمادان ،
قایتاراغیم ، دالی قاییت !

منیم اوچون ، گلمیشسنسه ،
اوغلانجیغیم ، ئولدورمیشم ،
ایگیت سنه ، یازیغی بوخ ،
دالی قایت !

ایگیداوغلان آتاسینی ،
دینله یهرك ،
جاوا ایندا نه سویله میش ،
باخاق گورك :

- بوینواوزون ، بدوآتار ،
سنوندرسه ،
قرخ نامرده قویماغیم بوخ !
ایچلرینده ، مینیگیم وار !

یغمالانان ، سورو قویون ،

سنوندیرسه ،

قرخ نامرده ، قویماغیم یوخ !

ایچلرینده ، شیشلیکی وار !

قاتار - قاتار ، قزیلدوه ،

سنوندیرسه ،

قرخ نامرده ، قیماغیم یوخ !

ایچلرینده یو کلتیم وار !

قزیلقبه چادراطاق ،

سنوندیرسه ،

قرخ نامرده قیماغیم یوخ !

ایچلرینده اودام واردیر !

آلا گوزلو، قیز- کلینلر،

سنون دیرسه ،

قرخ نامرده ، قویماغیم یوخ !

ایچلرینده، نشانلیم وار !

اسیر کئدن ، آغ ساققاللار ،

سنون دیرسه ،

قرخ نامرده ، وئر ماغیم یوخ !

ایچلرینده، منیمده بیر ،

عقلی شاشمیش ، بابام واردیر !

دیه - اوغلان ، قرخ یولداسا ،

دلیند وئردی؛

قرخ گنج ایکیت ، بدو آتا،

قامچی ووردی .

اصلان بوغاج ، قلنج چكدى ،
ساواش ائندى ، قرخ نامردىن ،
كيميسينين ، بوينون ووردى .
كيميسينى ، دوستاقدوتدو ،
باباسينى خلاص ائديب
گئرى دوندو .
درسه خاندا ، اوغلانينين ،
ساغ اولدوغون ، دويوب بيلدى .

خانلارخانى ، خبر تاپيب ،
بوغاج خانا ، بگ ليك وئردى ،
كرسى وئردى .
«قورقوت دده» بوى بويلادى ،
سوى - سويلدى .

اینجی کیمی ، داستان دوزدو ،

قوشما - قوشدو .

اونلارداخی ، بودنیایه ،

کلیب گئچدی .

کروان کیمی ، قوندو کوشدو

یئر کیزلندی ، اجل آلدی ،

قوجادنیا ، ینه قالدی .

گئدن - گئتدی ، یاخجی - پیسدن ،

کلنلره ، بیر آد قالدی .

کوروم دوستلار ، غافل ثلوم ،

کلن زامان ، مردایکیده ،

کچید وئرسین !

ساغلیق کیمی ، دوات اولماز ،

بودولتی ، حق آرتیرسین !
او اویدیگیم ، اوجاتانری ،
دوست اولوبن ، مددوثرسین !

یمن ائده لیم ،
یئرلی قارا ، داغلارینیز ،
یخیلماسین !
کولگه سالان . آغاجلارین ،
کسیلمه سین !
دائم آخان ، آیدین سولار ،
آزالماسین - قوروماسین !
اوجا اوچان ، طرلانلارین ،
قانادلاری ، قریلماسین !
آت چاپاندا ، آتینیزین ،

ایاقلاری ، بودره مهسین
چارپیشاندا ، قارا پولاد ،
قلنجینیز ، کؤتلمه سین !
دور توشنده - چکیشنده
کندیرینیز ، اوفانماسین !
آغ بیر چکلی ، آنالارین ،
آخریثری ، بهشت اولسون !
آغ ساققاللی ، بابالارین ،
سون سرایی ، جنت اولسون !
حق یان دیران ، چراغینیز ،
ایشیقلا نسین ، یاناردورسون !
کوروم محتاج ، اولمیا سیز ،
نامرد لر ، دوستلار سیزی !

۲

قائمی قوجا اوغلو

قاسورالی

قانلى قوجا اوغلو

قانتورالى

ازل كوندن ، قهرمانلىق ،

مردانه ليك ، قوچا قلىق ،

وطنمىن - ائللرىمىن ،

آد - سانىلان ، ياناشى دىر .

دوغروداندا ، هرانسانلیق ،
فخری اولان ، سجیه لر ،
بوائلرین - اوبالارین
اکیز - تایییر ، قارداشیدیر .

دمیردیرناق ، اصلان کیمی ،
باشی اوجا - آنلی آچیق ،
عمر سورن ، ائلریمی ،
دونه - دونه ، آلقیشلاسام .

آیدین آخان ، سولارداندا ،
زالال اولان ، لکه ییلمز -
پارس گوتورهز وجدانینا .
تعریف یازسام ، بوی - بویلاسام .

حقلیم من ، بوبوی د کیل ،
آیین - کونون - اولدوزلارین
وارلیقلاری ، حقدیرا کر ،
بودایله ، حقیقتدی .

تاریخلرین ، قانا باتمیش ،
وراخلارین ، ورخله باخ !
بوخ ! گورو کن ، بیر کند او چون ،
بلدچی لیگ ، حماقتدی !

« آتروپاتدان » ، « خنائی » دن ،
یاغی لاری - دشمانلاری ،
بئزیکدیرن ، « بابک » کیمی ،
قهرماندان ، دانیشما یاق .

« واقف ، لردن ، فضولی ، دن ،

« نظامی ، تك ، معرفتده ،

دیامیزا ، ایشیق سالان ،

میراساندان ، دانیشمایاق ،

داغدا - داشدا ، کونقاوورمیش ،

سیمالاردا ، صافلیقلارین ،

یازشبنمی ، پاریلتی لی ،

ایشلتی سین ، باخیب - کورک .

آچیق - آیدن ، یاراشیقلی ،

آلنلاردا ، ایکیدلیکین ،

اگری قلنج ، شعه‌لی ،

پاریلتیسین ، باخیب - کورک .

آنالارین ، لایلا سینا ،
عاشیق‌لرین - اوزانلارین ،
کونول آچان ؛ داستانینا -
نغمه‌سینه ، قولاغ آساق ،

جوره‌سازین ، پرده‌سینده ،
تصویرله‌نن ، دو یغولارا ،
کورولدایان ، دهل‌لرین ،
کورس‌سینه ، قولاق آساق .

اوبالاردا ، دیشی - ارکک :
باشداپا باق ، اوزده ئورپک ،
الده یابلیق ، اوینان‌دیقی ،
اویونلارا ، بیرسای سلاق .

دیلده، دیشده، ازبراولان،

متلاولان، مثلاولان،

آتالارین - بابالارین،

سوزلرینی، دویوبقاناق،

آیدان آیدین، کوندن دورو،

کدریلمز، بوکوزکوده،

بواثللرین، اوبالارین،

نه اودوغون، کورمگ اولار.

بوگوروشلر، قوچاقلیقین،

ایکیدلیگین، انسانلیقین،

انواقعی، گوروکمین،

یاراشیغین، یاداسالار.

باخ | عصر لر ، آنا - قادین ،
بودنیادا . حقسیز - حقسیز ،
بیر قول کیمی - ماتاح کیمی ،
آل - وئر اولوب ، ساتیلمیشدیر .

کیشی لرین ، اللرینده ،
دگرسیزیر ، دستمال کیمی ،
ال - ال کزیب - لکه له نیب ،
بیر طرفه ؛ آتیلمیشدیر .

اوجوانکن ، دلبرایکن ،
« قاشی یایدی - اوزو آیددی » ،
کپریکی اوخ » ، « وفاسی بوخ » ،
شاعریازار ، جمالیندان !

قوجا ایکن - دوشگون ایکن ،
 «ریحانه» دی ، «مرجانہ» دی ،
 «عجوزہ» دی ، «محتالہ» دی ،
 بیرآد یوخدیر ، کمالیندان !

بیر چرخ «عرفان» ، هزیانچی سی ،
 «حق عاشقی» ادعالی ،
 یالانچی لار ، قادین عشقی
 «عرفانیمما» اویماز دئمیش !

محببتین ، «گر بوباشی» -
 گر او باشی . . * دیه - دیه ،
 مخشی «مراد» * * بیلیم ،
 ارکک لره گونول وئر میش !

بہ جلال الدین مولوی نین :

«عشق را گمراہی سرو گمراہی سراسر است خود کہ ما را سوی آن شہر ہب را است»
 شعرینہ اشارہ دیر .

*** - «مراد» طریقت اصطلاحیندا «مرید» لرین ارادت
 بلکہ دیگی و اونا چالماغا ، جان آلدیقی «کمال انسان» دلمک دیر .

کئچمیشلری ، ورقله باخ .
همان زامان ، ایله اوواخ ،
بیزیم یئرده - بیزیم ائله ،
قادرینلیقا ، حرمت وارمیش .

اودا حقلی ، بیر انسانمیش ،
قارداش ایتمیش ، ئوز اریله ،
کوله شرمیش ، ووروشارمیش ،
آت مینرمیش ، اوخ آتارمیش ،

« بویو اوزون ، بورلا خاتین » .
« ساچی اوزون ، سلجان خاتین » ،
« نگار خانیم » ، « عربزنکی » ،
« حجر خانیم » ، « زینب پاشا » ،

اوزاقلارا ، نچون كئداخ ،
همين بوگون ، يوردو موزدا ،
كلاغيمي سين ، يان باغلايان ،
مرد آنالار ، باشدان - باشا .

تارلا لاردا - زاوودلاردا ،
هر هنرده - هر يار يشدا ،
ايشيقلی بير ، ماياق كيمي ،
دنيلارا ، ايشيق مالير ،

قادينليقين ، آناليقين ،
يورقون كوزو - دو تنون باغرى ،
اونا باخيب ، قورتولوشا ،
يول آختارير - الهام آلير

جانیم عاشیق . کوزوم عاشیق ،
چال قوپوزون ، آچ داستانون ،
اوسحر کار ، جومردالون ،
پرده لرده ، خوش دولانسین .

اوزو قارا - باغری قارا ،
جهالته ، جوموب باتان ،
قادینلیقا ، بهتان آتان ،
شارلاتانلار ، بیر اوتانسین !

عاشیق چومچه سینی ، آلیرالینه ،
آلنین قریشدیریر ، قالدیریر قیقیق .
قییر کوزلرینی ، نارین گولوشلر ،
دریلیر اوزونه ، لال بیر سرخوشلیق .

معنالی باخیشی ، نه لر آندیریر ،
اودویغون گولوشدن ، نه لر اله نیر ؟
اوزونده خلقه بن ، روح علویمیتی ،
وقاری ، منلیگی ، فخری ، گووه نیر !

ازلدن هنی ده ، جوشدیران اودیر .
اونودینله میشم ، فکره دالمیشام ،
او وورغون کونلوعین ، ایلك یاوروسیدیر ،
من ایلك الهامیمی ، اوندان آلمیشام !

او جادو اللرین ، طلیسیمیندن ،
ئوزونو قورتاران ، هانسی دیر - کیمدی ؟
کونول جیرانینین ، آووجی سی دیر او ،
بیرمدحش فتنه دیر ، باخ گور که ایندی ،

- ئوزۇدە غرق اولور ، ئوز نغمە سېندە .
- طوفانلار قوپارير ، هر بير ېردە دن .
- آچير خيالينين ، آغ يئلكينينى ،
- يندە سويله يير ، «قورقود د دە» دن .

قدیم اوغوز ، ائللرینده ،
«قانلی قوجا» ، آدینداییر ،
آدلی - سانلی ، کیشی وارمیش .
بو کورو کلو ، اختیارین ،
یئتیشمیش بیر ، قوج اوغلو وار ؛
«قانتور آلی» ، چاغیرارلار .

قانلى قوجا ، بىر كون دئىير :
- دوسلار منىم ، آتام ئولدو ،
يئرى يوردو ، منەقالدى .
يارنكى كون ، من ئولر كن ،
يئر - يوردومدا ، اوغلوم قالار ،
نەياخشى كى ، جانىم ساغكن ،
اوغلانىمى ، ائولندىرىم .

قاتور آلى ، باباسىنىن ،
سوزلرىنى ، دىنلە بەرك :
- بابامنى ، ائولندىرىمك ،
اىستە بىرسن ، منە لايىق ،
قىزىقە كىمى ، اولدوغونو ،
بىلىرسنىمى ؟ دىه - اوغلان ،

آرتیریری :

من یثر یمدن ، قالخانانک ،

یثردن دورا .

من قاراقوچ ، بدووآتا ،

مینهنه نك ، آتین مینه .

قانلی کافر ، ائلرینه !

مندن قاباخ ، هجومانده ،

قلنج چالا ، باش کتیره .

قانلی قوجا : - اوغول؛ دئمک،

سن عیال یوخ ، بیرپهلوان ،

ایسته بیرسن ، آرخاسیندا ،

یثیب - ایچیب ، دولاناسان ،

خوش اولاسان ؛ دیه - کولور .

- بلی بابا ، من ائیلنچی ،

ایسته بیرم !
 یوخسا می سن ، ایسته بیردین ،
 واریب گئدیب ،
 بیرجی-جی بان ، قیز آلاسان ،
 نا کهپاندان ، یخیلین ،
 یثره دوشسه ، با غیر ساغی ،
 دو کون دوشه ؟! دیه - اوغلان ،
 آجیقلا نیر ،

- کوزوم اوغول ، آجیقلا نما .
 ایسته دیگون - دیله دیگون ،
 اودلبری ، تا پماق سندن ،
 قزیل تو کمک ، رزق وئر مک ،
 آ لماق مندن . دیه - قوجا ،
 سینه کردی .

ارنلرین ، کور کملیسی ،
«قاتور آلی» ، ییله گورجک ،
آمین میندی .

قرخ ایکی دین ، آنلان دیری .
ایچ اوغوزو ، کیریب کتزدی ،
بکنه جک ، قیز تاپمادی
قاییدین ، ائوه کلدی .

قوجا سوردو : - قیز تاپدینمی ؟
قاتور آلی :

- یانسین اوغوز ائللرینی ،
هر نه کزدیم ، منه یارار ،
قیز تاپمادیم ، بابا - دئدی .

قانلی قوجا :
صباح کئدیپ ، او یلن کلمک .

اويلن گئديب، آخشام اوستو ،
كلمك ايلن ، قيز تاپيلماز .
سن ائوده قال، مالاييتيش ،
من گئدهرم ، كزيشهرم ،
سنون اوچون ، قيز تاپارام .
ديه - قالخيپ ، سئوينيين ،
كووه ئيبن ، سينه كردى .

آغ ساققاللى ، بير قوجانى ،
يولداش ائديب ،
ايچ اوغوزو ، گئزيب چيخدى ،
قيز تاپمادى ،
ديش اوغوزو ، گئزيب چيخدى ،
قيز تاپمادى ،

تراپوزان ، اٹلرینہ ،
کلیب چیخدی ،
تراپوزان ، تکورونون ،
کورو کملی ، گوزل - کویچک ،
بیرقیزی وار ، بیرجوت یایی ،
هم ساغینا ، هم سولونا ،
قوشا چکر ،
آندیقی اوخ ، یتره دوشمز ا
بوقیز اوچون ، اوچ جنوار ،
ساخلا میشلار ا

هانسی ایکیت ، اوچ حیوانلا ،
پنجه لشمه ، غالب گلسمه ،
حیوانلارین ، باشین کسمه ،

قیز اونوندیر ، دیه - تکور ،
وعدہ وثرمیش ،

کیمسه ایسه ، مغلوب اولسا ،
باشین کسر ، بورجدان آسار !

بیله لیگله ، اوتوز ایکی ،
کافر دینلی ، بگ اوغلو نون ،
باشی برجدان ، آسیل میشدی !

اوج حیوانین ، بیر بوغا ،

بیری بوغرا ، بیر ایسه ،

اسلان ایدی -

باشی برجدان ، آسلانیلان ،
اوتوز ایکی ، بگ اوغلو نون ،

هتچ بیرسی ، اسلان ایلن ،
نر دوه ئی ، گورمه میشدی .
آنجاق اونلار ، بوغا کلین ،
بوینوزینا ، ایلیشه رک
باسیلمیشدی .

قاللی قوجا ، باشلار ایلن ،
حیوانلاری ، کودن زامان ،
باشیندا کی ، قارایتلر ،
ایاغینا ، سوزوب کلدی .

- داها دوغرو ، چیخاق کئدک ،
اوغلا نجیغا ، خبروئرک .
هنری وار ، کلیمب آل سین ،

هنري يوخ ، اوبادا كى ،
قىزى آليب ، راضى قالسين .

آت اياغى ، كولك اولور .
اوزان دىلى ، يوكرك اولور ،
قاتلى قوجا ،
داغلار آشدى ، چايلار كئچدى ،
ئوزائلىنه كليب چىخدى .
اوغلا نجىغا ، خبر كئديب ،
- « بابان گلدى » ، سويلهدىلر .
قانتور آلى ، قرخ ايكيدىن ،
آتلا نديريب ، قارشى واردى .
آتاسينين ، ابن ئوپدى ،
- جانيم بابا ، منه لايق ،
قىز تاپدونمى ؟ ديه - سوردو .

- تاپدیم اوغول ، آنجاق ایشده .

هنر گرك ، ديه - قوجا ،

جواب وئردی .

- آلتون - آخچا ، قفله - قاطر ،

ایستر بابا ؟

- دئدیم اوغول ، هنرا ایستر ،

هنر گرك .

- جانیم بابا ، گوزوم بابا ،

قارا یاللی ، قاضیق آتی ،

مینم ایندی .

قانلی کافر ، ائلرینه ،

آت سالارام .

باش کسهرم ، قان تو کهرم ،

آزغین دینلی ، کافرله !

قان قوسديررام !
آخچا - آلتون ، قول-قاراواش ،
گتيره رم .
هنريهي ، كوستره رم !

- جاييم اوغول ، گوزوم اوغول ،
دئديكلرون ، هنرد كيل ،
بوسوداده ، باشقاجوره ،
هنر كرك .

اوقيز اوچون ، اوچ جنوار ،
ساخلاميشلار .

اوچ حيواني ، كيمسه باسسا ،
قیزی اوئا ، وئره جكلر .
باسانماسا ، مغلوب اولسا ،

باشين كسيب ، بوج اوستوندىن ،
آسليارلار !

– كوزوم بابا ، منه كرك ،
بوسوزوسن ، دئمبيدون .
كئدم كرك ، چونكى دئدون ،
كئتمز اولسام ، يارينكى كون ،
بوسوزمنه ، قاخينچ اولار ،
توخونچ اولار!
جانيم بابا ؛ قادين آنا ،
اسن قالون !

– كورورسنمى ، اؤز – اؤزومه ،

نه ايله ديم ؟

اوغلانجیغی ، قورخودساقام ،
بلکه قورخوب ، کئتمزاولا .
دیه - قوجا ، دوشونهرک ،
سوی سویله هیش :

سن گئدن یئرلرین ، سلطانم اوغول ،
دولاماج - دولاماج ، جاداسی اولور .
اوزرینده اوچان ، قوش قانادسالماز ،
کوکله قووشان ، قلاسی اولور ،

پالچیقینا ، آتلی باتساجیخانماز ،
اورمانلارین ، آلا ایلان ، سو کئتمز .
بوز اسلانلار ، سولاریندان ، ایچنمز .
کوللرده یاشیل ، باش سوناسی اولور ،

گورو کلوسی ، کونول لری ، آلدادی ،
نغمه لری ، داغی-داشی ، اوینادی .
های دئمهدن ، باش کتیرر ، جلادی ،
پاپاغی مندیل لی ، باباسی اولور .

جانیم اوغول ، آتگلان بوسودانی ،
بوزلانما گل ، آغ ساققاللی ، بابانی ،
آغلار قویما ، میر قاریجیق آنانی ،
مرد ایگیدین ایشده ، وفاسی اولور .

- جانیم بابا ، نددیر سن سن مند ،
بوایشلردن ، چکینن ایگیدا اولماز ،
آپ ایگیده ، قورخو وثرمک عیب ، اولور .
مرد آتالار ، اولادینی قورخو تماز .

قادر قویسا ، او دولا ماج یول لاری ،
بیر چاپیشدا ، یوروب ، یورتوب کئچرم ،
آتلی باتیب چیخماز ، پالچیقلا رینا .
مولام مدد ، وئرسه ، قوملارتو کرم ،

آلایلان ، سو کمز ، اورمانلارینا ،
چاخماق چالیب ، ایلدریم تک شاخارام ،
کو کله پهلو ، ووران قالا لارینی ،
وئران اندیب ، اود ووربین یاخارام ،

یا اسلانین ، دیر تاغیندا دیدیللم ،
یا تاخیلام ، بوینوزینا ، بوغانین ،
یادوه نین ، گو کسو آلتندا ازیللم ،
یا ثوبهرم ، کورو کلونین بوخانین ،

يا ڪڏم هي - ڪڏمهيم هي .
يا ڪلم هي - ڪلمهيم هي ،
داڃا بيرده ، ڪوروشونجه ،
ڪوزوم بابا ، قادين آنا ،
اسن قالون !

ڪورد ولر ڪي ، بوتڪليفدن ،
ڪٿري دونمگ ، قوچ اوغلا نين ،
- ناموسينا ، يٽنيلمزدير .
- اوغوروٿريب ، سويلهديلر :
- اوغورلارون ، آچيق اولسون ،
اسن ڪڏيب ، ساغ ڪلاهسن ،
اسلان اوغول

☆☆☆

قائور آلي !

آفاسنین - آفاسنین ،

الین ٹوپدی .

قرخ ایکیدین ، آتلاندیردی ،

یولادوشدو

یدی گئجه ، یدی گوندوز ،

یول سوردیلر .

یورتوب کافر ، سرحدینه ،

یئتیشدیلر .

چادر تیکیب ، اکلندیلر .

قانتور آلی ،

یوگرك آتین ، اوینادین ،

عمودینی ، آتیر - توتور :

- هی ! قرخ اشیم ، قرخ یولداشیم !

یوگره کاولسام ، یاریشسام هی !

کوجلوا اولسام ، گولشم هی !

قادره ولام ، مددوثرسه ،

اوج حیوانلا ، ووریشسام هی !

گوزلارین ، سر کرده سی ،

ساری دوناو ، قیزی آلیب ،

آتام - آنام ، اوباسینا ،

قاییدسام هی !

هی ! قرخ اشیم - قرخ یولداشیم ،

قرخینیزا ، قربان اولسون ،

منیم باشیم !

قانتور آلی ، بوسوزده کن ،

تکورشاها ، خبر گئندی .

- قانلی اوغوز ، ائلر بندن ،
«قانتور آلی» ، دبر لر بیر ،
ایگیدوار میش ، قیز دیله ییب ،
گلبر - دیه ، سویله دیلر .

شاه تکورون ، آنلیلاری ،
یدی آغاج ، قارشى گلدی .
- ایگید؛ بورا ، نه یه گلدین؟
ده گل یزه !

- وئریشمکه ، آلیشماغا ،
کلدیم - دیه ، قانتور آلی ،
جواب وئردی ،

عزت ائدیب ، حرمت ائدیب ،

آغ چادرلار ، تیکدیردیلر ،
آلاخالی ، دوشهدیلر ،
آغجاقویون ، قردیردیلاز ،
یدی ایللیک ، آل شرابدان ،
ایچدیردیلر .

کوتوروبن ، تکور شاهین ،
اوردوسینا ، کتیردیلاز

بو یوک ، سلام میدانیندا ،
تکور ، تختین اوزرینده ،
اوتور میشدی ،
اوج یوز کافر ، سلاحلانیب ،
آلای قوروب ، خدمتینده ،
دور میشدیلاز .

تکوقیزی ، بومیدانین ،
بیریانیدا ، اوجاییر کوشک ،
تیکدیر میشدی .
بایراملاردا ، چیخیشلاردا ،
قرخ اینجه قیز ، دوره سینده ،
کوشکه چیخار ، نفرجه ،
مشغول اولار .

ینده او ، بیر ائلچی نین ،
کلدیگیندن ، خبر بولوب ،
قرخ قیزلارا ، آل گئیدیریب ،
اوزوایسه ، ساری گشییب ،
کوشکه کلدی .

قانتور آلی ، کلیب چیخدی ،

قاراشاپقا ، شاه تکورا ،

سلام وئردی .

کافر تکور ، سلام آلدی ،

آلاخالی ، دوشه دیلر ،

یتره اوتدو .

– ایگید ؛ بورا ، هاردان کلدین ؟

دیه – تکور ، سوال وئردی .

قاتور آلی ، یئزدن دوردو ،

ادیلان ، باشین آچدی ،

آغ بیله گین ، سییغالادی .

– قارشى باتان ، قارا داغون ،

آشماق دیه ، کلیمیشم من .

آخینتی لی ، سولاروننان ،

كئچمك ديه ، كلميشم من .
انگينه ، قولتوغونا ،
سيغينماغا ، كلميشم من .
حق تائرينين ، بويوروغو ،
پيغمبرين ، دئديگيله ،
قيز آلمانغا ، كلميشم من .

- بوايكيد ده ، هنر اولسا ،
سوزوم يوخدير ؛ ديه - تكور ،
قبول ائدى .

يساوول لار ، قوچ اوغلانى ،
سويونديردى .
اوبير طاقه ،

آلتین آرقاج ، کتان بئزین ،
گوده سینه ، ساریتدای ،
میدان آچدی .

قانتور آلی ،

صاحب جمال ، صاحب کمال ،
کورستمه بیر ایکیدایدی .

اوغوزلارین ، دوردا یکیدی ،
نقاییلان ، دولاناردی :

«قانتور آلی» ، بوز آ یغیرلی -

«بهرک خان» ، «قراچکیر» ،

بیر یسیده ، اونون اوغلو ،

خان «قیرقینبق» ،

قانتور آلی ، نقایینی ،

گور تورر کن ، قیز باخیردی .
 آی جمالی ، اسلان اوزلو ،
 مرد ایکییده ، گوزو دوشجک ،
 دارا خلیقی ، بوشا کتدی ،
 دایباغ اولمیش ، دانا کیمی ،
 جویجو سیندن ، سو تو کولدی .
 باشیندا کی ، قرخ یولداشا ،
 باخیب دئدی :
 - تانری تعالی ، شاه بابامین ،
 آور کینه ، رحم سالار ،
 کبین کسیب ، بو اوغلانا ،
 وئر منی .

حییف دیر کی ، بوجور اوغلان ،
 حیوانلارین ، دیر ناغیندا ،
 هلاک اول !

سلجان خاتین ، بوسوزده کن ،
یدی دمیر ، زنجیر ایلن -
زنجیر لشمیش ، بوغا کلی ،
کتیر دیلر .
بوغا کلیب . دیزه چو کدی ،
میداندا کی ، مرمر داشا ،
بوینوز ووردی ، پنیر کیمی ،
دیدیب تو کدی .

هامی باخیب ، سویلشدیلر :
- عنقریبدی ، گه ایگیدی ،
آتار یبخار .

یاخیلسین اوغوز ائللری ،
قرخ ایکیدلن ، بیر بک اوغلو ،

بیر قیز اوچون ، ئو ائک نەدیر !
قوچ اوغلانین ، قرخ اېگیدی ،
بونودویوب ، آغلاشدیلار .

قاتور آلی ، ساغاباغدی ،
سولا باغدی ، ایگیتلرین ،
آغلار کوردو ، بیرهای وئردی ،
ئەسویله دی :

.. هی قرخ اشیم - قرخ یولداشیم .
ندا اولوب که ، آغلاییر سیز ؟
قوپوزیمی منە وئرون ،
منی ئویون !

قاتور آلی ، قوپوز چالیر ،

قرخ ایگیدی ، اونوئویور ،
 گورکدوسنلار ، نئجهئویور :
 - هی سلطانیم ، قانتورآلی !
 قالخیبانی ، سن یثروندن ،
 دورمادرونمی ؟
 قارا یاللی ، قاضلیق آتا ،
 مینمه دونمی ؟
 کویکسی کوزل ، قابا داغی ،
 آوولایین ، یئنمه دونمی ؟
 اوبادا کی ، اینک ساغان ،
 قاراواشی ، گورمه دونمی ؟
 بوغا - بوغا ، دئدیکلری ،
 اواینکین ، بزوواسی ،
 دکیلدیمی ؟

آپارنلر ، قريميندان ،
قيرارمى ؟
قوچ ايكيدلر ، بيريزودان .
قورخامى ؟
سارى دونلو ، سلجان خاتين .
كوشدن باخار !
كيمه باخسا ، باخشيلان ،
اودا ياخار !

قانتور آلى ، سارى دونلو ،
قيز عشقينه ، بيرهوددى .
- مره كافر ، بوغانيزى ،
براخينيز ، گلاسين ! - دئدى ،

اسرك كلين ، زنجيرلرين ،

کوئووردیلر .

دلی بوغا ، بوینوزلارین ،
آلماس اوچلو ، جدا کیمی ،
شوشلهده رک ، نراوغلانین .
اوزرینه ، هجوم ائتدی .
قاتورآلی ، آدی کوزل ،
محمدی ، چاغیرین ،
بیریرهوروق ، قزغین کلین ،
قاشقاسینا ، ایلشیدیردی ،
اسرک بوغا ، دالی اوسته ،
یئرله چوکدی ، قالخار - قالخماز ،
دورتمه سیننی ، کلله سیننه ،
داییاراق ، زوزون سالدی .
بوغا کلی ، باسا - باسا ،

گن میدانین ، اوباشینا ،
گنڈیب چیخدی .

قزغین بوغا - ایکیداوغلان ،
بیرچوخ زامان ، چالیشدیلار .
یاواش - یاواش ، دلی حیوان ،
یورقونلادی ، قارا آغزی ،
کوپوکلندی .

قانتور آلی : - «آپ ارنلر
بودنیانی ، اغیل ایلن ،
بیلیمیشلر دیر ، یاخشیدیر که ،
حیوانجیغین ، قارشیسیندان ،
سچیراییب ، آرخاسیندان ،
بیرایش ائدم » . دیه - دویوب ،

آدی کوزل ، محمده ،
 تکبیردئییب ، سچرادی .
 بوغا ، تووون ، ساخلامادان ،
 باشی اوسته ، یثره د گدی .
 ایگیداوغلان ، دیلدن دوشمیش ،
 حریفینی ، قویروقلادی .
 دولاندریب ، یثره چالادی .
 بوغازلادی ، باشین کسدی .
 دریسینی ، قازیب سویدی .
 تکورشاهها ، قارشى واردی .
 - قیزی منه ، وثریرسنمی ؟
 دیه - دوردو .

- مره قیزی ، اوناوثریب ،

سورون كئدسين ۱

ديه - تكور ، حكم اندر كن ،
قارداشينيڭ ، اوغلودئدى :
- حيوانلارين ، پادشاهى ،
بووز اسلاندير ، اونونلادا ،
اويون وئرسين ، سونرا وئرك -
اسلانيدا ، كئيرديار .

اسلان كليب ، قورولداندى -
ميدانداكى ، بوتون آتتار ،
قان كيشنهدى .

تراوغلانين ، ايگيدلرى ،
آغلاييين ، سويلهديلر :
- بوغا كلدن ، قورتارديسا ،
بووز اسلانداڭان ، قورتارارمى ؟

قانتورالی ، ایکیدلرین ،

آغلار کوروب ،

– مره دوستلار ، قوپوزومی ،

الدآلیب ، ئویون منی ،

ساری دونلو ، قیز عشقینده ،

بیراسلاندان ، قورخماق اولماز !

یولداشلاری ، اونو ئویور ،

گورک دوستلار ، نئجه ئویور :

– هی سلطانیم ، قانتورالی ،

دایلار باسان ، ارلر کسن ،

قارا پولاد ، ئوزقلجدان ،

قاییتمایان .

آپ ارلر ، ساواش گونو ،

قریمیندان ، قاییدارمی ؟

آغجاتوزلو ، قاتمی یایدان ،

درسینمه یین ،

آغللکلی ، ئوتگون اوخدان ،

قایغیمایان ،

مردایگیدین ، اراده سین ،

بیرجنوار ، سارسیدارمی ؟

دمیردیرناق ، قاپلانلارین ،

بوینون بوران ،

جنوارلار ، سرکردهسی

اسلان بوغان ،

آلاباشلی ، کوپک ایته ،

کوندوسینی ، قایدیراری ؟

ساری دونلو ، سلجان خاتین ،
کوشدن باخار !
کیمه باخسا عشق اوردونا ،
سالیب یاخار !

قاتور آلی ، ساری دونلو ،
قیز عشقینه ، بیرهوددی .
- مره کافر ، اسلانیوی ،
براخ گلین !
قاراپولاد ، نوز قلنجیم ،
ایمده یوخ ، قیوریشمادان ،
ایکی بیچم .
اتکینه ، سیغینمیشام ،
جومردلرین ، مددکاری ،
غنی تانری ، مدد ! - ددی .

بووزاسلانا ، های وئردیلر .
سوزدو ، گلدی ،

قانتورآلی ، آدی کوزل .

محمده ، تکبیردئییب .

کویفکینی ، بیله کینه .

ساریتدادی ، اسلانجیغین ،

پنجهسینه ، قارشى وئردی ،

چنه سیندن ، بیر یوموروق ،

ایلیشدیردی .

یوموروغون ، ضربه سیندن ،

قوغن اسلان ، گیچلندی .

ایگیداوغلان ، هجال تاپیب ،

بیلگینی ، چکیب اوزدو .

گوتورون ، یثره چالدی .

اسلانجیغین ، قابالشی ،
میدان ایچره ، دوشوب قالدی .

قانتور آلی : - مره تکور ،
قیزی منه ، وئر کیلدئدی !

- بو اوغلانی ، کوزوم کوردو ،

کونلوم سئودی !

گرگ دورسون ، گرک قالسین !

قیزی اوئا ، وئرون کئدسین !

دیبه تکور ، حکم ائدر کن .

قارداشینین اوغلو - دئدی .

- حیوانلارین ، سر کرده-یی .

بوغرا ئردیر ، اونونلادا .

اویون ائدسه ، قیزی وئرریگ .

چون عنایت ، حقدن ایدی ،

بگ - پاشالار ، قوچ اوغلانا ،

حامی دوردو ،

تکور دئدی :

- نرین آغزین ، یدی یئردن ،

باغلا یینیز !

حسود کافر ، باغلامادی !

دهنه لرین ، یوونلرین ،

آچدی آتدی !

قاتور آلی ، سرخوش - سرخوش ،

بوغور این ، ساغ - سواوندان ،

قواتوغونندان ، فيرلارچيخار .
لاكن ايكي ، جنواري ،
باسيب سالماق ، مردايكيدى ،
يورقونلاتميش .

ايشده بير آز ، ياوالاتميش .
او تووشكين ، آلماق اوچون ،
دايانار كن ،
آلتى جلاد ، يالين قلنج ،
باشى اوسته ، حاضر اولدو .

يولداشلاري ، بونو گوروب ،
سوى - سويله ميش ،
گورك دوستلار ، نه سويله ميش :
- قالخيپاني ، اوزيئروندن ،

اورو دوردون ،
 قارا یاللی قاضلیق آتی ،
 بوتون میندون .
 آلا کوزلو ، ایگیدارون ،
 آتلا ندیردون ،
 ایری دویمه ! قباداغی ،
 دونن آشدون .
 آخینتی لی ، داشغین سویو ،
 دونن کئچدون .
 قانلی کافر ، سرحدینی ،
 باسیب کئچدون .
 کافر لرین ، بوغاسینی ،
 خورد - خاش ، ائتدون .
 قوغان اسلان ، گلدی کینده ،

بئلين بوكدون .
قارائره ، يتيشنده ،
نه كنجيكدون ؟
قارشى باتان ، بو داغلاردان .
خبر كچه .
داشغين آخان ، بوسولاردان ،
ئوتوب كچه .
بويوك اوغوز ، ائللرينه ،
خبر چاتا .
قانتور آلى ، نه ايله ميش ،
سويله يه لر .
قارابوغا ، يوگوردى كده ،
باشين كسميش .
قوغان اصلان ، داشلاتدېقدا ،

بئالین بو کمیش ،
قارابوغرا گلادی بگینده ، دیلدن دوشمیش

«سویله یه لر»!

بو یوک - کچیک ، بونودئییب ،
دانیشلار .

قاری - قوجا ، بونودئییب ،
دانیشلار .

آغ ساققاللی ، قوجا بابان ،
بو کوک قالا .

آغ بیر چکلی ، قاری آنان ،
باشاچالا .

قلخییانی ، اوزیئروندن ،
دورمازاو لسان .

آلتی جلاد ، باشون اوسته ،

قلنج توتار !
غافلجه دن ، او گورو کلو ،
باشون کسر !
آشاغیدان ، یوخاریا ،
باخمازمی سان ؟
قنشرینه ، آلا کوزلو ،
کهلیک کلدی ، ایگید نه دن .
طرلانینی ، آتمازمی سان ؟
ساری دونلو ، سلجان خاتین !
قاش کوزایلر ،
ایگید نه دن ، اشارتین ،
گورهمزمی سن ؟
سویلر : «دوه» دوداغیندان ،
زبون اولار ،

ئەن بارین ، دۇدیکینی ؟

دویمازمی سان ؟

قانتورآلی ، اورو دوردو ،

ساری دونلو ، قیز عشقینه ،

بیر ھودۇدی !

— مره ؛ کافر ، بو بوغورانین ،

دوداغیندان ، توتار اولسام ،

« قیز سوزایله ، قارانری ،

زبون ائددی » - سویله یەرلر .

یارینگی گون ، بویوک اوغوز ،

اڈلرینه ، خیر چاتا ،

بیر دوہنین ، قارشیسیندا ،

قالمیش ایدی ، قیز قورتاردی » -

سویله یەرلر ! دیه - دویوب :

– مره دوستلار ، قوپوز چاليب ،

ئويون منى!

او قدر تلى ، يارادانا ،

سيغينميشام !

يار يولوندا ، بير بوغرادان ،

قاچماق اولماز !

هايدى اونون ، باشيني دا ؛

كسم – دئدى .

قرخ ايگيدى ، اونو ئويوب ،

سوى – سويلمهش ،

گورك دوستلار ، نه سويلمهش :

– قاف قايلار ، باشيندا ، يوواسلان ،

قادر – اولو ، تانريا ، ياخين اولان ،

آرى گولدن ، شغيب اوردك آلان .
جمله قوشلار ، سلطانى چال قاراقوش ،
ساخساغانا ، اوزونو شيغادارمى ؟

دووگونونده ، باك ائتمه ين ، ياغيدان .
هاى وئر نده ، آلايلارى داغيدان ،
قزىل قاندا ، داشغين سئلر آخيدان ،
آپ ايگيتلر ، جيلازينلار ، ارنلر ،
بىر تولكويه اوزونو دالادارمى ؟

سارى دونلو ، سلجاق خاتين ،

كوشدن باخار !

كيمه باخسا ، باخيشيلان ،

اودا ياخار !

فانتور آلی ، ساری دونلو ،
قیز عشقینه ، بیرهوددی!
آدی کوزل ، محمدی ،
چاغیرین ، دوه به بیر ،
دورتمه ووردی ، ضربه سیندن ،
ئر ، باغیردی !

بیرده ووردی ، دوه داخی ،
ایاغ اوسته ، دورانماییب ،
شوملامیش بیر ، قالا کیمی ،
یثره د گدی !
ایکید اوغلان ، اسرک نری ،
بوغازلادی ، گوده سیندن ،
ایکی زول کون ، چیخاریبن ،
تکور شاهین ، قنشرینده ،

یثره ووردی .

- آتلی لارین ، ترکش باغی ،

اوزنگیسی ، قریلارسا ،

تیکمگه چون ، کارا کلر !

دیبه - گوادو .

تکور دئدی :

- واللاه بونو ، گوزوم گوردو ،

کونلوم سئودی .

قرخ بیر یثرده ، قزیل ، آلا ،

گردک تیکدی ،

قیزی آلیب ، کل اوغلانین ،

گردکینه ، گتیردیلمر .

اوزان کلیب ، سوی - سویلهدی ،

شادلىق چالدى .
خوجاق ، اوغوز ايگيدىنين ،
عمرى - كونو ، چىچك آچدى ،
اىل - كونونو ، ياداسالدى .
قلنجىنى ، چىخارىبن ،
يىتره چالدى :

- قارا يىرتك ، كرتليه يىم !
تورپاق كىمى ، سوورولايم !
قلنجىما ، دوغرانايىم !
يىكايىما ، سانجىلايم !
اوغلوم - قىزىم ، دوغولماسىن !
دوغرلارسا ، اون كونونه ،
يىتىشمه سىن !
قادىن آنا - بىك باباملا ،

گوروشمه دن ، بو کرد که ،
گیرر اولسام !

چادرلارین ، یاتیتدیردی ،
دوه لرین ، بوزلا تديردی ،
قارا قوچون ، کیشنتد یردی ،
کوچون چاتدی ، یولادوشدو .

یدی کئجه - یدی گوندوز ،
یول یوللادی ، یورتوب اوغوز ،
سرحدینه ، گلیب چاتدی ،
چادرتیکدی .

- هی قرخ اشیم - قرخ یولداشیم !
قرخینیزا ، قربان اولسون ،

منيم باشيم !
 قادر تانرى ، مدد وئردى ،
 واريب كئتدويم . اوچ حيوانين ،
 باشين كسدويم .
 سارى دونلو ، دلبرقیزی ،
 آليب گلديم .
 بك باباما ، خبروئرون ،
 قوچ اوغلونا ، قارشى گلسين !

ايگى سئوگى ، باخيب گوردو
 قوندوقلارى ، بوداغ - تپه .
 دورنالارين ، سونالارين ،
 كهليلك لارين ، اوچاغيدير .
 جيرانالارين ، آهولارين ،

کمییک ارین ؛ اویناغیدیر .
هر طرفی ، چای چمندی ،
سولار آخیر ، غلطان - غلطان .
شاقیلدا اییب ، تو کولورو ،
شور شورالار ، قاباداغدان .

یاشیل تبریز ، خالچاسینمدان ،
دوشنمشدیر ، سانکی هر یان .
قدرت الی ، قاشلامیشدیر ،
چیچکلری ، بر لیا اندان .

یاشیل کوللار ، بیر قیز کیمی ،
الده توتوب ، آل پیاله .
یئل اسدی کجه ، گیزلی - گیزلی ،
بیچیلدا شیر ، داغدا لاله .

چادر قوروب ، اکلندیلر ،
یب اچیب ، دینجلدیار .
اوزامانلار ، هریر اوغوز -
ایکیدینه ، هر نه قضا ،
یئتیشرسه ، یوخلاماقدان ،
یئتیشردی .

قانتور آلی ، آلشرااین ،
نشئه سیندن ، مور گوله ییب ،
کوزلرینی ، یوخو آلدی ،
اویوب قالدی !

- «منی کوروب ، سئون چوخدو ،
اولمیا که ،
ناکهاندان ، باسغین ائدیب ،

ايگيدىمى ، ئولدوروبىن ،
آغجا اوزلو ، مەن كلىنى ،
آنام - آنام ، سرايىنا ،
قايتارالار ،
دېھ - سلجان ، دوشونەرك ،
ايگيدىنەن ،
آتەن توتدو ، يەرلەدى ،
اوزوايسە ، سلاھلاندى ،
سونكوسىنى ، الە آلدى ،
بىرتەپە نىن ، اوستە چىخىپ ،
كشىك وئردى ،

مەگردوستلار ، كافر تەكور ،
پشمان اولدو !

- بونه ایشدی ، اوچ جنوار ،
 ئولدور مگله ، قیز جیغازی ،
 آلیب کتندی ؟
 آلتیجایوز ، قارادونلو ،
 گوی دمیرلی ، کافر سئچدی ،
 یولاسالدی .
 قیز ، گدیگده ، گوزتار کن ،
 کوردو بیردن ، توزاوجالدی .
 بدو آتین ، باشین سالدی ،
 ایگیدینین ، باشی اوسته ،
 چاپار یئندی . ایگیدینی ،
 آییلدارکن ،
 سوی - سویله میش ، کورک خانم ،
 نه سویله میش :

— آلاقیمه ، کوزارینی ، بیر آچکیلان ،
جانیم ایگید ، غافل — غافل ، نه یاتمیشان ؟
مردقوللارون ، قارقسینندان ، چاتیلمادان ،
آج کوزووی ، غافل ایگید ، نه یاتمیشان ؟

قبادوشون ، اوخلانیبن ، سو کولمه دن ،
آلجاقانون ، یئر اوزونه ، تو کولمه دن .
آغجا آلنون ، قارا یئر ، سور تولمه دن .
آج کوزووی ، غافل ایگید ، نه یاتمیشان ؟

بوز بولودلار ، کیشنه مه دن ، سئل آتلاندی .
قاف قایالار ، اوینامادان ، یئر آ بیریلدی .
اولوبگلر ، ٹولمه دیکدن ، ائل بوشالدی .
آج کوزووی ، غافل ایگید ، نه یاتمیشان ؟!

آییل ایگید ، دشمان گلدی ، یاغی یئندی .
قارجیشین ، اوغراشین ، کلینب چاتدی ،
آسلانین ، اوزریوه ، هجوم ائندی ،
آج گوزیوی ، غافل ایگید ، نه یاتمیسان ؟ .

کولک کیمی ، بوداغلاری ، آشدون گلدون .
طرلان کیمی ، هاوالاردان ، اوچدون گلدون .
یاتماق اوچون ، یئرمی بولدون ، یورتمی بولدون ؟
آج گوزیوی ، غافل ایگید ، نه یاتمیسان ؟

فانتور آلی ، سمیر لندی ،
گوزون آچدی ، اورو دوردو ،
- نه سویلرسن ، نه دییرسن ،
آی کورو کلوم ؟ دیه - سوردو .

- قوچ ایکیدیم ، اوزریوه ،

یاغی کلمیش !

قانتور آلی ، کوزون آچدی ،

گورو کلوسون ؛ آت اوستونده ،

سلا-لانمیش ، الده سونگو ،

حاضر کوردو .

یئری اوپدی - هی «آمنا و صدقنا» !

اولوتانری ! در گاهوندا ،

دیلمکلریم ، حاصل اولدو ،

دیه - ایکید ، شکر قیلدی .

آری سودان ، آبدست آلدی ،

آغجا آلنین ، یئره قویدو ،

ایکی رکعت ، ناهاز قیلدی .

آتین میندی ، آدی گوزل ،

محمدہ ، تکبیر دئدی ،
جلوتو کمہ ، قارادونلو ،
کافر لره ، قارشى و اردى .

سلجان خاتين ، آت اويناتدى ،
ايكيديندن ، قاباق كئچدى ،
قانتور آلى :

- قوچ كورو كلو ؛ ائوى قويوب ،
هارا بيلد ؟ ديه - سوردو .
- بك ايكيديم ، بش ساغ اولسا ،
بورك ايكيده ، اسكيك مى دير ؟
كلن كافر ، چوخ كافر دير ،
ساواشاريق ، دو گوشدر يك ،
ئولنيميز ، اولسا ، ئولسون ،

دیری قالان ، ائوه گلین !
دیه - خاتین آتین سالدی ،
قلنج چکدی ، قریم باسدی ،
قاچانلاری ، ایزلهمدی ،
آمان چکیب ، یالوارانی ،
ئولدورمدی .

یاغی قاچدی ، ایکید کلین ،
ایله ساندی ، دشمن سیندی .
اوستو قانلی ، قلنج قانلی ،
ائوه گلدی .
ایکیدینی ، کورمز اولدو .

قیز ایکیدی ، آختارار کن ،
قین آناسی - قین آناسی ،

چيخا گلدی !

گوردیلر که ، مرد گلینین ،
اوستوقانلی ، اوغلان بوخدییر ،
خبر توتوب ، سوروشدولار ،
گورک نچه ، سوروشدولار :

- ایکید قیزیم ، ایکید آنام ،

آلاداندا ، دوروب گلدین ،

مرد اوغلانی ، توتدیردونمی ؟

غافلجه دن ، او گورو کلو ،

مردباشینی ، کسدیردینمی ؟

آنا - ديه ، بابا - ديه ،

آغلادیین ، بوزلا تدونمی ؟

- تک گلیرسن ، بیر بیگیم ،

گورو نمز دیر . باغریم یا نار ،
آغیز - دیلدن ، بیر قاج کلمه ،
خبر مننه .

قارا باشیم ، قربان اولسون ،
کلین سنه .

قیز اونلارین ،

قیین آتاسی - قیین آناسی ،
اولدوغونو ، دویوب بیلدی .
قامچی سیلن ، بیر تپه نی ،
نشان وئربب :

- اورا وارین ، هانکی یئرده ،

توز گودونیز ،

بوخسا ، قارقا - قوزغون گوردوز ،

اورادادیر . دیه - اوزو
 آتین چاپدی ، اوجالاردان ،
 آلچاقلارا ، نظر سالدی .
 باخیب گوردو ، بیردرده ،
 توزاناقوار
 گاه دریلیر ، گاه داغیلیر ،
 چاپیب یئتدی ، ایکیدینین ،
 بدوو آتین ، ئولمیش گوردو ،
 اوزو نونسه ،
 کوزو اوستو ، یارالانمیش ،
 آخارقانین ، سیله - سیله ،
 ئوزو «یا یان» ، کافر آتلی ،
 قلنچ چالیر .
 یاغیلاری ، توکوب سالیبر .

ایچی یاندی ، آجیقلاندی !
«قارا قوشون» ، بیر بولوک قاز ،
سیراسینا ، دوشدو گو تک ،
یاغیلارین ، بیر اوجوندان ،
قیرا - قیرا ، اوباشینا ،
کئدیب چیخدی !

قانتور آلی ، باخیب کوردو ،
بیر کیمسه نه ، یاغیسینی ،
قاباغینا ، قاتیب قاوور !
بوا یکیدین ، سلجان خاتین ،
اولدوغونو ، دو یانمادی .
چاغیرین ، نه سویلهدی :
- قالخیبانی ، اوزیئریندن ،

دوران ایگید ، نه ایگید سن ؟

غافل - غافل ، باشلار کسن ،

دستور سیزجا ، یاغی باسان ،

سویله ایگید ، نه ایگید سن ؟

دستور سیزجا ، یاغی باسماق ،

بیزیم ائلده ، عاییب اولور ،

سویله ایگید ، نه ایگید سن ؟ !

ینه دئمیش :

- مره ایگید ، طرلان اولوب ،

هاوالارا ، اوچاساندا !

غواص اولوب ، عما نلاردان ،

دریا لاردان ، کئیچه سنده !

ساققا لاییب ، بوغازیوی ،

بیچرا اوللام !

آجا قانون ، يئر اوزونه ،

تو كراو للام !

مره ، قادا تو تميش ايگيد ،

نه ايگيد سن ؟ !

قايددين ، دون گل بري ،

ايگيد ! - دئدي .

سلجان خاتين ، دينله يهرك ،

مردايگيدي ،

كورك دوستلار ، جو ايندا ،

نه لر ، دئدي ؟

- هي ايگيديم ، بگ ايگيديم !

قلتباندا ، قزبلدوه ،

كوششگيندن ، دونرمي كور ؟

قارا قوچلو ، قاضلیق آتلار ،
قولانیندان ، دونرمی گور ؟
آغ آیلدا ، آغجاقویون ،
قوزوسینی ، باسارمی گور !
آلپ ارنلر - مردایکیدار ،
سئو کیسینه ، قییارمی گور ؟
قوچ ایگیدیم - بك ایگیدیم ،
بو یاغینین ، بیر یاغی ،
سنون اولسا ، بیر یاغی ،
منیمکی دیر .

قانتور آلی ،
یاغی باسان ، دشمان کسن
بو ایگیدین ،

گورو کلووسی ، اولدوغونو ،
دویوب بیلدی .
بیریاندا ، ئوزو کیردی .
بیرجوت اسلان ،
قلنج چالدی ، کافر قیردی .
یاغی قاچدی ، دشمان سیندی .

سلجان خاتین ،
آتی ئولموش ایگیدینی ،
آت آردینا ، میندیره رک ،
بولادوشدو .

- «قانتور آلی» ، ئوز - ئوزونه ،
دوشونه رک ، فکره دالدی :
- «قالخیبانی ، سلجان خاتین ،

دوردو غوندا .
قارا ياللى ، قاضلىق آتین ،
میندیگینده ،
ار تر کینده ، بگ بابامین ،
اوباسینا ، کیردیگینده ،
بیزیم ائلین ، آلا گوزلو ،
قیز کلینی ، بونو گوروب ،
بیلدیگینده ،
هردایگیدلر ، ئوبوننده ،
هجب سنده ، ئوبونرسن ؟
زبون اولدون ، فانتور آلی !
سوبله یهرسن ، گورو کلومون ،
آت آردیندا ، گلیب چیخدیم ؟!
زبون اولدون ، فانتور آلی !

کونلوم گئندی ، اوزوم دوندو ،
ئولدوریم ، بونودئدی !

سلجان خاتین ، ایگیدینین ،
فکرین دوبوب، سوی - سویله میش ،
گورک دوستلار، نه سویله میش :

- قوچ ایگیدیم ! بگ ایگیدیم !

بوزلا ماقلا ، دیشی دوه، تراولماز!
اویونمکله ، عورت دونوب، اراولماز !
ئویونرسه ، ارئویونسون اسلاندى!
ئویونمکلیک، عورتلره بهتاندى !

دوواق آلتدان ، قش ایله ییب سئویشدیم .
دادلی - دادلی ، داماخ وئریب سوروشدوم .

بیر یاسدیقا ، باش قویوبن ، امیشدیم .
قوچ ایکیدیم ، نه تئز اوزون دولاندى ؟!

داغ باشینا ، آری یاغان قارام من !
دوست باغیندا ، بیر یئیشمیش بارام من !
قادر ییلیر ، ایکید ، سنه یارام من !
بک ایکیدیم ، نه دن کونلون بولاندى ؟!

«قاوات» اوغلو - «قاوات» نه دن ،

تئز وورولدون ، تئز اوساندون ؟

بیر مونسم ، یارام سنه ،

قوچ ایکیدیم ، قیمامنه !

- یوخ ! البته ، ئولدوریم ،

دییب دوردو ، قانتور آلی !

سلجمن خاتین ، آلیبدئدی :
- مره «قاووات ، اوغلوقاووات» !
من آشاغی ، قولپدان توتدوم ،
سن یوخاری ، قولپا واردون !
قاووات اوغلو ! گل ووروشاق !
اوخیلانمی ، قلنجلانمی ،
ووروشیرسان ؟
آتین چاپدی ، بیرتپه نین ،
اوسته چیخدی .
ساداغیندان ، دوخسان اوخون ،
یئره تو کدو !
تکجه ایکی ، اوخ ساخلادی .
پیکانلارین ، قازیب آندی .
دمیرلی اوخ ، آتماقلیقا ،

قییمایبین ، آت اوخووی ،
ایگیب !-دئدی !
قانتور آلی :- قادینلارین ،
یولو باشدیر ؛ سن آت ! - دئدی

سلجان خاتین ، اوخلارینین .
بیرین آتدی .
ضربه سیندن مردایمکیدین ،
باشیندا کی قارا بیتلر ،
ایاغینا ، واریب یئندی !
صونراقا چیب ، گورو کلوسین ،
قوجاقلادی !
باریشدیلار ، سوروشدیلار !

قانتور آلی ، سوی سویله میش ،
گورک دوستلار ، نه سویله میش :
- آریلیقدان ، یالاپ - یالاپ ،
یا لابلانان ، اینجه ونلوم !
ینی باغمیش ، قار اوزونه ،
قان داملامیش ، آل یانا قلیم !
قلم چیلر ، قلم چالیب ،
رسم اتندیکی ، قزاقاشلیم !
قوشا بادام ، سیغینمایان ،
پسته دوداق ، دارا غیزلیم !
یاراشیقلی ، دال گردنده ،
قرخ توتامدا ، اوزون ساچلیم !
بوسوز لرله - بوایشلرله ،
آی قیزسنی ، سیناردیم من ،

باخ گورسن تىك ، گورو كلومى ،
ئولديرمگه ، قىيارديم من ؟

ايگيدىنين ، جوايندا ،
آلب خاتين ، نه سويله دى !
- قالخىينى ، ئوزيثرىمدن ،
دورار ايدىم .

قارا ياللى ، قاضلىق آتىم ،
هينر ايدىم .

شاه بابامىن ، اوباسىندان ،
چىخارايدىم .

جيرانلارى - كىيك لرى ،
قووارايدىم ،

دارتېشسايدىم ، بىر اوخىلان ،

نیلز ای دیدیم ؟

دمیر سیزجه ، نیر اوخیلان ،
ایکیدسنی ، سیناردیم من !
باخ کورسنی ، ئولدورمگه ،
شاه ایکیدیم ، قییار دیدیم من ؟

ایراغینندان ، کوسو توتوب ،
یاخینینندان ، گولوشدولر !
کیزلی - کیزلی ، یاخا توتوب ،
آیدین - آشکار ، اییلشیدیلر !
دادلی - دادلی ، داماخ وئریب ،
دوزلو - دوزلو ، امیشدیلر !
قارایاللی ، آغ - بوز آتی ،
قامچپله ییب ، یوگوروشدیلر ،

اوز چئویریب ، بک بابانین ،
اوباسینا ، ایریشدیلر .

قانلی قوجا ، اوغلین گوزدو ،
شکرقلیدی .

کلینی ایله - اوغلو ایله ،
یوردا کلدی .

گل-چیچکلی ، کوی چمنده ،
چادر قوردو .

آت ئولدوردو ، دوه کسدی ،

بوغور - آیفیر ، قوچ قیردیردی ،

اسلان قیزلا ، قوچ ایکیدین ،

طوین توتدو .

بوتون اوغوز ، بکلرینی ،

آغیرلادی .
 آلتونلیجا ، گونلیگینی ،
 اوجا تیمکدی .
 اسلان قیزلا ، مرداوغلانا ،
 کردک اُتدی .
 اونلارداها ، مرادینا ،
 مقصودینا ، چاتار اولدو .
 «ددم قورقود» . شادلیق چالدی .
 سوی - سویلهدی ، بوی - بویلادی .
 .....
 ایندی هانی ، دئدیگیم بگ ارنلر ؟
 هارا گئتری ، دنیا منیم دینلر ؟

سون

لغت‌لر

رنکلی چادر	آلاسیوان
پول واحدی	آخچا
دالیجا	آردنجا
آغل	آغ آیل
قرمزی - حیلہ	آل
قزیل - طلا	آتون
فریب	آلدانیش
ارکک و جوان آت	آیغیر
شخصیت	آردم
بویوک کیشی لر	ارنلر
سر مست	اسرهک
سلامت	اسن

مشہ	اورمان
عاشیق - سازچالان	اوزان
رم آتمک	اور کمک
ملول اولماق	اوسانماق
کتمک (خرامیدن)	اوغراماق
کون اورتا	اویلن
رد	ایز
اورتو	ثورپک
قابق	ئون
ثنا - تعریف	ثویمک
پیاده	یا یان
رنک رو	بنز
کمین	بوسقو
ار کک دوه	بوغور
او کوز	بوغا
باشا توپلاماق	بو یا آلماق

تات	یشرلی آدام (کوجری لرین نقطه
	مقالی)
تکور	امیر
توراغیبی	بیر جور قوش
توقان یا توخان	طرلان
جب	صخره ، سیلیدیریم داغ
جیلاز - جیلازین	اوجا بویلو - شجاع
چونکه	اگری - (لوچ)
چیخا کلمک	نا گهانی کلمک
خولیا	تفکرات دیناسی
دب	رسم - عادت
دونالداق	کئییندیرماق
دویماق	دوشونمک
سارسیلماق	تزلزل تاپماق
سه بیرمک	قوش اوخوماسی
سوزمانی	قاراچی - رقاصه

بولوت قره چورلو (۱۳۰۱ - ۱۳۵۸) فروردین آیینن
ایگیرمی ایکی سینده قلبی سکتته اثرینده دایاندی . بو
اولوم بوتون آذربایجان خلقنه کدرلی بیر ضایعه
سایلیر . بومناسبتله شمس انتشاراتی چالیشیر سازمین
سۆزونون باشقا جلدلرینده بو تزیلقددا حاضرلاییم
ومعترم قارئلرین حضورینه تقدیم اتسین .

انتشارات شمس - تبریز

۱۳/۵ تومن

اورنگزیل - آغیز سوزن و سافار
سودشون مطعی تلک سولید سین
دوداق دایمیار سا اودتوتاریانار
گرگدیر زخمدر، آتکر سولید سین

سازمین سوزو

ب-ق-سند

۲

قاراچىق چوبان

(قازان خانىن ائوينىن يغمالانماسى)

چوبان حسن !

سن ايله يالنىز بير گوروش گوروشه بيلديم .
چاغير دىغيم قهرمانىمين تىپيك سجه لرىنى ، جانلى وزامانىمىزا
اويغون شكلده ، آنجاق سنون ايگيت سيماندا ، اوتوروب
دوروشوندا و دوشونوب دانشقوندا تاپدىغيم اوچون ، بو
پولمانى سنه تقديم ائديرم .

سهند

آرتىق «قارانلىق» دان سۇز آجسامنى
قىناما ، دىمىشلر :
۲ عاشىق كۆردىكىن سۇيلر ،

قاراجىق چوبان

(قازان خانىن اوينىن يىغمالانماسى)

باشلانىش

كئجە دىر ، عالمە چۆكۈب قارانلىق
اققلر تاپدانىب يىرە يامانىب
ھريان ، قوو وورورسان قولاق توتولور
فكىردە ، دوينغودا ، دونوب دايانىب

آی کوسوب اوز قویوب زهره یه ساری
گونش یولوب توکوب زری ساچلارین
ظلمت بایراق آچیب یثرین اوزونده
دکیشیب عالمین قایدا - قرارین .

بیر چاققالدا هورمور ، قورددا اولامیر
بايقوشلاردا باشین چکیب قنینا
ئولوم قاناد گریب یثرین اوزونه
هرشیی شبهه نیر وار اولدوغونا

کؤشنی بوروین سوکوت الیندن ،
سوکوت جانا دوپور ، فریادا گلیر
دارینخیب هوو کوروب هارای چکیرم
دره لر دیسکینیر ، داغلار ترپنیر :

– اولدوزلو گۆيلره – آيلى گۆيلره ،
قوزقون كيمي قاناد كهرن بولوتلار !
دومانلار ايچيندن ، چنلر ايچيندن ،
جانخيمش بير انسان ، سيزى هارايلار !

اهرمنلر ، دوزاخ قوروب يولومدا .
قورخورام – قورخورام من قارانليقدان !
ديشين شاقيلدادير ، برلدير گۆزون :
هركولون ديبيندن ، منه بير شيطان .

گونشى سالسادا گئجه قويويا ،
ينده گۆيلرده ، اولدوزوار ، آيوار .
ديرلر گئجهلر يولدان آزانلار ،
اولدوزلارا باخيب ، يولو نو تاپار .

چکیلون ، چکیلون ، چکیلون ، آمان !
عمرومین گوڤونندن چکیلون بیر آن !
قویون ایشیق سالسین یوالاریما آی .
یولومو سوروشوم من اولدوزلاردان .

اولدوزلار ، اولدوزلار ، آمان اولدوزلار
نهدن گۆز باسما ییب پاریلدا شمیر سیز ؟
هارداسیز ؟ هارادا ایتیب باتیب سیز ؟
نیه ساکت - ساکت پیچیلدا شمیر سیز ؟

یوخسا باتلاقلیقا باتیبیدی «بهرام» ؟
«کیوانین» غصه دن بو کولوب بئلی ؟
«اولکرین» سالخیمی پوسکوندن دوشوب ؟
«زهره» نین سازینین قریلیب تئلی ؟

سانکی بولوتلاردا یو خویا باتیب
بختیمدن گوئیده پیر شیمشکده شاخماز !
بوستانچی بابادا باش آتیب یاتیب ،
چاخماغینی چالماز ، فنارین یاخماز !

اولدوزلار اوزاقدیر سمالر درین
انسانا یثردندی وارسا هرهارای
یوز بیله باغیرسام ، سیتقاسامدامن
یولونو دگیشمز گونش ، اولدوز ، آی .

هله لیک بومنم ، بودا قارانلیق
گۆزلریم بره لیر قاراظلمته .
باشین قارانلیقا دؤیور باخیشیم ،
بلکه بیر یول آجا نورانیته .

آنجا هر کجه نین دالی گوندوز دیر
هر بیر فلاکتین قورتولوشو وار
حیاتین بوللاری دره - تپهدی
هر یشین ایه ، بیر بوققوشو وار

أورك چوخ درد نیر ، گوز چوخ یاشاریر ،
لاکن حیات بوتون درد غم دگیل .
بو آجی گونلرین ، شیرینی ده وار
عمیر تک طوی دگیل ، تک ماتم دگیل

هر دردین داوا سین آختارماق گرك
نه چیخار یخیلیب زار یلدا ماقدان ؟
تلاش سیز قوللارین قوونمی اولماز
بول گتمهسه چاتماز مقصده انسان

سحری آختاران گئجهدن قورخماز
آلیرام الیمه تلاش عصاصین ،
اگر گویدن یثره قطران یاغسادا ،
اوزوب کئچملیم ظلمت دریاسین ،

امید هر نهقدر ضعیف اولسادا ،
بوتون دوگونلری بوشالذار ، آچار .
امیدیر قفلجیم ، بیر قورا اولسادا ،
توقالار یاندیرار ، آلولار ساچار .

ینه باغیریرام ، هارای سسیمدن ،
دره لر دیلنیر ، داغلار سسلنیر .
یثو - کوی فریادیمدان زنههارا کلیر
قایالار دیسکینیر ، داشلار ترپنیر

سانكى بىر اشارتى كۆز وورور منە
اوزاخدا جانسىز بىر ايشىق پارلا بىر
ايەلە بىل گىجە نىن ئودو ياي بىلەر ،
يادا قارانلىغىن باغرى چاتلا بىر .

ايشىقدان اوزانان ضعيف شوعالار ،
باغلا نىر كۆنلومە قزىل بىر ساپ تىك
مىندە ئوزىلە چكىر آپار بىر ،
اوبىر يوماق كىمى ، سىرتلە نە رك .

قايمى - پىنجىرە سىز بىر آبدە دە ،
هانسى نىزالى ال بىر شام ياندىر مىش
مىحتاج بىر كۆنولون بوش التىجاسى ،
بوسۇنوك اوجاغى ايشىقلاندىر مىش .

بورد كيم وار منه يول نشان وئره ؟
بیر برباد بنادیر ، بیر قورتارمیش شام
بو شام چه کر اولسا صون نفسلرین ،
مطلق قارانلیقدا ، بوغالا جاغام .

هیسلی طاخچالاردا ، ساخسی پوسوزلر (☆)
اوستونه قات باقات ، توز - تورپاق قونوب
یاخیلان شاملارین ایستی گوزیاشی ،
توکولوب ، هر یاندا لای بالای دونوب ،

بورد بوز باغلایب دونیبدر داشا :
حاجتلی گوزلرین توكدیگی یاشلار -
باغلی دوگونلری آچانماسادا ،
منیم گنجهمی کی ایشیقلا ندیرار

(*) پیه سوز

توزلو پوسوزلری پی له دولدوروب ،
یاندیریرام ، شامین صون شعله سیله .
بیر آندا آبدہ چراغبان اولور ،
سۇندیگی شاملارین ، گدازه سیله .

ایشیق ، قارانلیقی قووور ائشیکه
گۇرونور بیرسککیز بو جاقلی بنا
اونومو قورودیر مرموز بیر جذبہ
کؤنول مقتون اولور باخدیقجان اونا !

طاخچالاردا ، یغیم - یغیم کار - کاغذ
جیلیدلی - جیلیدسیز ، کهنه کتابلار .
باسیلیب باشینا تورپاق اله ییب ،
زامانلاردان اسیب گلن روزگار .

سوادسيز ، يازيسيز ساده ائللرده ،
قدىملردن قالمايير عادتدهوار
او هر جور كتابا ، هر جور باسقىيا ،
ندنسه مقدس گۆزيله باخار .

اوناحر متلى دىر هريازى ، هر خط
نه ياندىر ماق اولار ، نه آتماق اولار
« شېهه لى اللردن » احتراس ديه ،
قاچيردار مسجده ، او جاغا قويار .

اوننا گۆرده بو بىغوله لرده
بعضاً دوغرونداندا آبدىلر وار
انسان دويفوسونون خزانه لرین ،
بو وئرانه لردن ، آختار ماق اولار .

گاھداندئا گۆرورسن بېر مېجاورېن ،
فاجعە قوبارار زىانكارالى .
آئلاماز - آئلايار يئر قازارقويلار ،
كار - كاغذ قارىشيق ، بواينجى لرى !

ايچيمده درين بېر آختارېش حسسى .
«كتابلارى آختار» دېه - باغىرېر !
ايله بيل گۆرونمز بېرسس ، بېرندا ،
طاخچانين ايچيندن منى چاغىر !

كتابلارى بېر - بېر آچىب باخىرام
جور بېجور قراندىر آنجاخ چوخوسو ،
بېر آن نفسىمى دالى قايتارېر ،
قالخان توز - تور باغىن آجى قوخوسو ...

بودا ، مئشىن جىلىدقالبىن بىر بىياز .
دېسەن ، كېنە بىرال ياز ماسىدىر .
بۇز وراقلار يىناقونان لىكەر ،
تەك تۈز - تورپاق دگىل ، زامان پاسىدىر .

تۈستۈلو پوسوزون دار ايشىغىندا ،
آچىرام قارشىما كېنە بىيازى .
بور نومدا كىفسە مىش كاغدىن اىكى ،
كۆزۈمو اوخشا بىر گۈزل بىر يازى .

كۆزۈم دولاندىقچا وراقلا دىندا ،
بىازدان بىر قاپى آچىلىر مەنە
قاپىدا سانكى بىر آت باغلا ئىبىدىر .
مەنى آبارا جاق باشقا عالمە .

خیالیم سچراییر آتین بثلینه .
باخیشلاریم جلو ، کؤزلریم یوین .
یورتیرام کچمیشین درینلرینه ،
چاپاراق چیخیرام زامان قیدیندن .

گونلر ، آیلاز ، ایللر ، دالی قایدیر ،
قالخیر مزاریندان اولو بابالار .
قاریجیق آنالار قوللارین آچیر .
منی قارشیلاییر ائللر - اوبالار .

آدامی ، تانیان یئرده قوردیشین .
هامیسی بیر به بیر نوپور اوزومدن .
«اوروز» پیچیلدا ییر «دلی دوندارا» :
«یلمن تشجه میتجی نوه سیم من» .

آذرلر يوردونون شن دوزلرينده ،
آلاجا سيوانلار ينه قورولور .
شرفينه بۇيوك قوناخليق اولور
دوهر كسيلير ، قويون قريلير

ايتي شرابلارين آغزي آچيلير .
اوجاقلار ياخيلير ، كبابلار پيشير .
هر آن يني دسته يثيشير يولدان
ارنلر ، خاتينلار آنلاردان دوشور .

اللرده صراحي اينجه كۆزللر
سو صوناسي كمي سوزور - ساللاير
دولوب - بوشالديقجا زرياله لر ،
ياناخلار گللنير ، توتور - آللاير

جيران سورسوتك قيزلار - گلينلر ،
گولوشور ، قاجيشير چمنلر اوسته .
گاهداندا توپلانيب دوره قوروزلار ،
الوان چيچك كيمي دسته بدسته .

أردملى ايكتلر ، قادين آنالار ،
كيمي صحبت آچير ، كيمي سازجالير
كيمي آت اوينادير ، كيمي اوخ آتير ،
اثلين شنليگ سسي عرشه اوجالير .

گورك كيملر گلير قونا قليقيما ؟
عصرين آدلى - سانلى قهرمانلارى
قاريچيق آنالار ، قوجا بابالار ،
اوغوز سويلارينين ، اولو خانلارى .

«بايندير خان ، گلير ، «بگ اوروز» گلير ،
«قاراگونه» گلير ، «خان قازان» گلير ،
«قيان سلجوق» گلير ، «بيهرک» گلير ،
«دلی دومريل» گلير ، «بوغاج خان» گلير ...

معرفت يولونون آيدين چراغی ،
قوجالار قوجاسی ، ائللر آتاسی ،
بئزه مسکينلرين اميد داياغی ،
بوتون موشکللرين موشکلکشاسی ،

«قورقود دده» گلير أيلنده قوپوز
اودوملو اليني آرخاما چالير :
- اوغول ائللريوه خوش گلدون - دئيبير
هر طرفدن آلقيش سسي اوجالير .

جاخيرام ائليمه ، بابالارېما ،
باخديقجا فخرېمدن باشېم او جالېر
ئوز كونوم ، طالېم گلېر ئونومە ،
كۆزوم آياغېما تېكىلى قالېر !

اۋپورم ددە نېن جو مرد الېنى :
- آتا ؛ اوغلون ھمت دېلە بېرسندىن
بېل كى ائللرېمېن حالى ياما ندىر ،
اسېر گەمە خېير دعاوى مندېن

زاماندىر بېزلرە فلک كۆز اكيب
بولاد ئوز قلىنچلار قىندا پاستلا ئېب .
شاهباز آيغېرلارېن بېي كىلىب
جيدالار اكيلىب ، كىندېر اوفانېب

اودالار تالانیب ، ائولریخیلیب ،
حرد ایگیتلر ئولوب ، اورگ داغلانیب .
حصارلار آلینیب ، اوردو باسیلیب ،
دوداقلار تیگیلیب ، قول لار باغلانیب .

آلتونلی بان ائولر ، تالانا گئدیب .
ائوییه سی گئجه کوچده یاتیر !
بوز بالتاسی کیمی جومرد ایگیتلر ،
دیوارلار دیبینده پرتاخال ساتیر !

کؤلکه لی آغاجلار کؤکدن فورویوب .
بولاقلار کورلانیب ، کهریزلر باتیب ،
آلیجی قوشلارین قاناتی سییب ،
اصلان یاتا غیندا تولکولر یاتیب .

اوبالاردا نەطوى ، نە بايرام اولور ،
نە قوپوز چالينير ، نە مردّ ئويونور ،
نە بير اوزان گلير نغمه اوخويور ،
نە بدوآتلارين ايچى دؤيونور .

لاله لى دوزلرده تىكان گوگريب .
نە قوزو مەلەشير ، نە جيران قاچير .
قوشلاردا يوردومدان كوسوب كئديبلر
كؤيدە نە بير دورنا ، نە صونا اوچور .

معيشت ايگيدە آغير يوك اولوب
كىمى باش كؤتورور كئدير سرگردان
كىمى بالالارين آليز ديشينه ،
قاچير دياريندان ، دوغما يوردوندان !

دوو توشوب دیر ناخسيز نامرد الينه
دیشی باتان یثرین اتین قوباردیر
دیل آجیب دیلینده دانیشانلارین ،
چکیر بوغازیندان دیلین چیخاردیر !

بیرجه دارگونلرین دار آخشامیندا ،
خلقین احوالینا شافاق قان آغلار
قهرمان ائلیوی نه گونه سالمیش ،
گۆر بوقارا دوران ، گۆر بوروزگار

بیر اورگ آرادان ایکی بولونوب
آیاخدا قانلیدیر ، باشدا قانلیدیر
آغ ساچلی آنالار قارا کئینیب
یا ناخدا قانلیدیر ، یا باشدا قانلیدیر !

اوتانیرام سنه «اوغلو نام» - دئیم
ییلیرم یانوندا قارادی اوزوم
دردین چکنی من ائشیدنی سن
سن دؤز نمه ینده من نجه دؤزوم ؟
وطنمین شاما ماسی ،

دوغرائیب دیلیم - دیلیم

تیکیلیب دوداغیم .

قاداخلائیب دیلیم .

هرپارچام، هر تیکم،

بیر قورد آغزیندا!

بابامین کسکین قلنجی،

پاسلائیب ، جورویوب قیندا،

.....

نامحرم قوجاغیندا!

مرد ايکيتلريم دارد

بودياردا ، اودياردا

.....

«آذرلييم» - دئين ،

پاپاغی قیللی - قیلچيقلی ،

اوز- گوزو سنکرپالچيقلی ،

دؤنمز جو مردلريم ...

بيلميرم هاردادی ...

هار . . . . . دا . . . . .

قولاغ آس آنا !

بودردلی اوغلووا قولاغ آس !

هانسی دردیمی دئيم ؟

هانسی نيسکيليمي دئيم ؟

سيزدن صورنا نامردلر

دوغراخ - دوغراخ ،

دوغرادی دیاریمی

دوغرادیلار ایرانمی ...

بیرووروشدا

ئوزون ، اوغلون ، نوه سین ،

قربان وئردی «شتری» بابام...

.....

آلانمادیم قانیمی ...

بیرده کی نانکورلار ...

بیر قورو دبلیمیده منیم -

الیمدن آلدیلار

بیرقاریش یثریمدنده -

منی بایرا سالدیلار ...

هارای قوپارتدیم،

جان آندیم ،

اولمادی - اولمادی !

ایندی . . . . .

ثوروشده بدوآت شیهه سیندن ،

نر اوغول نعره سیندن ...

سس سمیر یوخلدو .

اللرده قالان آنامین ،

های ... هارای چکمکدن -

چیخدی جانی :

- بابکیم ، کوراوغلوم ، شاه اسماییلیم ها ... نی؟

دده ملول - ملول باخیر اوزومه

باخیشیندا آیدین بیر انجیکلیکوار

اولادین پریشان ، ناتوان گؤرسه ،

شیهه سیزهر آتا مکددر اولار .

— اوغول نيه مندن همت ايسترسن ؟
تورپاق اسيرينين اينده نهوار ؟
هر عاشقين بش گون دوراني واردير
هر عصرين ئوزونون بير «قورقودو» وار

كيم ئوز ئروتيني قبره آپارميش ؟
ياهانسي آتاني كوردون دنيادا ،
عمرينده چاليشيب قازانديقيني ،
براهيم گئتمه يه آخر اولادا ؟

من ئوز حياتيمدا هر نه قازانديم
عاغيلدان ، كمالدان ، علم و ذكادان ،
توخوم ايله يبين بوشرده اكديم ،
سيزلره تاپشيرديم ئولديكيم زامان .

آنجاق هر اوغولون ئوزونه قالير ،
آنا ثروتيندن نجور بارينا
بیرکونده کؤل ائديب گۆيه سووورا ،
ياداکی قات - قاتدا ، آرتیرا اونا .

بیز اگر باش اوجا ، ایکییت یاشادیق ،
نامرده اکمه دیک اونو هئیچ زامان .
یاد ائلی دشمانا تسلیم اولمادیق
قائیمیز آخدیسا دامار میزدان .

دؤردأللی توتما دیق بیز بودنیایی
حیاتی ، شرفنه ، مردلیکده بیلدیک
یاشادیق . شرفلی یاشاماق اوچون ،
ساواشدیق ، ووروشدیق . ئولدوردیک ، ئولدیک .

كۆيلىردە يورد سالدېق قارقوش كېمى ،
قارقا قوزغون اولوب، لىشە قونمادېق .
اصلان تىك جىب لىردە ياتاق ايله ديك ،
تولكوتك گوندى مېن كلك يونمادېق .

نامردە مرد اولدوق ، حقە قول اولدوق .
ياخشيا، ياخشى اولدوق ، يامانا ، يامان .
السيزلى ازيب اياخلا مادېق .
آمانسىز دشمانا ، وئرمە ديك آمان .

اوغولا نه گركدده نېن مالى ،
اگر اوغول اولسا، اگر مرد اولسا !
آتانين ثروتى هارا چاتا جاق ،
اوغول دلامىنە يامان درد اولسا !

آتائین آدینی باتیران اوغول،
آتائین یوردوندا قالماسا اییدیر،
ایکیتده، ایکیت لیمک، ناموس، عار گرك
ناموسسین اوغوللار اولماسا اییدیر!

اوغول نیه مندن همت ایسترسن؟
تورپاق اسیرینین، الینده نه وار؟
هر عاشقین بش گون دؤرانی واردیر.
هر عصرین ئوزونون بیر «قورقودو» وار.

من ئوز زمانه می یاخشی تائیدیم.
یاخشی یول گؤستردیم، یاخشی یول گئتدیم.
ائلیمه اوستاد بیر کمیچی اولدوم،
طوفانلاردان کئچدیم، ساحله یئتدیم.

سندھ ئوز عصرى بوى دريندن تانى
كەز - دولان زامانىن «قورقودون» آختار .
راكت دۇرانىندا، آتم عصرىندە،
اپرىمىش «قورقوددان» سىزە نە چىخار؟

ھرزامان باش اوجا ياشاماق اوچون،
اوعصرىن ھنرىن ئويرنمك كرك .
آتايا گۈونمك ھنردكىلدىر
دنيادا ھنرە گۈونمك كرك .

كشت قوجا ددەدن ھمت دىلمەمە
ھمت وئره جكسن، ھمتون اولسا!
آتاوين چراغىن يانار ساخلارسان،
شرفون، ھنرون، غيرتون اولسا!

منیمده الیمدن بو گلیر آنجا،
سنی کئچمیشونله ائله یم تانیش.
باش اوچا یا شاماق ایسته سون اکر،
باخ گؤز بابالا رون نئجه یا شارمیش.

من بو دنیا لاردا گزیشن زامان
بیلیمیرم نه ساعت یوخوم آپاریر
یا منیم کونلومورؤ یالار آلیر،
یادا کی پوسوزون یاغی قورتاریر.

بیر زامان آییلدیم آجدیم گؤزومو،
ایشیق قارانلیقی باسیب بوغوردو،
گئجه نین شلمه سی قانا بانمیشدی
سحر آچیلیردی، گونش دوغوردو.

«دده مین» اپریمیش، توزلو کتایین،
بیر آبدہ کیمی، قوجاقلا میشدیم.
گنجه می سحره چاتدیر میشدیمسا،
بیروراخدان آرتیق اوخوما میشدیم.

اوشودوم ها اوشودوم
داغدان آما داشیدیم
آماجیمی آلدیلار
منه ظولوم قیلدی-لار
منظولومدان بئزارام

.....

«خلق متلریندن»

خوش ایللرین بیرینده،
گونلرین بیرگونونده.
«تولو قوشون» سئوکیسی،
«بایندر خان» کویگوسو،

«قاراچوگون» قاپلانی
مشه لرین اسلانی
خان اوروزون آتاسی
قالمیش ایکیت آرخاسی
اثلین، شانی - شوکتی
قالین اوغوز دولتی
«قونور آتین» بیه سی
أرنلر سر کرده سی
«اولاش اوغلو خان قازان»
یئریندن دورمیش ایدی
دوخسان باشلی بان ائوین،
دوشرده قورموش ایدی.

هر یاندا ایپک - ایپک،
خالیلار سالینمیشدی.

صراحی دوزولموشدی،
بادیه قورولموشدی.

نئجه - نئجه خوب اوزلو
خوب اوزلو - آلاگؤزلو
گؤزل - گؤیچك كؤروكلو
ساجی دالدا هؤروكلو
قاباق سحر، قاش گئجه
دؤش لر قابا ، بئل اینجه
كوكسو قزیل دویمه لی
قیقلازی سورمه لی
منحرین دان اولدوزو
یا ناخلار ، آل قرمزى
حالی - خوبلو - داماخلی
دیلى ، باللی - قایماخلی

سینه‌سی قوشا نارلی
(کیم گؤروب سروی بارلی؟)
کئچمه نین یاغمیش قاری
دورو سولاردان آری
داغین یورقون مارالی
دلی جیران ادالی
شیرین دیل ، اینجی دیشلی
کؤزل کهلک یثریشلی
دوداغی بؤهره بالی
دوستاگل، یاداچالی
أللر خنادان الوان
باخیشی جانلار آلان
سسی «داود» نغمه‌سی
نفسی گل نفسی

وقارلی۔ یاراشیقلی
بخت اولدوزو ایشیقلی
یاز اوزلو ، کؤز نعمتلی
کل ایگلی ، بار لذتلی
دادلی - دوزلو، مزه لی
آذربایجان گؤزلی،
می گزدریر اورتادا،
دین۔ ایمان کئدیر بادا.
شانلی اوغوز بگلری
ارنلری۔ ارلری
سیغراق سورور۔ می ایچیر،
کونلر شادلیقلا کئچیر.

اولاش اوغلو خان قازان
خان قازان - اصلان قازان

آل شرايى قاتتارير
آلاجا گۆزۈ قىزارير
پاپاق يىنىر قاشينا
ئىشە وورور باشينا،
دىزىن سۆۈكە يىر يىشە،
اوزون توتور بىكلرە:
- اونوم- اونلە يون بىكلر؛
سۆزۈم دىنلە يون بىكلر؛
ياتا- ياتا يانيميز -
يانچاغيميز قارىدى.
دورا - دورا بىلیميز-
بوخونوموز قورودو.
وارون اوولاغا وراق
كشىك يىغاق، او وتوتاق.

اٹلیمیز یشین - ایچسین،
گونلریمیز خوش کئچسین.

اٹلین قهرمان اوغلو
«سلجوق» اوغلو، خان اوغلو
یشیلمز آدلیم سردار
ئر گوجلو «دلی دوندار»،
راضی لیکین بیلدیریر:
- خان قازان مصلحتدیر!

اولو بکلرین باشی
خانین ایکیت بولداشی
اوزون قول، قاپلان قیناق
قارانر «قارا بوداق»،

سس وئىر دىگر ياندان :
- ياخشىدىر آغام قازان!

خانلار بونو دئىنجه
باشقالارسس وئىرنجه
«آت آغىزلى بىك اوروز»
آغ ساققال الدء قوپوز
ايكى دىز اوسته چؤكور،
دوشونور تىبىر (☆) توكور:

- دايون بويووا قربان
ال ساخلا بىكىم قازان!
ساسى دىنلى دشمانىن،
مرزىنده اوتورور سان،

(☆) تدبير

اٹو۔ اٹشیکین، اوبانین،

اوستہ کیمی قویورسان؟

—جلو یهر قاشیندا،

اوج یوزایگیت باشیندا،

اوغلوم «اوروز» آتلانسن،

اوبام اوستہ دایانسن!

دیہ۔ خان وثردی فرمان

قالخدی گئیندی خفتان.

***

حاضر لیقلاز باشلاندى،

ایکیتلر سلاحلا ندى.

قاباخجا «قونور آتی»،
چکدیلم سردار میندی
«ته بل قاشقا آیغیری»،
دالیجا «دوندار» میندی

قازاین مرد قارداشی،
آرخاسی سلاحداشی،
بووزاسلان «قاراگونه»،
قالخدی «گوی آت» اوستونه.

یامان گونده، دار گونده،
چه کن ائللین قایغی سین،
دستور سیز جا ئولدورن،
«بایندر خان» یاغی سین،

شیر اوغلو «شیر شمس الدین» ،
میندی «آغجا بدوین» .

«بایوردین» حصاریندان ،
پارلایب اوچوب قاچان ،
دوو گونوقاتی یایدان ،
دولوکیمی اوخ ساچان ،
«بووز آ یغیرلی بهیه رك» ،
آتلاندی لای دوو ارتك .

خان قازان مزاح ایلان ،
«کشیش» دیه - چاغیران ،
«بیینك» سلاح تاخدی ،
«دورو آ یغیرا» قالغدی .

ساما وارسان توکنمز
حد و حسابہ کلمز
بوتون اوغوز بکلری ،
آلیجیلار لشکری ،
گشیندی - یاراخلاندى ،
دوزولدو - یاساخلاندى ،
چیخدیلار آلاغا ،
اسلان گیردی اوولاغا .

دوه کینلی دشمانین ،
جاسوسو ، جاسوسلادی ،
بوخبری گرجستان -
ملیکینه یوللادی .

يىددى مېن زاتى قىرىق ،
دونونون آردى يىرىق ،
باشلارى يارى ساچلى
سىنە سى گوموش خاچلى
سلاجلاندى - آت مېندى ،
يېھ قاشىنا سېندى .
يۇنلدى خان ائوينە ،
چاپدى قازان ائوينە .

چالدى چاپدى - تالارى
اوغلونو ياخالادى
آخ اللرىن باغلاتدى
قىز - كلېنىن آغلاتدى
آغبان ائولر ، كۆمەلر ،
قاظار - قاپار كۆمەلر .

شاهباز آت طۆله - طۆله .
حسابسيزپول ، خزينه ،
نالاندى غارت اولدو ،
عجب قيامت اولدو !

آغ ساققالار - قوجالار ،
قاريچيق اولان آنالار ،
كۆرپه لر ، قوزو كيمين ،
قازا بنزر قيز - گلين ،
سحرين دان اولدوزو ،
بايندر خانين قيزى ،
اوجابوى ، قارا قاشلى ،
بئل نازيك ، اوزون ساچلى ،
ايك شدمه قاشيندا ،
قرخ اينجه قيز باشيندا ،

اوغوزون باش قادینی ،
خان قازانین خاتینی ،
دشمانا یشیر اولدو ،
بنزی سارالدی سولدو .

خانین قاری آناسین ،
اٹویندن چیخاردیلار ،
قارا دوه بوینونا ،
آسدیلار - آپاردیلار .

اوج یوز ایکیت قریلدی ،
داش اوسته قالمادی داش ،
اوخلاندی - شهید اولدو ،
قوجامان «ساری گولماش» .

دشمان ئويونور ، شيشير ،
بوي - بويلاير ، سؤيله شير:

- مره بگلر؛ قازاندان ،
غريبه آجيق چينخديق .
بيركره وارين - يوخون ،
قالاديق ائوين يخذيق .

بيزلره اسير اولدو ،
حلالی ، اوغلو - قیزی .
قرخ ايکيديله توتدوخ ،
اوغلانچيني «اوروزو» .

بیر یاغی یثردن دورور ،
آغزین بوزور ، دن سالیر :
- نه دئییر سیز هله ده ،
بیر آجیغیمیز قالیر .

«شوکلوملیک» توتولور
قاراقانی قارالیر :
- مره اجلاف ده کوروم ،
نه آجیغیمیز قالیر؟

چوغول یاغی تیره بیر
باغیر باسیر ، باش اکییر :
- بکلربکی قازانین ،
اوباریشماز دشمانین ،

دمیر قاپی دربندده ،
قویونو وار مینلرجه .
اونلاریدا آلسایدیق .
اولو آجیق آچاردیق ،

«شوکلوملیک» ائشیدیر ،
طاماحلائیر ، حکم ائدیر :
- آلتی یوز آتلی گئدسین ،
قویونو غارت ائدسین !

آلتی یوزار آتلاندی ،
قویون اوسته یول لاندی .

قاراچوبان ، خان چوبان ،
قایغیلی اصلان چوبان ،

قاراداغلار قاپلانی ،
خان قازانین چوبانی ،
ياتدی واقعه گوردو ،
شمره دی اورودوردو .
قویونلاری هریشردن ،
آغللارا توپلادی .
قاپیلارین برکیدیب ،
دالیسین تورپاخلادی .
چاغیردی جوت قارداشین ،
یغدی چؤللرین داشین

اوج یشرده داش توپلادی .
برگیتدی دؤرت بیربائین
آجدی آینه آلدی ،
آلاقوللوسوبائین .

توز قالخدی گونش باتدی
آتلیار گلدی چاندی :

- سورویه قورد گیرنده ، آلی چوماخلی چوبان .
- قارانقولوق دوشنده ،
- اودلی - چاخماخلی چوبان .
- پندیری ، قاتیقی بول ،
- سودلو - قایماخلی چوبان .
- دارتیشیب - قارپیشاندا ،
- دمیر قیناخلی چوبان .
- مره قاراجیق چوبان !
- بیزه قولاغ آسکیلان

قازانين ائو ائشيكين ،
داغيتديق ، يغمالاديق .
طوله - طوله آملارين ،
بیز مينديك - بیز تالاديق .

خانين آخدى اولدوزو
توتدوق اوغلو اوروزو ،
چاپديق ائوين ، كومه سين ،
بوول بولون - خزينه سين ،
قاتار - قاتار دوه سين ،
قاريجيق اولان نه نه سين ،
بوتون دؤلتين - مالين ،
قیز - گلينين ، حالين ،
يئسیر قیلديق آپاردیق ،
قيامتین قوپاردیق .

مره چوبان هارداسان ؟
ياخيندا - اوزاخداسان ؟
سۆزوموزه قولاغ آس !
بیزه باش اگ - باغیر باس !
بیزدن گیزلنمه قورخما
ایره لی گل هو بوخما
سنه « شوکلو ملیکن » ،
بک لیک آلیق بیلگیلن .

قارا چوبان باغیریر ،
سر کرده نی چاغیریر :

- آلاقاری سۆیلمه گل
یولسوز یاغی ، آزقین یاغی

ایتم ایلن بیر بالاخدان ،
یؤندم ایچن قوزقون یاغی ا

آلتونداکی شاهباز آتون
نه ئویورسن مره یاغی ؟
آلاباشلی - کولا بوینوز
کئچیمجه ده کلنز منه .

باشونداکی دیلقه نی ،
نه ئویورسن منه یاغی ؟
باشیمداکی بوقللیجا ،
بؤرکومجه ده کلنز منه .

آتمیش توتام کندیرینی ؛
ئویمه منه مردار یاغی ا

بوقزى بلجىق ىددى قارىش ،
آغا جىمجا گلمز منە .

قلنجىنى ، قالخانىنى ،
ئويمە منە مرە ياغى !
ساواش گونواگرى باشلى ،
چوقانىمجا گلمز منە .

بىلۈندە كى دوخسان اوخون ،
نە ئويورسن دىنسىز ياغى ؟
قرىش گونو آلاقوللو ،
سوپا نىمجا گلمز منە .

ياخىنىندان ، اوزاغىندان ،
برى گلھى يىتىم ياغى !

ایکیتلرین ضرب شصتین ،
تؤروب گئت هی ایتیم یاغی !

یاغیلار آت تبدیلر
هر یاندان اوخ سپدیلر
أرنلرین قوچاغی ،
اٹل - اوبانین دایاغی،
هنیم قارا چوبانیم ،
یشیلمز قهرمانیم ،
أل ایلدی سوپنکه ؛
یئر- گوؤیو گندی تنکه .
یاغی نین آشی پیشدی
کورکونه بیره توشدو ،
ایگیت چوبان تکینه ،
غرکیمی گردی سینه

قىزىقىن سوپان تاۋلادى
داشى - داشا دايادى
آتىلدىقجا ھرداشى ،
سېندى اوج دشمان باشى .
قىردى ياغىنىن گۈزون
يىرە سردى اوج يوزون
لاكن توكندى داشى
اوخلاندى جوت قارداشى
اسلايم آجىخاندى
ايچى اود توتدو ياندى
دنيا گۈزۈنە كلمز .
كئىچى بيلمز - قوج بيلمز ،
قويور سوپانا آتير ،
دشمان يان - يانا ياتير .

قارالدى يىرىن اوزو ،
قورخدو دشمانين گوزو :

- ياريماسين بوچوبان
يارجيماسين بوچوبان
بیر آزدا دورساقاكر ،
ديرى قويماز بير نفر
هاميني توكر قيرار ،
آناميز اوزون جيرار
اوز دۇندريب قاشديلار
داغ- تپهنى آشديلارا

دشمان آرا آچاركن ،
چوباييم چاتدى قاشين

حاققينا تاپشیردی ،
ایکی شهید قارداشین .
مات قالدی ئوز ایشیندن
چاخماخ چالدی اودیباخدی .
دشمانلارین لئشیندن ،
بوئوکبیر تپه یاپدی
بولاد اورکینده کین
یاندیردی بئز کؤینگین
باغلادی یاراسینا
کیمسه گلمز یاسینا
دره خلوت، ار یالقیز
ائلدن ایراخ ، قایغیسیز
بیرداش اوسته چؤنبلدی
اورکی درده گلدی

يول لارا باخدی - باخدی
گۆزلریندن یاش آخدی :

- یولون یومولسون قازان!
قاپون چریلسین قازان!
ئولوبسن یادیرسن ؟
خبرون یوخ خبردن !

سیزه من سویله یینجه
مکر دوستلار او گنجه ،
خاق قازان آیین - شایین ،
توختاخ آغیر - آرخایین ،
آت اوینا دیب ، اوخ آتیب ،
یورولوب ، توشوب یاتیب .

بوخوسيندا نه گوردو ؟
قارا واقعه گوردو .
سميره دى اورو دوردو
قارداشينا هي ووردو :

– اونوم اونله قارداشيم !
سوزوم دينله قارداشيم .
بوخومدا گوردوم نه لر ؟
قورخولو واقعه لر .
قارليجا قارا ياغمير ،
گوردوم اوستومه يا غير .
گوردوم قارا قرقى لار ،
منيم قوشومو شيفار .
گوردوم ايلديريم شاخدى ،
اڭو - ائشيكيمي ياخدى ،

قارا قىلچىق ، بووز ، سارى ،

قودوزلاشمىش قوردلارى ،

اڭويى دەلر گۆردوم .

بىر داھا نەلر گۆردوم :

اون بارماغىم اوخ گۆردوم

بىلكىمدن يوخ گۆردوم .

توكلرىم قارغى كىمىن ،

توتدو گۆزومون ئونون .

داغىلىب عاغلىم - ھوشوم

گلدىم سنلە قونوشوم

جانىم قارداش حالىم سوور

منىم بو يوخومو يوور !

- قارا بولوت دئدىگون ،

سنون وارون دۇلتون .

قارا ياغمير لشكرون .
ساج ، قايغیلی ائللرون .
قالانین تانری یوورسون ،
ایشاللا خییر اولسون ا

– امیدیم آرخام قارداش ا

لشکریمه سن اوول باش .

اوتور یئرلی یثرونده

اوومو پوزما ، منده . –

مینهرم « قونور آتا »

قان تره باتا – باتا

قونور آتیم ، جیرانیم ،

قارا قوشوم ، طرلانیم ،

« دره لردن یئل کیمی

تپه لردن سئل کیمی »

صرصره دؤنراسهر ،
اوج گونلوك يولو كه سهر
اويلن چاتاراوبا ما
باش چه كه رم اوداما
ساغليق - اسن ليك اولسا ،
ساغلامليق - شنليك اولسا ،
نه دوررام ، نه دينجلمم ،
آخشامادؤنوب كلمم .
كلمه ديم آخشام اكر ،
ييلون وار يامان خبر .

قونورو ماميزلادي ،
يورودو يول - يوللادي ،
اوجا داغلاردان آشدي
داشغين سولا ردان كئشدي

چاپدی يئتیشدی يوردا
نه ائو گوردو ، نه اوودا
اوچاردا قوزقون اوچار
قاچاردا تازی قاچار
باغری آلیشدی - پيشدی ،
يورديوپلا خبرلشدی :

— آی يوردوم — آمان يوردوم!
قوم قوملا مایان يوردوم!
كللو داغلارين توشو
سغین كلئیکله قونشو
ياغیلار هاردان وارمیش؟
نه یئردن سنی دالیمش
ینهده سؤی—سؤیله میس ،
گوره لیم نه لر دئمیش :

- آغ بان ائویم تیکیلینده یوردو قالمیش .
- قاری آ نام اولوروندا یثری قالمیش .
- اوغلوم اوروز اوخ آتاردا بوداخ قالمیش .
- قارا میطباخ تیکیلینده اوجاخ قالمیش .
- اولوبگلر چاباریندا میدان قالمیش .
- اوبا کؤچموش یورد – یووا وئران قالمیش .

توتولدو سالورقازان

کؤزلرینه دولدوقان

قاراباغری داریلدی

بوماخ کیمی ساریلدی

کؤنلو تشویشه توشدو

قان دامار لاری شیشدی

کؤچون ایزینی تاپدی

هیلهدی آتین چاپدی

باشى لوولى، باغرى قان .
گۆزلرين توتמוש دومان
مردالى چىخىب بوشا،
يالوارير داغا - داشا .
قارشينا چىخدى بىرسو :
- « حق ديدارى گۆروب بو »
خبرله شير سوايلان ،
نه لرسوروشور اوندان :

- چىنقىم - چىنقىم قايلاردان چىخان سو ؛
شاققىلدا يىبدره لردن آخان سو ؛
آغير - آغير قايلارى خىرلادان .
دئزه لرده گمىلرى اوينادان .
شاهباز آتلار، بووز آيغيرلار ايچن سو .
قزىل دوه اوزرىندن كئچن سو .

ساحللى آغجاقويون ياتاغى
چمنلى بوغالارين اوتلاغى
عائشه نين ، فاطمه نين مكنتى
امام حسن ، امام حسين حسرتى
ائل - اوبامدان خبرون وارده منه
قارا باشيم قربان اولسون سوسنه !

سو نئجه خبر ورسين ؟
نه سويله سين ، نه دئسين ؟

سويو آتلادى كئشدى ،
گوزوبير قوردا توشدو :
- «اوغورلودير قورد اوزو ،
اوزاغى گوزررگوزو

خبر لەشىم اونيەلان»

دیه - سوروشور قورد دان :

- گونودوغان قارانقولوق آخشاملار
اورو دوران یاغاندا کۆوشنه قار
قزیل - قزیل دوه لری بوزلادان
آغجاقویون گۆردیگنه قویروق قاپان
ارکجین ، ئووجین ، سیمیزین توتان
قانلی قویروق اوزوبن چاپ - چاپ اوتان
آرخاسیلا آغللار بوگری سوکن
شاهباز - شاهباز آتلارین اتین توکن
قاباسلی کۆپکلری هوردورن
چاخماخلیجا چوبانلاری یوگوردن
ائل - اوبامدان خیرون وارده منه ا
قاراباشیم قربان اولسون قوردسنه ا

قورد نئجه خبروئرسين ؟

نه سؤيله سين - نه دئسين ؟

قوردودا قويدو كئشدى ،

گؤزو بيرايته توشدو :

- قارانقولوق آخشاملار هاف - هاف هورن

آغجا آيران گؤردىگده چاپ - چاپ ايچن

اوغرولارى خير سيزلارى قاچيردان

قورخودوبن ، هوركودوبن ، اوچوردان

ائل - اوبامدان خبرون وارده منه !

ايي ليكلر ائدهرم ايتيم سنه .

ايت هاردان خبروئرسين ؟

نه سؤيله سين - نه دئسين ؟

خان چوبانين كؤپكى

تائيير فازان بكى

اياخلارينا دوشر
اوينار سك - سك سكيلدر
قازاندان آل كؤتورمز
وورسادا قاجيب گئتمز
دلسيز - آغيز سيز حيوان ،
جان آتير بو يول ايلان ،
خانى داليجا چكه ،
چوبانا چاتا بلكه ،
خانى جينلدير ، چوورور ،
ايت قاجير قازان قوورور .
حرسيندن يانا - يانا ،
كلير چاتير چوبانا :

- قارا نقو آخشام اولاندا قايغىلى چوبان ،
قارا ياغمير ياغاندا سايغىلى چوبان ،
سوپانلى ؛ دگنكلى ، چاخماخلى چوبان .
سودو ، پنديرى بوول قايماخلى چوبان .

قازان ینە سۆیلمیش
کۆرەلیم نەلردئیمیش :

– اونوم اونلە چوبانیم
سۆزوم دینلە چوبانیم
ائو – ائشیکیم تالانیم
باغیریم اودتوتوب تانیب
نەخبرون وارمنه ؟
قربانام چوبان سنه

– هاردا ئوملوشدون قازان ۱۹
هاردا ایتیمیشدون قازان ۱۹

دونن یوخ یارینکی کون
بورادان تالان کئچدی

قارادۆه بوینوندا ،
قاریجیق آنان کئچدی .
اوجا بویلو حلالون ،
بوتون قول - قاراواشی ،
کافره یشیر گئتدی ،
یانیندا قرخ بولداسی .

قرخ ایگیدی یانیندا ،
اوغلون اوروز یالینجیق .
قول اولدو ، اسیر گئتدی ،
ایاخ یالین - باش آچیق !

دشانلار میندی گئتدی ؛
طۆله - طۆله آنلاری ،

يوگيله گلدی کئچدی
دوه لرین قاطاری .

خان بوسوزدن اوساندی
ئورگی توتدو یاندی :

— آغزون قوروسون چوبان!

دیلون چوروسون چوبان !

قادر قبریوی قازسین

آنلیوا قادا یازسین

نه دئییب — نه سؤیلر یسن ؟ !

چکین یوپیس خبردن !

ایکیت چوبان توتولدو

اورگی درده دولدو :

— نەدئىرسن خان قازان ؟

سندە بوخمىدېر ايمان !؟

قارقاما منى بسدى

سۇزون باغرىمى دلدى

آلنى يوز ياغى داخى ،

منىم اوستومه گلدى

داغ تك داياندىم دوردوم

اوج يوزون تۇكدوم قىردىم

اوج يىردن يارالاندىم

يخىلمادىم داياندىم

كۆزونه سالدىم قادا

وئرمە دىم بىر توخلودا

بو كولدوقارا باشيم
ئولدوايكي قارداشيم
اوسانديم قالديم يالقيز
تاك و تنها ، قاينغيسيز .
گوويه اوجالدى آھيم
دئمك بودير گناھيم ؟

چوبانى قەھەر توتدو
ساخلاشدى حرسين اوندو
اوزونده آجى كدر
داھا سؤيلهدى نەلر :

— آلتونداكى قونور آتون وئركيل منە
آتميش توتام كنديريني وئركيل منە

آغ - آلاجا قالخانینی وئرگیلمنه
قاراپولاد قلینجینی وئرگیلمنه
سادا قوندان سکسن اوخون وئرگیلمنه
آغجا توزولو قاتی یایون وئرگیلمنه

دشمانین اوستونه یئل اولوم اسیم
یشکدن دوغانین تولدوروم ، کسیم
ینیمله آلنیمین قانینی سیلیم
گرک اولسا سنون یولوندا تولوم
قادر قویسا آلیم ائوون - ائشیکون
کئجه - کوندوز توزوم چکیم کئشیکون !

خان قازان مات - مات باخدی ،
نه دیندی نه سؤیلهدی .

چوبانين جوايندا ،
بیر سۆزداخی دئمهدی .

قونوروقامچیلادی
بولون توتدو يوللاندى
چوبان ايسه ، قازانين -
داليسي جاتوولاندى .

خان دؤندو دالى باخدى :
- اوغول چوبان سن هارا ؟
- سن ائوون اوچون ، منده -
قارداش قانى آلمانغا !

قازان داياندى قالدی
دوشوندو فکرمدالدى :

- داگر چوبانلا وارسام
اٲو - اٲشكيمي آلسام
صايباح بومنه بلكه ،
توخونج اولاجاخ يشكه
بوتون اوغوز بگلري
أرنلري - أرنلري ،
منه قاخينج قاخاجاق
سؤيله يه جكلر آنجاق .
(گر چوبان اولماسايدى
قازانلا وارماسايدى
دشمانا وارانمازدى
اٲوينى آلانمازدى)

جلووى چكدى دوردو ،
چوبانيناھى ووردو :

- مره چوبان من آجام
يشمكه وارمى نسنه ؟
- بلى آغام بير قوزو-
پيشير ميشم دون گنجه

آشاغى توش آتونندان
بوردا بير آزدينجه لهك
بو آغاجين ديبينده،
اگله شك آچيم ييك

ديه - قوزونو چوبان ،
چيخاردى داغار جيغدان
سفره سيني آچاركن ،
قازان يوگوردو بيردن،

چوبانی یا خالادی ،

بیر آغا جا باغلادی :

- قولاغ آس مره چوبان !

قارینجیغین آجمادان ،

گوزلرون قارالمادان

یوخو سنی آلمادان

بو آغاجی دارت قوپار ،

چالیش جانوی قورتار

یوخسا گئجه یه قالسان ،

یوخون گلسه ، یوخلاسان ،

قوردلار سنی داغیدار ،

قورو سوموگون قالار

دیبه - قازان آتلانندی ،

بولون چکدی بوللانندی .

اوزاقلاشديقدا قازان
نرچوبان ، اسلانچوبان
كورەك وئردى قيقاجى
جانلى قابا آغاجى ،
كل كيمى بورخدى دارتدى ،
يشرلى - ديبلى قوپارتدى .
آلدى دۇزلىدى يولا
بەك دۇندو باخدى دالا
كۆردو گلير چوبانى
قايىنادى جوشدو قانى .

— مره هارا گليرسن ؟

بو آغاجى نيليرسن ؟

- سن ووروشيب آجارسان
من ايسه بو آغا جلان ،
اوردا اوجاق يا خارام ،
سنه يشمك يا پارام .

بو سوؤز بگه خوش گلدی
آتیندان يتره اندی
ألین آجدی چوبانین
أگیلدی ثوبدی آلنن:

- قادر قویسا ساغ قالسام
اٹو اٹشیکیمی آلسام
سنه - بگه ليک وئررم ،
میر آخور ایله یهرم !

آتلا ندیلار یورتدیله
آغ بئله کیمی گئدیله

شوکلو ملیک بوتایدان
کیفی ساز شن - شادمان
بؤیوک بیر مجلس قوروب
یثیب ایچیب اوتوروب
اوزون بکلره توتور
ارلنیر قانی قوسور :

- بیلیر سیز می قازانا
اوباریشماز دشمانا
نه حییف ائتمک کرک ؟
خاتینینی کنیر مک

مجلسدە مئى پايلاسىن .
سىغراق وئرسىن ، اونياسىن

ملىكىن بو فرمانىن ،
اشىتىدى «بورلا خاتىن»
مرد نرىن مردما ياسى
كۆرپە اسلان تاياسى
سرت قايالار جىرانى ،
اوغوزون قىزلار خانى
گون كۆزۈنە قارالدى
ايكىت باغرى دارالدى
آخىتىدى قانلى ياشىن
چاغىردى قرخ يولداشىن
دوشوندى ، فكىر كۆردى
اۆپىردى ، اوگودوئردى :

– هانکینیزی توتالار
توتوبن سوروشالار –
(خاتینی کیمدی بکین)
منی نشان وئرمه یین
قرخینیز قرخ طرفدن ،
هامی بیردن دئیون من !

دایانیب دوروب هامی
گلدی شاهین آدامی
سوروشجاق – «خاتین کیمدی»؟
هو یوخوبن دیسگیندی
قرخ یئردن سس گلدی – «من»!
آوارا قالدی گهلن!
باخدی – باخدی قئتیدی
شاهین یانینا گتیدی :

- ياپىشىدىق ھەربىرىندىن،
جواب گىلى قىرغى يىتىدىن.
نەقدىر عىزايىلە دىك ،
ھانكىسىدىر بىلەمە دىك !

شۇ گىلومىلىك ھەرسەندى
دارىلىدى - غىزبەندى :

- ۋارون اوروزوباسون
بوغون چىنگىلە آسون
دوغرايون قىمە - قىمە
دوزلەدون قارا قىمە
قىرغى بىك قىزىنا وئرون
گۆز قویون باخون گۆرون

هانسی یئمه سه اودیر
کتیرون بدیر - بدیر
سیغراق سورسون اویناسین.
مجلیسده می پایلا سین!

«بورلا» بونو دو یونجا
سوزدو گلدی یاواشجا
اوغلا نجقین سسله دی ،
نه دئدی - نه سو یله دی :

- اوغول - اوغول وای اوغول
امک اولدو ضای اوغول
دنیا یا کیتردیکیم
بسله ییب یئتیردیکم

اٲوېمېن ياراشېغې
گۆزلرېمېن اېشېغې
يانغې نېن فەلېن دوېدوم
قوتوم قورودو اوېدوم
«شوكلو شاه» حكم اېلە مېش
يامان سۆزلر سۆېلە مېش
بوېور مېش سنى بالا
آنان قربانون اولا
قنارە يە آس سېنلار
قىمە - قىمە ياز سېنلار
پېشېر سېنلر چغېر تما
وٲر سېنلر مېن يازېغا
ېشمە بېم تانېسېنلار
اېستە بېرى اومردار -

اٲوین یخسین آناوین
باش لولی آناوین ،
ناموسین لکه لهسین ،
باشینا کول اٲه سین !
دلیم آغزیمدان توشه
نه دئیرسن بوایشه ؟

اوروز حرسیندن اسیر
دیشی دوداغین کسیر :

– آغزون قوروسون آنا
دیلون چوروسون آنا !
اگر آنالیق حقی،
اولمازدی خالق حقی،

ایندی سنه نیلردیم ،
توتاردیم بوغازوندان -
اولال اولمیش دیلیوی
چیخارداردیم آغزوندان !

آل قانیوی آخیدیب
اوزردیم بوغازیوی
سورتدیم قارا یثره -
او یومولمیش آغزووی !

آجی ئولومین دادین
دادیزدیراردیم سنه
اوتان آنا بوسؤزلر ،
نه دیر دئیرسن منه !؟

آماندى قادىن آنا
بوايشدن ساقىن آنا
يولما قارا باشيوى
آخيتما گۆز باشيوى
قوى چنگله آسلانيم
قىمه - قىمه دوغر انيم
اتىمى - پيشير سينلر
سيزه يثيون دئسينلر
قرخ بىك قىزى بىرىئسه
يشكىلن دؤنه - دؤنه
قوى بو آلچاق آزقىنلار،
سنى تانىماسىنلار

آماندى آنا گۆزله.
آماندى آنا ساقىن :

آماندی قوروگیلان ،
ناموسین بگ با بامین !

اوروز اور گلنه رك ،
یارشادی قاراگوزو
یانار اودکیمی پورتدو ،
سیخینتی دان گل اوزو .

ناموسلی ایکید اوغلون ،
سیزدی ناموسلی آنا
کوکسونده آنا قلبی ،
آلیشیب یانا - یانا .

دوغرانسادا اورگی ،
سس چکیب آغلامادی .

قزىل قانى آخسادا ،

ياراسىن باغلامادى .

يولدى بويون-قولايىن

قارىشى قىزلارا

داياندى توختاخ - توختاخ ،

جگر قان ، اورك يارا .

باخىب توختاخ گوردىكده

مرد اوغول ، مرد آنانى ،

فرحلىدى ، ئويوندى ،

دورولدى قاراقانى ...:

- قادين آنا ، مرد آنا ؛

ساغ اولسون عرب آنلار

بیرا یلخیدان بیر قولان ،

اولسا - اولماسا نولار ؟

ساغ اولسون قاتار - قاتار ،

قزیل - قزیل دوه لر

قلتیباندان بیر کوششک ،

اولسا - اولماسا نیلر ؟

ساغ اولسون آغجا - آغجا ،

سورو - سورو قویونلار

سورودن بیر قوزوجیق ،

اولسا - اولماسا نولار ؟

سن ساغ اول قادین آنا

اسن اولسون بک بابام

منیم کیمی بیر اوغول ،
نولارا اولسام - اولماسام ؟

***

دشمان «اوروزو» آلدی،
اورگده قارا کینه
چکه - چکه گتیردی ،
قناره نین دیبینه .

- مره نامردار آمان !
حق تانریا یوخ گمان !
منه مهلت وئرینیز ،
سویله شیم بو آغا جلان .

دید - دار آغا جیلان ،
سویله شیر ایکید اوغلان :

- آغاچ - آغاچ ؛ دېنلە قولاغ آسمنە

شچە كلمە - ۋزگلىدى سېنەمە

آنجاخ آغاچ -- آغاچ سۆيلى سەسەنە ،

چوخدا - چوخ اويونوب ، ارلنمە آغاچ .

مرد ايگيدىن مرد اولارسا ياغيسى

اونودماز انصافى ، عارى ، ناموسى

دوغمانين بيريسى ، يادين هاميسى

كەبەنين ائوينين قايسى آغاچ .

نامردىن طويى دېر ، ايگيدىن ياسى

تۆكولوب اوزونون شرم - حياسى

سېلىنمەز كۆنلومين غبارى - پاسى ،

ھوسايى كلىمىن عھاسى آغاچ .

بیردگیل نامردله مردین ئولچوسو
ثروتدی دنیادا عیبین ئورتوسو
مخننت نه ییلیر یاخچینی ، بیسی ،
کۆپوگلی سولارین کۆرپوسی آغاج .

آتشیم اریدیر دمیری ، میسی
مین یاددان ایی دیر قارداشین پیسی
دریلمه میش قالدی عمرین زمیسی
قارادیزلرین گمیسی آغاج .

قاریش - قاریش گهزدیم کندی - شهیری
مردی داردا گۆردوم ، نامردی جری !
آلیجی قوشلارین قریلیب پری ،
علی دلدولونون بههری آغاج .

باتیب آخینتی لی سولارین سسی
کۆیه قالخیب مظلوملارین نالهسی
زمانه اگیلیدیب ناکسه ، کسی ؛
علی قلنجینین قبضه سی آغاج .

مردین ائوی اولوب نامرد ائشیکی
اسلانا یورد اولوب تولکو دئشیکی
حقسیزه وئریلیب حقیقین کئشیکی
حسنله ، حسینین بئشیکی آغاج .

توپارغ اولسان نامرد دنین بیتیرمه .
زیانکاری بویا - باشا بیتیرمه .
باری سن گل آغاج ، حقیقی ایتیرمه ،
سنه آسیلار سام کؤنورمه آغاج !

كۆتۈرە جىك اولسان نولاسان آغاچ
كۆرۈم سارالاسان ، سولاسان آغاچ
دوغرانىب قول - بوداق اولاسان آغاچ .
كل ائتمە آنامى باغرى قان آغاچ .

داليجا يىنە دئمىش ،
كۆرك نەلر سۆيلىمىش :

- كېلن آتلار آخار سوتك آخانددا ،
بدوو آيغىرىما ، آتىما يازىق .
مرد آتالارگىچ اوغلوئا باخانددا ،
ائلىمە ، سودومە ، ذاتىما يازىق .

قارداشلار يولداشلار سىرە وارانددا ،
اشىمە ، تايىما ، توشوما يازىق .

شاھىن قوشلار گۆزل كھلىك آلاندا،
طرلايما ، شاھىن قوشوما يازىق .

ايكىتلر آتلايىب كشيىك ووراندا،
بگ ليكدن دويمادىم ئوزومە يازىق .
عاشىقلار۔ اوزانلار مجلس قوراندا
بويوما ، سازيما ، سۆزومە يازىق .

دئيبىن اسلانجىغىم -

اورگلىنىپ آغلادى

سيخىنتىسى ، يانغىسى

جگرچىكىن داغلادى

بويشرده سالور قازان ،

گلدى چا پار يئتيمشدى .

دالیجا چاندی چوبان ،
دشمانین آشی پیشدی .

چوبانیم یتیشینجه
ال ایلهدی سوپنگه
شوکلوقارا ملیکین .
نفسی توشدو تنگه .

سوپک - سوپک ، نه سوپک
خان چوبانین سوپانی
مانجانیق اولمایاندا ،
داشی بیخار قالانی !

داش یررسی - آیاسی ،
بیر بالاغین کؤنوندن .

ائشمه آلاقول لاری ،

اوج قویونون یونوندن !

داش آتار اون باتماندا

آتدیقی بوشاگتمز

گوئیده میلچگی وورار

دوشن یئرده اوت بیتمز !

کئجه با بیردا قالسا ،

قویونوندان . قوچونندان

قورد بیله گلیب یئتمز ،

سوپانین قورخوسونندان !

چوبان سوپان چاتلاتدی

داش آتدی - قایا آتدی

دشمانا گون قارالدى

يثر باشينا دارالدى

سؤيله ييرا يىكيت قازان :

— مره قاراجيق چوبان؛

گل آنامى ايسته يىك

وئرسه لر آلاخ كئىك

قاريجيقدير يىخيلار

آياغ آلتيندا قالار

صونرادا يانا — يانا ،

اوزون توتور دشمانا :

— مره آى شوكلومليك ا

بوركونون اوجودليك ا

آلتونلى بان ائويمى ؛
چايبسان سنون اولسون ،
پولومى ، خزينه مى ،
قايبسان سنون اولسون .

بوتون اھلىم - عيالىم ،
يشىرون اولوب ، اولسون .
اوجا بويلو حلاليم ،
اسيرون اولوب ، اولسون .

توتوبسان قولون اولسون ،
اوغلوم قرخ ايگيديله .
ايلخى - ايلخى آتىمى ،
آلبسان منىك ايله .

سورو - سورو قویونوم ،
سنون شولنون اولسون .
قاپار - قاپار دوهمین ،
هامیسی سنون اولسون .

پیر خواهشیم وارسنه :
آ نامی قایتار منه
ساواشمدان قئیدیم
بولومو چکیم ، گئدیم .

اٹشیدین « شوکلوشاه »
هیرلاییر ، گولور قاه - قاه :

- وثرمرم مره قازان
ردداول ، سوووش بورادان !

آلتونلى بان ائويوى ،
 كتير ميشيك بيزيم دير .
 پولووى ، خزينهوى ،
 كتير ميشيك بيزيم دير .
 حلالون اسيريمدير .
 عيالون يشيريمدير .
 قولومدير اوغلون اوروز .
 بيل كه ساتمارام اوجوز .
 نه خيالدا سان قازان ؟
 منه لازيمدير آنان ؟
 گورنيله يهرم اونا
 وئررم كشيش اوغلونا
 بير اوغلان دوغارمنه
 قريم قويارام سنه !

شوكلو شاه بونو دئجك
اٹشيدير چوبان دئمك :
- مره عاغيلسيز ياغي !
اوسويوخ دينسيز ياغي !
قارشى ياتان بوداغلار
قورويوب اوتو بيتمز
قانلى - قانلى بوچايلار
قورويوب سويوكلمز
قزىل - قزىل دوه لر
قارييب كوششك وئرمز
آغجا - آغجا قويونلار
قارييب قوزو وئرمز
كهلن آنلار قارييب
داى وئرمز ، قولون وئرمز

قازانين آناسيدا ،
قارييب اوغول وثرمز
دۇلوندە كۆزون وارسا ،
قاراكۆز قيزون وارسا ،
كتير قازان بگه وثر
دۇلون توت خيريىنى كۆر ا

چوبان دئجك بوسۇزو
توتولدىو گونون اوزو
چاتدى اوغوز بگك لرى
كلدى خانين لشكرى
اسلان يىتىدى - نريىتىدى
كۆره ليم كيملريىتىدى :

آرخاليقى - خفتانى ،
اوج بوغا دريسيندن

آجیغی توتان زامان ،
قاراداشی گمیرن .

ائلین غمینی گۆرن
مردابکیتلرین باشی
بیغلارین دالدا هۆرن ،
قازانین مردقارداشی .

قارانر «قاراگونه»
گلدی دشمان اوستونه ،
قلنج چال آغام قازان ،
گلدی چاتدی ائل-آرخان !

***

دمیرقاپی دربندین ،
دمیر قاپیسین آلان .

آتمیش تو تام کنديرين ،
ار لر بوينوناسالان .

اثلين قهرمان اوغلو
يشنيلمز آدليم سردار
سلجوق اوغلو، خان اوغلو
دلی نر «دلی دوندار»

گلدی چاپار يتيشدی
ووردو قاباغا کشدی :
- قلنج چال آغام قازان
گلدی چاندی ائل - آر خان !

هر ياندا آدلی - سايلى
دمير اوخ ، دمير يايلى

اگنینه پولا دی اراق

باشیندا میر پاپاق

دشمانا قان قوسدوران

«مردین» قالاسین آلان

قوجالار تحسین ائدن

شالواری آل مخمردن

خوش صحبت، سؤزلو - سازلی

یهری آغ قوتازلی

قاراساچ. قارابیغلی

«قاراگونه» نین اوغلو

قازانین قزین آلان

«قارابوداخ» پهلوان :

- قلمچ چال آغام قازان

کلدی چاندی ائل - آرخان !

داغلار اسدی تیرشدی

دالجاکیم یئتیشدی ؟

قاراقاش قارایغلی

أرنلر سر کرده سی

«غفلت قوجا» نین اوغلو ،

«آغ بووز» آتین ییه سی .

بیر لشکرین قارشیسین ،

تک آنلی کسب دوران .

قرخ ایکی مین قوشونا ،

تکینه قان قوسدوران .

یامان گونده ، دارگونده ،

چه کن ائلین قایغیسین ،

دستورسيز باسيب بووغان

بايندرخان ياغيسين

اگرى قلنجى كسگين

شير اوغلو «شير شمس الدين» :

- قلنج چال آغام قازان

كلى چاتدى ائل - آرخان !

☆☆☆

«بايبورد» ون حصاريندان ،

داشلائيپ اوچوب قاچان .

ائل - اوبانين داياغى

قازان خانين ايناغى

يددى قيزين اميدى

اوغوزون قوج ايگيدى

كىم گلدى گلسين كورك؟
«بووز آيغيرلى به يهرك» :
- قىنج چال آغام قازان
گلدى چاتدى اذل - آرخان!

☆

سايسان ، سايا سالمالى
باشى ايبك چالمالى .
سلطانلاردان باج آلان
بگلىرى آتدان سالان
قولاخدا آلتين سرقا
«قازلىق آيغيرى» يورقا
بويوو بويلاردان اوجا
آتاسى «قازلىق قوجا»
كىم گلدى چاتدى كورك؟
قوج اوغلو ، قوج «يشينك» :

- قلمچ چال آغام قازان
گلدی چاندی ائل - آرخان !

آتمیش ارکچ دریسین ،
قوراسان کورکو اولماز !
بددی ئووج دریسین ،
گۆزه سن بۆرکو اولماز !

قوللار جیدا بویونجا
بالدیر اینجه بوی اوجا
خان قازانین دایسی
«آت آغیز اوروز قوجا»

گلدی چاپار یتیشدی ،
ووردو قاباغ کئشدی .

- قلمچ چال بکیم قازان
گلدی چاندی ائل - آرخان

آجیغی توتان زامان
بیغلاریندان قان دامان
سسی اسلان نعرهسی
پیغمبر اصحابهسی
بوکیمدی گلدی کورن ؟
«بیغلاری قانلی امن» :

- قلمچ چال آغام قازان
گلدی چاندی ائل - آرخان ؟

اللی یددی قالاین
باسیب کلیدین آلان

«آغ ملیکین» گوروکلو ،
قزین اریکه آلان .

اوتوزقلعه بکینین ،
قزینین بوینون ثوپن .
«سونو ساندال ملیکین» ،
میداندا قانین توکن .

«آلین اوغلو آلپ ووران»
چاتدی سانکی بیر اسلان :
- قلنج چال آغام قازان !
گلدی چاتدی ائل - آرخان ؟

مایا وارسان توکنمز
حدودو حسابا به گلمز

خان قازانين لشكري
بوتون اوغوز بگكاري
بدوو اتلاريو كؤروشديو
هامي گلدي يئنيشدي
نققارملر گورلادي
آلتين بورو ، بوورلادي
قيامت ساواش اولدو
ميدان دولو باش اولدو .

شاهباز - شاهباز آتلارين ،
لخلهدي نالي توشدو .
اكري پولاد قلنجلار ،
چاليندي سوودان توشدو .

دلى دوندار يمين دن ،
قارا بوداخ يساردان .
آغير لشكر باشيندا ،
آرادا سالور قازان .

هر يانندان آت سالديلار
باش كسيب جان آلديلار
«خان قازان» آت او يناندى
«شوكلو مليكه» چاتدى
بۇ يورتدو (☆) آتدان سالدى
باش گىتىدى بدن قالدى

ساغ ياندا «دلى دوندار»
ات تە پەر ، قلنج وورار

(☆) بۇ يورمك - دوه - شو كۆزسى چىنخار تماق

«قارا تڪورا، چاتدی
ووردو ساغ قولون آتدی

صول یاندا «دلی بوداخ»،
گرز ایشله دیر تاققا - تاخ

چاتدی «بوغاجیق» شاها

آمان وئرمهدی داها

اندیردی کلله سینه

باشا، قین اولدو سینه

«خان بوداخ» قلنج چالدی

بایراغی بیچدی سالدی

لش توکولدو قالاندی

داغ-دره آل بویاندی

دشمان داغیلدی قاشدی

قوش قریلدی، بورك توشدو

مرد ايکيتلر چوومادی

قاچانلاری قوومادی

گور قازیب قويلاديلار ،

قريليب ئولنلری .

قريب ئولدورمهديلر ،

آمان ديله ينلری .

قازان غلبه چالدى

اوغول - اوشاغين آلدی

تيكديردي بان ائولرين

يىلاق خوش ، سويوسرين

چاغيردى خان چوبانى

او بۇ يوك قهرمانى

تخت وئردى ، اوزوك وئردى
آت وئردى ، بگليك وئردى
درد - غم آخر اولدو
چوبان مير آخور اولدو
باشلاندى يشمه - ايچمه
يبدى گون - يبدى گنجه

خان ، بگلىرى او جالتدى .
شال وئردى ، جيبه وئردى
آت وئردى ، چوخا وئردى ،
يوردو وئردى ، ئولكه وئردى .

خزانه سين پايلادى ،
اثلينه ، يولداشينا .

قرخ كۆله آزاد ائىدى ،
اوغلو «اوروز» باشىنا .

گلدی ائللر آتاسى ،
ارنلرین ، ارنى .
قوجالارین قوجاسى ،
اوغوزون باش بیلنى .

قوجامان «قورقود دده» ،
سۆز قوشدو بوى - بويلادى .
كونول خوش قوپوز الده ،
سازچالدى سۆى - سۆيلهدى .

هاردادى ، ايندى هانى ،
او ئويدىگيم ارنلر؟

ھارا کتدی ، نچولدو ،

دنیامنیم دئینلر ؟

آی دولاندی، گون کشدی

ارلری اجل آلدی

قونان کروانلار کؤشدو

بودنیا بیزه قالدی .

۵

کھیل اُو غلو

عمرات

باشلانیش

ینه شاهپر آجیب خیال طرلانیم
ینی افقرین سینه سین یاریر
شعریمله باغلایب قاناد - قانادا ،
بیلیم هارالاردان نه لر آختاریر .

يثرده اوو باشينا قه حهط اولوبن ،
گئدير «قاف» داغيندان «سيمرغ» آختارا !
يوخ ! ئوزون بيله نه دنيا قفسدير .
بلكه ده جان آتير جانين قورتارا ،

قفس نه قدرده گئنيش اولسا قوش -
ينمه ميله لره گئدر سوو اشار
خيال هئچ ئولچويه سيفينان دگيل
هر قابا توؤكولسه دولدورار داشار.

ئئجه جالانماسين ، ئئجه داشماسين ؟
ئئجه ئوز لوگيندن چيخماسين انسان ؟
ئئجه بودنيا يا گليب - گئديم من ،
باش چيخاردا نماييم نه اولدو غومدان ؟

قارشىمدا آخىرى گۇرونمز بىرىول
باخىرام ، باخدىقجا گۇزوم قارالير
دويوب - دوشوندىكجه ، فكره دالديقجا ،
فلسفه مات قالير ، منطق كورالير !

غريبه بىر حاللا قاليرام بعضاً
كاشكى او حالى وصف ائده بىليديم
اولايدى سنونده الوندىن توتوب ،
بىر آن او عالمه كئده بىليديم .

وصف أتمك او حالى ممكن دگيل يوخ !
آدينى من «حيرت» قوبورام آنچاخ
بىرده عاغىل ، منطق ، حكمت نامنه ،
«اولانماز» بىر «وارا» اينانانماق .

« وارلیق، ا بلی مدھش بیر واقعیت!
- «عجب دوغرو داندنا واریمیشام من ؟!
بوداکی دنیا دیر - بلی دنیا دیر» !
(گۆزلریم کلله مه چیخیر حیرتدن !)

- اولانماز ، اولانماز ، یوخ بو اولانماز!
(«اولانماز» سویله بیر سن «وارا» بیر باخ)
ممکن اینانمیا هئج نه یه انسان
نئجه «توز لو کونه» اینانمیا جاخ ؟!

اولانماز ، اولانماز ، یوخ بو اولانماز !
نئجه کی من و ارام ؟ نه طهر ، هاردان ؟ ...
دیه - حقیقتدن قاچسامدا بیر آن ،
«وارلیغیم» ال چکمیز تو نور یا خامدان ،

ينە پندام اولموش ، بوغولموش سوتك ،
يغىلىرام ئوز ايچيمه دولورام .
ئوز يثرينده قالير بوتون سوال لار ،
ئوزوم ، ئوز - ئوزومه سوال اولورام :

- بونه قورولوش دير ، من كيمم ، نهيم ؟
بو «ممکنه» سبب هانسی «امکان» دی؟
دئيرلر «عالمين يارادانی وار»
اولسا ، وارليغينا اودا حيراندی !

بو سوؤز «كفر» اولسادا ، «هذيان» اولسادا ،
آنجا ق تفكرون باش ذروه سيدير .
هر نهدير دنيا جا يوكون آلتيندا ،
«عقل» آرا باسينين ناله سسيدير .

خیال دنیزینه چوخلار جو مولار
چوخلار تحیره قاپیلیب اویوب
آنجاق بو دئدیگیم حالتی ، آنی ،
بیلمم کیم دوشونوب ، بیلمم کیم دویوب .

هر شیئی زاماندا ، مکاندا گؤرمک ،
طبیعی بیر عادت اولوب انسانا
آرتیب یوکسلدیگجه علمی ، ذکاسی ،
جور به جور اولچولر تاپیلیب اونا

ایله ده هر زادین قانونون ، ئوزون ،
او ئوز اولچوسيله ئولچوب همیشه
حیرته ، عجبه ، قاپالیدیب اونو ،
هر نه ئولچوسونه دووز کلمه ینده .

حالبو که انسانین - هله لاپ ئوزو
بو تون عجب لردن عجب دیر دینمز
چونکی «وار. لیق» کیمی اساس معما
یقین هئج آرشینا دوز گله بیلمز .

هئج آچار بوسرین خزانه سینین ،
قابوسین هله ده آچما ییب - آچماز !
بوگونشدن ایشیق واقعیتین ،
ایشیقی نه دنسه انسا ناسا چماز !

اوشاقکن آنامین دوداقلاریندان ،
درین معنالی بیر سؤز ائشیتیمیشم ،
«کونول بیر آتدیر هر مینیکدن یشین»
دفعه لر بو «آتی» مینیب گتتمیشم

گتتمیشم ، گتتمیشم، گتتمیشم... هارا ؟
بوتون افسانه لر گتتیده قالب
خیال قدر ، خیال آتین سورمیشم ،
آیاغی آخساییب ، نالینی سالیب !

چاتما میشام آیدین بیر حقیقته
آنجاق بیر سؤز دئسم قینا ما منی
بوتون وارلیقلاری گؤروب کئچرکن ،
هریترده گؤرمیشم ئوزومو ، سنی

فکیر سیز - دویغوسیز چوخ شی گؤرموشم
بیر یوخ ، ایکی یوخ ، بودنیا - عالمجن
لاکن هئج حالنده «فکری» ، «دویغونو»
آیری گؤرمه میشم «فکیر له شندن»

قوروبوش «فکیر» یوخ «فکیرله شندير» ،
بوتون «وارليقلاری» دویور - آنلايير
«آنلانان» اولماسا نه آنلاشیلار ؟
ایش «آنلايش» دا یوخ «آنلاناندا» دیر

اودیر که یوزو-یوز آیه دیهمن ،
دنیا نی ، انسانی ، دانا بیلمیرم
باش وئرن ان کیچیک حادثه نیده ،
معناسیز ، سبب سیز ، سانایلمیرم .

بولون چکیب گئدن بو قافله نین ،
«کمال» آدلی یوکسک بیر مقصدی وار
بو گئدی شده انسان هم بول که سندير ،
هم قافله دیر ، هم قافله سالار !

«شیطان» دا «ملك» ده «جین» ده «پری» ده
اونون یوندوغودیر - یازائدیقی دیر ،
هرنه دیر ئوزودیر «خییر» ده ، «شر» ده ،
ئوز یاتیر تدیقی دیر ، اویاتدیقی دیر !

ایاخلار قبار دیر یوللارداشلی دیر
هر آددیمدا مدهش بیراچوزوم وار
لاکن «قافله نی» چکیر آپاریر
سؤنمز بیراشتیاق دؤنمز بیرایلغار

یورقونلار یورولوب قالدیقجان چوووش ، (☆)
ینی یولچولارا گل گئدک - دئیر .
بیه سیز قالما ییر «دمیر چاریقلار»
آنالار چیخاریر ، اوغوللار کئیر .

چاوش

اگر چيخا بيلسك «مجرد» ليكدن
حياتي حقيقت كوزينه كورسك ،
ئولوم حيات - ديه ، يني ليك - ديه ،
بيردگيشيكلېكه چئويريله جك .

بيردگيشيكلېك كه نتيجه سينده ،
چوروك چئوريلير جوان قدرته
«قافله» يني گوج ، يني قووتلن ،
يولون چكيب كئدير ابديته .

دئمك «خيام» لارين اسفلنمه سي ،
يئرسيز اولماسادا آنچاق يالنيشدير .
«كوزه چي» يني يئر «قدح» دوزلدير
داليجا كهنه ني «چاليز سينديرير» (☆)

(☆) عمر خيامين «جاميست كه عقل آفرين...» رباعي -

سينه اشاره دير .

چیتن لیکلر بیزد باسغین ائدیرسه ،
سلا حسیزدگیلدیر حیاتدا انسان .
طبیعت توکنمز قووه لرینی ،
اوناقول یارادیب یارادان زامان

عمیر بورقائینا آتیلان انسان ،
سانما ال - قول چالیب آخیر بوغولور
بو ووروشما لاردان ، «ضدییت» لردن ،
ینی لیک جوجریب ، «کمال» دوغولور .

بوردا ئولمز بیرسؤز دوشدو یادیم ،
«صابر» دن او بویوک ئولمز انساندان :
«بو چاخنا شمالاری وئرانلیق سانما
چالخانیر آیریلیر کره آیراندان» (۴۶)

---

(۴۶) میرزه علی اکبر صابرین :

«سانما ازدیگجه فلک بیزلری ویرانلیق اولور ...»
شعیرینه اشاره دیر .

ینەدە شعریمین دینیزی داشیر
قوی داشسین ، دالغاسی داهایوکسلسین .
داغیتسین شعیری هذیانا چه کن ،
سارساق ایتگینلرین قارغی کومه سین .

اوخوجوم ؛ سن تانیق اول
بلکهده «یبله دگیل ،
آلمیرام من ئوزومه»

دئیرلر بوسؤزلرله ،
«باشن ساغلیغی وئریرم
من ئوزوم ، ئوز- ئوزومه» ا

کونلر عمیر یولوندا ،
سیم آغاجلاری کیمی ،

گلیب کئچیر بیر به بیر

هامیلار گۆره بیلیمیر
بو بولون، بو گئدیشین ،
آخیری هارا گئدیر
بعضا دوشگون خیال لار ،
زهله سیز شبح کیمی ،
منهده قارشى دوروب .

سارسید بیجی دوینغولار ،
ئولوم زینقرووی تک،
قولاغیمدا زنگ ووروب :

مگر بو حیات نه دیر ؟

گۆرونمز بېر مقصدىن ،
داشلى - تورپاقلى يولو ؟

ياخود دنيا آدلانان -
بو «سوسوز بيا باندا» ،
بېر يارمچىق كوزه سو ؟

هر «معناسىز بېر هوس»
ياندىر بېر ايچىمىزى
ايچدىر بېر اونو بىزه ؟

«هوس» لرېن سايى يوخ
عطش سۆنولمز عطش
بوشالير هر آن كوزه ؟

منه بيله گليب كه ،

بیردوتساق محکوم کیمی ،
دیره گه باغلانمیشام .

اجلین ده لراوخو ،
باغریمی یارماق اوچون
نوبته دایانمیشام .

دوشونموشم اوآنی .
منتظر محکوملارین ،
اضطرابین ، دهشتین :

کۆرموشم بوش خیالدير ،
ئوزومده آنما بیرام ،
محکوملارین حالتین .

قوى تكبير عدد كيمى ،
«مجرد» ليگه جومان ،
دوغور چولوق محكوملار ،

بيله دوشونسون آنجاخ
منجه عمرين ، حياتين ،
باشقا حقيقتى وار .

قوى هانسى ايتكين سفيل ،
افيونون كؤلگه سينده ،
باش آتيب ياتير ياتسين ،

ئوز آينا سينا باخسين .
محتضر اللريله ،
«آبستره» ياراتسين .

من گۆردىكىم دنيادا ،
هر شىي آشكار آيدىندىر .
گونش وار ايشىق سالىر .

انسانلار محكوم دگىل ،
چىچىك آچىر ، بار وئىرىر ،
حياتىندان ذوق آلير .

انسانلىق وار ، دوستلىق وار ،
سئوگى وار ، محبت وار ،
من گۆردىكىم دنيادا

طمطراقلى بىردستان ،
طنطنه لى بىر عالم ،
عظمتلى بىر معنا .

انسان تك ئوزو دگيل ،
كئچميشى ، گله جگى ،
عشقى وار ، مقصدى وار .

قورو بوش «خيال» دگيل ،
بو عالم ، بوكاينات ،
بو قيش ، بويى ، بوباھار .

اتىل اى دوشگون خيال !
سفىل رويالارونلا ،
دنيامدان چىخ تك دولان !

كئت وار لىقى ، حياتى ،
عشقى ، دوستو ، انسانى ،
هر نه كه سائىر سان سان !

من تك ئوزوم دگيلم
خلقىمىن ، ائللرىمىن ،
نبضى من ايلن وورور .

هر قلىم چرىناركن ،
كوكسومده بىراورگ يوخ ،
مىليون اورگ چرىنير ا

من او كپهنگم كى -
دنيادا حيات آدلى -
شعله يه وورولموشام .

يانسامدا باكىم يوخدير
ازلدن بوسودادا ،
يانماغا دوغولميشام ا

ايچيمده ، اورگيمده ،
انسان ايدآلنين ،
افقسيز دنياسى وار .

عشقيمين ، ايناميمين ،
دالغاسى داغلار بويدا ،
ساحلسيز درياسى وار

من تك ئوزوم دگيلم
گئچميشدن دوغولموشام ،
مندن دوغورگله جك .

من تك ئوزوم دگيلم
چوروسمده ، ئولسمده ،
وارليغيم ئولميه جك !

قويون سارساخ سفيل لر،
سؤيله سين بيله دگيل
«آلميرام من ئوزومه»

دئسينلر بوسؤزلرله،
«باش ساغليغي وئيريم-
من ئوزوم، ئوز- ئوزومه»

عاشيق چال سازيوي آج داستانيوي
چالديغون نغمه لر حيات مارشيدير.
انسانين حياتي، يولوو وروشدير
ووريشي ظلمته، ظلمه قارشيدير.

حيات تېك بوساعت، تېك بوگون دگيل
دوننى وارايميش، صاباحى داوار
كئچن گون بوگونو دوغدوغو كيمي،
بوكونده وقتيله صاباحى دوغار.

دائيش كوزوم عاشيق؛ كوزووه قربان؛
كئچميشلردن دائيش، دوندىن دائيش،
ئوزووه، سازووا، سوزووه قربان ،
ائل-اوبادان دائيش، وطندىن دائيش.

ائل-اوبا سوزونده، وطن سوزونده،
يقين بير علويت، بير حقيقت وار.
بوش بئين آداملار دگيلميش شك سيز،
بو يولدا باش وئريب، جانين قويانلار.

وطندير حياتين، عمرين هاميسي
وطنسيز انسانين گونو هدردير.
وطندير ايکيدين عرضي- ناميسي
وطنه يان باخان بير در بدردير

افقسيز گويلرده قانادلا نسادا،
دؤنوب يوواسيندا دالالانارقوش.
وطنسيز ياشايان، سهمان تايانماز
خارا بادا ياتار اوغورسوز بايقوش

دانش ديليم عاشيق ديلون وار اولسون.
آردى کسيلمه سين قوی بو داستانين
دانش کچنلرين ايزيله بلکه،
اليندن ياپيشاق يول آختارانين.

دانش شیرین جانین الینده توتوب
تولوب وطنینی یاشادانلاردان،
دانش چراغ کیمی توزونو یاخیب،
دنیا میزا ایشیق پارلادانلاردان

اثلینده یاشاییر ائل اوچون تولن
اودیر کی ائل عزیز، وطن عزیز
تولمز دیر اثلینین امکین بیلن
نانکور، ائل نه بیلیر - وطن نه بیلیر

فقط توزو اوچون یاشایان ذلیل -
بش کونلوك حیاتدان گوز یوما بیلمز!
توزون کتچمیشیندن آیران سفیل،
هتچ و اخت گله جگدن پای اوما بیلمز!

آنجا ق ائلى اوچون ياشا يانلارين
ئولوب گئتمك ايلن عمرى قور تولماز
ئولومله - حياتدا بير بوتونليك وار
كل توخوم اولماسا توخوم گل اولماز.

خانلارخانی - خان بایندی،
بیر گون یتردن دورموش ایدی
آغبان ائوین قارا یترین،
اوزرینده قورموش ایدی.

آلاسيوان، گۆي اوزونه-
اوجالين آشين ميشدى.
مين بير يشرده ايك خالچا،
دوشنميشدى، سالي نميشدى.
ايچ اوغوزو، ديش اوغوزو،
قوناقلاييب اوتوراركن،
دوقوزتومن گرجستانين،
خراجيني گتيرديلر.
(بير گرز، بير آت، بير ده قلنج.)

بايندرخان، برك پرت اولدو.
جاغيرديلار «ددهم قورقوت»
گلر اولدو.
شادليق چالدي:

— خانیم نیه پرت اولوبسان ؟

دیه — سوردو .

— دده نئجه پرت اولماييم ؟

هر ایل بوللو قزیل — گوموش .

پول کلردی

بکلریمه ، ائللریمه ،

پایلیاردیم ، کۆنول لری ،

خوش اولاردی .

ایندی بونو کیمه وئریم —

کیملر قالسین ؟

قورقود دده :

هر اوچون وئریر ایکیده ،

پاسدار اولسون مرز میزه

یوردو موزون ، ئولکه میزین ،

سرحدلرین ، گۆزتله سین .

«کیمه وئریم؟» ديه - ينه
خانلارخانی سوروشارکن ،

قورقود دده ،

ساغا - سولا ، نظر سالدی
هئچ کیمسه دن سس چيخمادی
آنجا ق آدليم ايکيتلردن ،
«بکيا» آدلی بير بگ قالخدی
دده ، اوزون اوناتوتدو :
- سن ده کرسن ؟

ايکيت بکيل يثري ئوپدی ،
اورو دوردو ، راضي قالدی .
ددهم قورقود ئوزاليله

مرد ایگیده ،
قلنج آسدی ، عمود آسدی ،
شاهباز آتا میندیرین ،
همت وئردی ، یولاسالدی .
ایکیت بکیل ، ائلرا یلن حلالاشیب ،
اوباسینی قالخیزین ،
کوچون چاندی ، « بردع - گنجه »
دیاریکا کوچدو گتدی .
گر جستانین سرحدینده .
اوتراق ائتدی .
سرحد اوسته آییق - ساییق ،
کشیک چه کر ،
هریاندان یاد باش قوزاسا ،
باشین ازر .

ایلده بیر یول بایندر خان۔
دیوانینا قوناق گلر.

ینه بیر ایل خانلارخانی،
بکیل بگی چاغیر تدیردی.
بکیل گلدی.
پششکش چکدی، اولو خانین،
الین ثوبدو.
خان؛
بکیلی آغیر لادی.
خلعت و ثردی، خر جلیک و ثردی،
اوج گون تامام قوناق لادی.
دوردو نجی گون:
۔ اوج گون داخی بکیل خانی،
اوو اتیلن قوناق لیلیق.

بىگىلر! - دىندى

خانلار ھامى، ياراقلاندى،

سلاھلاندى،

اوو - اوولاندى، قوش - قوشلاندى.

سىغىن - كىيىك، اوو توتدولار،

چىغىر تىدىلار.

يىشىب - ايچىب اونوراركن،

ھر طرفدن صحبت توشور،

خانلار شىشىر:

كىمى ئوزون، آتىن ئويوور،

كىمى اوخون، يايىن ئويوور.

بىر پاراسى،

كىندىرىندن، قىلنجىندان،

تەرىف دىيىر، ايچىر يىيىر.

بکگر۔ بگی سالور قازان،
نه ٹوزون، نه آتین ٹویدو۔
نه اوخون، نه یابین ٹویدو۔
آلپ ارنلر هنریندن،
تعریف دئدی۔

اوج بوز آتمیش جو مرد ایکیت،
اوو اوارسا،
سیغین کئییک اوزرینه .
آخین اولسا،
بکیل بک، نه یای گۆتورر،
نه اوخ آتار۔
نه خنجر، نه قلنج تاخار۔
کئییکلرین دالیسینجا

آتین سالار،

بوغاسینین، سیغیرینین،

بوغازینا چریش آتار،

چه کر توتار.

آریغ اولسا، قولاغینی-

جریب ده لر، آزادایلر.

سمیز اولسا، بوغازلاییب،

باشین کسر.

خانلار هرواخ کئیك توتسا،

قولاغیندا دئشیک اولسا،

«بکیلین دیر بو اوو»-دیه

گوئدر لر بکیل بکه.

بکیل خانین بوایشیندن،

صحبت توشدو،

خان سوروشدو:

— مره بگلر ایش بو هنر،

ایکیتدندیر یا آتداندیر؟

بگلر هامی:

— ایکیتدندیر!

یوخ!

آتالار دئمیشلر: «آت—

ایشله مهسه ار ثویونمز»

بویوک هنر آتینکیدیر.

دیبه— «قازان» نظر وئردی

سوز بکیله آغیر گلدی:

— آلپ ار نلر سیراسیندا،

ياخشى بىزى قوشومىزدان -
زيغا باسدون ديه - دوردو ،
بايندىرخان بخشايشين ،
قاباغينا توكوب آندى .
ايكىتلرين گو توروبن ،
ئوزا ئوينه واريب گىتىدى .
يوردا ئىتىدى .

اوغلانلارى قارشى گلىدى ،
دينديرمەدى - قونوشمادى .
آغجا اوزلو خاتىنىلان .
كلەمو ئريب دانشىمادى .

خانين باخىب سۆي-سۆيلەدى
بولداسىنانەلر دىدى :

- كۆز آچىبن كۆرۈشۈگۈم ،
كۆنۈلۈڧرېب سۈيۈشۈدۈگۈم ،
قزىل تىخىم ، بىك اىكىدۈم؛

قالخېنى ئۈزۈشۈندۈن

اورو دوردون .

باشى اوجا ، كۆكسوقابا ،

داغلار آشدون

آخىنتىلى كورسولاردان ،

آشىب كىشدون .

آغ آلىنلى بايندرخان -

كۆرۈشۈنە وارېب كىشدون .

بىكلراىلە ىشدون - اىشدون .

اىستى قانلى ، ائل - قووملا ،

سن گۆرۈشۈن .

باشون نەدن قالماقالدیر ؟

خان یانیندا ن قایدیر سان ،

یئدگۈندە شاھباز آیغیر ،

آتون ھانی ؟

مرد آرخاندا آلتون ایشیق ،

جیبە ھانی ؟

آلاگۈزلۈ ایکیتلرون ،

اوخشا مازسان بوندە حالدیر ؟

اسلان ایکیت ،

خاتینینا جواب وئردی

نەلر دئدی :

- قالخيبانى ئوزيثرىمدن
دورار اولدوم
قارا ياللى قازليق آنى ،
بوتون مينديم .
ايرى قىبه آلاداغى -
دونن آشدىم .
آخىنتى لى گورچايلاردان ،
گىجە كىشىدىم .
بايندرخان ديوانىنا ،
چاپارىتىدىم .
آلاگوزلو ايكىتىلرله ،
يىتىم - ايچدىم
ايستى قانلى ائل - قووملا ،
گوروش - گوردوم .
خانمىزىن كۆنلو بىزدن ،

دۇنمىش گۇردوم
 چاتون كۇچو ساسى دىنلى ،
 گرجستانا كۇچك ! - دئدى
 خاتىن آيدىر .
 - بگ ايكيدىم ،
 مردار نلر ئوز ائلىندن
 اوز دۇندرمز !
 ائللرينه عاصى اولان ،
 حياتىندان خيىر گۇرمز ،
 اوزو گولمز .
 پاك اورگده - كندراولسا ،
 آل - قرمىزى شراب آچار .
 سن گئىندن قارشى ياتان -
 قاراداغلار اوولانمايش .
 قايالاردا چىران قاچار

بیر نچه گون اووا وارگت .
قوی آچیلسین کؤنلون ایگیت .

بکیل گوردو خاتینینین -

عاغلی اییدیر .

ایگیت لرین آتلاندریب ،

اوواگتدی

پوزقون ایگیت اوو- اوولارکن ،

بیریارالی مارال کوردو .

دالیسیجا آتین سالدی .

یای چریشین بوغا جیفین

بوغازینا ساجیب آتدی .

بوغا کئییک، آجیمیشدی.

جان دردیندن سیچیر اییب ،
اوچورومدان ئوزون آندی .
آت :

تووونو آلامدان ،
داغدان اوشدو .
یخیلین قابالشی ،
خان بکیلین ایاغینین .
اوسته توشدو .
ساغ ایاغی سینارا اولدو
آلاکوزو یاشادولدو :

– اولواوغلوم – قارداشیم یوخ...
دیه – باغرین درد اووخاردی .
بیله کی نین بثرین آچدی ،
ترك بندینین ایپین آچدی .

خفتان آلتدان ياغىنى -

سارىياراق ،

اووچىلاردان آيرى - ايراق

ئوزون آتىن اوسته سالىدى .

اوردوسىنا دونوب واردى .

اوغلو «عمران» قارشى گلىدى

آتاسىنى بنزى قاچىخ ،

يار- يولداشى يانيندا يوخ ،

بو كوك گوردو .

كۆرپه اسلان سۆى - سۆيلەدى ،

بابا سىنا نەلر دىدى:

قالخىيانى ئوز يىرىندىن ،

دوران بابا ،

قارا ياللى قازلىق آتین،
مینن بابا،

اوج یوز چاپک ایکیدونله
بوداغلارا اووا چیخدون.
آزقین دینلی،

قارادونلو، کافر لره -

توش اولدونمی؟

آلاکۆزلو ایکیدلرون

قیردیرین قاوولدونمی؟

آغیز-دیلدن بیر جه کلمه -

خبرمنه.

قارا باشیم قربان اولسون -

آغام سنه!

دوشگون ايگيت، اوغلانينين-
جوايندا، سۆي - سۆيلهدى
گۆرك بكييل، نهلر دئدى:

- اوغول - اوغول جانيم اوغول؛

قالخيبانى ئوز يثريمدن

اورو دوردوم.

آلاداغلار اوژرينه

اووا وارديم.

قارادونلو كافرله،

توش اولماديم.

آلاگۆزلو ايگيتلريم،

قيرديرين قاوولماديم.

ايگيتلريم اسنديلر،

جانيم اوغول!

آت اوستوندىن گۆتورمنى.

دۆشكىمه. يىتيرمنى.

اوج كونهك خوشلوغوم يوخ!

اسلانچيغين امليكيدە،

اسلان اولور.

كۆرپه اسلان آتاسينى،

آت اوستوندىن قروالادى.

بیر آن ايچره،

ياتاغينا يىتيرين،

جيبه سینه بورگه لهيب،

اطاغينين قاپسينى،

قاپالادى.

اوپر فدن خان بکيلين -
يولداشلاری باخيب گوردو ،
اوو پوزولوب،
داغليشيب،
اؤلرينه قايتديلار.

بکيل، بش گون ديوانيندا -
گورونمهدي.
اياغينين سينديغيني،
هيچ بير کسه بيلديرمهدي.

گنجهلرين بير سينده،
درد ايکيدی جانبخدیردی.
ياتاغيندا اينيلنه ييب،
زارليق قیلدی.

خاتین سوردو :

- بک ایکیدیم ؛

قالا بالیق چاغلاریندا ،

اوز ریوه یاغی گلسه -

قایتمازدون .

یانچاغیوا دمیر لیجه -

اوخ توخونسا ، باتیب دلسه ،

اکیلمز دون .

بیر یاسدیقا باش قویدوغو ،

قوینونداکی حالینا ،

مگر کیشی -

ئوز سر رینی دئمز اولور ؟

سؤیله منه نه دیر حالون ؟

دوشکون بکیل :

قیچیم سینمیش مردگور و کلوم .

اوو- اوولارکن آتدان توشدوم .

سرریم بودیر .

دیه - آیدیر .

دئییلن سۆزگیزلی قالماز .

خاتین دئدی - قوللوقچیا

قوللوقچیدا قاپیچیا .

اوتوزایکی دیشدن چیخان ،

♦ ♦ ♦ ♦

دولدوهریان !

- «بیلیرسنمی نه لراولمیش؟»

بکیل خانین قیچی سینمیش...

دیه - هامی بیچیلدادی .

دشمانلارین جاسوسلاری

جاسوسلادی .

گر جستانا چوغول گشتدی .

«تکور شاها» خبریئتدی .

تکور آیدیر :

حکیم بودیر :

قالخیبانی یئردن دورون

خان بکیلی یاتار یئرده ،

باسیب توتون !

آغ اللرین دالدا چاتون

قفالیجا باشین کسون

آلجا قانین یئره تۆکون

ائلین - کونون باسیب سویون

اوردوسونو یغمالییون

اٹو - اوشاغین اسیر قیلون !

مگر تگور مجلیسینده ،
جاسوسو وار بکیلینده .
واریب گلدی :

– نه یاتیبسیز مره دورون
باشوویز اچاره قیلون
ایش بیلهدیر !
اوستوویزه یاغی گلیر
دیهدی۔ خاناخبروئردی .

دوشکون ایکیت ،
ساغاباخدی ، سولاباخدی ،
«گویلر قیسناق ، یئرلرقاتی»
هیچ طرفدن مدد یوخذو .
اوغلانچینین چاغیرین ،
سؤی۔ سؤیله، زی نه لر دئدی :

اوغول - اوغول جانیم اوغول ؛

آیدینلیجا گؤز ایشیغیم !

ال آغاجیم ، قانیم اوغول ؛

سن باخ منیم بیر ایشیمه

نه لر گلدی گؤر باشیما

با یندر خان مجلسیندن ،

دورا کلیب .

قازلیق آتیم بوتون مینیب ،

قوش - قوشلادیم ، آو-اولادیم

بوینوسینسین آلا آغیر

سوروشو بن بودوره دی .

من جیغازی یثره چالدی .

ساغ اياغيم بورخولوبن ،
سينار اولدو .

قارا - قارا بو داغلاردان ،
خبر آشدى .

قانلى - قانلى گورسولاردان ،
آشيب - كئشدى .

آزقين دينلى دشمانلاريم ،
خبر تاپدى .

آلا آنلى شوكلو مليك ،
قانى قوسموش ،

من بكىلى ، ياتار يئرده -
تاپون دئميش .

- قارغيسيندان آغ اللرين ،
چانون دئميش .

اوردوسونو يغدالاييب ،
چاپون دئميش .
آغجا اوزلوقيز - گلينين ،
اسير قليب ، توتون دئميش !

قالخيباني ئوزيرونندن ،
دور گيل اوغول .
قارا ياللى قازليق آتون ،
مينگيل اوغول .
جانيم اوغول ئوپوم گوزون !

اگرى ياتان بوداغلاردان ،
داشغين آخان گورسولاردان -
كئچيب گئديب ،
آغ آلنلى بايندرخان ،
ديوانينا يئتير ئوزون .

آغیز دیلدن اولو خاننا

سلام و ثریب ،

قریش گونو ئوندن تپن ،

بکلر بکی خان قازانین -

الین ئوبوب ،

سؤیله کیلن :

آغ ساققاللی قوجا بکیل ،

بو کولوبن - بو کوک قالمیش .

سویله میمش کی هله هلبت .

ئوزون منه یئتیر البت :

حدودومیز پوزولوبن ،

ئولکه میزه یاد سوخولور .

قیز - کلینیم دشمانلارا

اسیر اولور .

بللی بیلکیل ا

ايكيت اوغلان با باسینی
دینله یەرك ، سۆی - سۆیله دی ،
باخاخ گۆرك قوزواسلان
نەدوشونویب ، نەلر دۆدی :

- جانیم بابا ، گۆزوم بابا ؛
نەسۆیلرسن ، نە آغلارسان ؟
ئورگیمی نە داغلارسان ؟

قالخیبانی ئوزیشیمدن ،
دورماغیم یوخ !
قارایاللی قازلیق آتا ،
مینمکیم یوخ !
ایری قبیە آلاداغی ،
ایلقایبین آشماغیم یوخ !

آغ آللی بایندر خان ،
دیوانینا گتمکیم یوخ !
قازان کیمدیر ؟ اونون الین ،
ئوپمکیم یوخ !

آلتونداکی آلاآتون ،
وئرگیل منه !
میدانلاردا چاپیز دیر رام ،
سنون اوچون .

اگنونده کی برك اگینلی ،
دمیردونون وئرگیل منه ،
ینی یاخا سؤکدوره رم ،
سنون اوچون ،

قارا پولاد قلنجوی ،

وثرگیل منه ،

قافالیجا باش که سهرم ،

سنون اوچون .

قارغی داللی ، ایلان دیللی ،

سونکووی سن وثرگیل منه ،

کۆکسوسیندن ار سانجارام ،

سنون اوچون .

آغ یشلکلی ئوتکون اوخون ،

منه وثرکیل .

ارباغریندان کتچیردهرم ،

سنون اوچون .

اوچ بوز آتلی آلاکۆزلو -
ایکیتلرون ، وئرگیلمنه ،
یولداشلاشیب دو یوشهرم -
ووروشارام ، سنون اوچون .

قوجا بکیل فرحلتیب :
- اوغول؛ ئولوم آغزون اوچون !
اولانیم چراغیمی ،
یاندیراسان اوغول مگر ،
دورائیمین کئچدیگینی ،
دوست - دشمانلار کۆرمیه لر .

کتیرینیز مره منیم -
کئیمیمی ، اوغلوم کئیسین !
آل آغیریم چکون منیم -
اوغلوم مینسین ؟

اٺل هور كمهدن ميدان آچسين !
ديه - قالخيپ دستور وٺردى .

فراوغلانى دوناتديلا .
آناسينين ، آناسينين ،
الين ٺوپوب ،
اوج يوز آتلى آرخاسيندا ،
ميدان دٺيب يولا توشدو .

«آلا آيفير» ، ياغى ايگين -
آلار ايسه ، اياغينى -
يشره وورار .
توز قوپارار .
دشمان آيدير :
- مره بوآت بكيلىن دير .

بیز قاچیریق !

تکور آیدیر :

بیرده یاخشی باخون بالام
بوکلن ار بکیل اولسا ،
سیزدن قاباق من قاچارام .

کوز تچیلار گوز قویوبن
کوردولر آت بکیلیندیر
بکیل دگیل آنجاق کلن .
قاییدین گوردیگلرین ،
تکور شاها سویله دیلر .
تکور آیدیر :

— اوغلانخالقی قوش اورگلی ،
قورخاق اولور .

اوج یوز ایکیت سچیلیبن ،

شاققىلدا تما - شاققىلدا تىسىن .

قورخسون قاچسىن !

اوج يوز آدام شاققىلدا تما

چانلاداركن ،

سارساخ ياغى سۆى - سۆيله يير

نه لردئير :

- اوغلان - اوغلان حرامزادا ،

آلتىنداكى آل آيغىرى

آرىغ اوغلان .

قارا پولادئوز قلنجى

كودك اوغلان .

آغ توز لوجا قانى يايى

سنىق اوغلان .

بئلىندهكى دوخسان اوخو

مىشيرك اوغلان .

يا اينداكى بولداشلارى

قورخاغ اوغلان ،

قارانقولوگوز جىغازى

چۇنگە اوغلان .

شوكلو مليك ، اوغلان سنه۔

قانى قوسمىش .

ميدانداكى او اوغلانى

توتون دئمىش .

آغ اللرىن قارغىسىندان

چاتون دئمىش .

كۆرۈكلۈجە قارا باشين

كسون دئمىش .

آلجا قانين يىر اوزونه

تۆكون دئمىش .

آغ ساققاللی بابان وارسا

بوزلانما گل ،

آغ بیر چکلی آنان وارسا

آغلانما گل .

«یوشان دیبی برک اولماز

یالقیز ایکیت آلپ اولماز،

قادا تونمیش قاوات اوغلو-

قاووات اوغلان ؛

قاییت بورران اتیل کئری !

کؤرپه عمران ،

یاغیلارین جوابیندا -

سؤی - سؤیله دی ، نه لر دئدی .

- هرزه - هرزه مریلداما .

ایتیم یاغی !

آلتیمداکى آل آیفیری

بکنمز سن ،

سنی گۆرجك اوینار قالخار .

اگنیمده کی دمیردونوم

بکنمز سن ،

سنی گۆرجك چیکنیم سیخار .

بئلیمده کی قلنجیمی

بکنمز سن ،

سنی گۆرجك قنین کسر .

ایمده کی قارغی سونگوم

بکنمز سن ،

سنی گۆرجك کۆکسون دئییب ،

گۆیه پارلار .

آغجاتوزلو قاتى يايىم
بىگنمىزىن ،
سنى گۆروب زار - زاراينلر

سادا قىمدا دوخسان اوخوم
بىگنمىزىن ،
سنى گۆروب قاين دىلر

يانىمداكى ايكىتلرى
بىگنمىزىن ،
هول وئرىسم سنى دەنلر

آلب ايكىدە قورخو وئرمك -
غىيب اولور .
برى كلكىل دوروشاغىم
مره ياغى ا

ياغى آيدير :

- عارسيز اونغوز ، دلى تركمن ،

ايشيوه باخ !

تكور آيدير :

« واريم گوروم بكيلى بگين

نه يى دير بو » .

- مره اوغلان ؛ آلتونداكى

آل آيغىرى تانيريق ،

بكيليندير ، بكيلى هانى ؟

اكنونده كى دمير دونون -

بكيليندير ، بكيلى هانى ؟

يانونداكى ايگيتارون -

بكيليندير ، بكيلى هانى ؟

بکیل اولسا ،
 آخشاماتک ووروشاردیق .
 آغجاتوزلو قاتی بایلار
 دارتیشاردیق .
 آغ یئلکلی ئوتگون اوخلار
 آتیشاردیق .
 سن بکیلین نه یی میسن ؟
 سؤیله بیزه !
 بکیل اوغلو :
 - مره یاغی ؛ مکرمنی -
 بیلمز میسن ؟
 آغ آیلنلی بایندرخان
 سرکرده سی ،
 بکلر - بکی سالورقازان ،
 قارینداشی قاراگونه ،

«دونه ييلمز دۆلوك ووران» ،
«دۆزن» اوغلو «دلى رستم» ،
آغ- بوز آتلى «به بهرك خان» ،
دون آتاما قوناق گلدى .
بوگون بىكلرا وتوروبن ،
ايچرلردى ، جاسوس گلدى .
آتام بكيلى ،
آلتينداكى آل آيغيرين
منه وئردى .
قارا پولاد قلنجينى
منه وئردى .
قارغى داللى سونكوسونو
منه وئردى .
ايگيتلرين منه قوشدو .
تاي ميران تانى منى

آديم عمران ، بكييل اوغلو !

برى گل گيل توتوشاغيم .

اسلان اولور اسلان اوغلو !

تکور آيدير :

– قاتلان مره قاوات اوغلو –

سنه حريف منم – ديه

آلتى پرلى عمودونو

اله الدى .

اوغلان باشا قالخان چکدى .

تکور ، آغيرشش پرينى ،

وار گوجيله ايديره رك ،

يوخاريدان آشاغيا ،

قاتى ووردو .

نر اوغلانين قالخانينين ،

قبيله لرین ، ازيب قيردى .

اوغلا نجيغى آلا نمدى .

ايكى ايكيت ال قلنجا ،

قلنجلاشدى .

قلنجلارى دوغرانين

ايشدن نوشدو .

قارغى داللى سونكولره -

ال ايله ييب ،

ايكى ار كك بوغاكيمي ،

بیر - بيرينه سوساديلار ،

سونكولرى ايشدن نوشدو .

آت اوستونده بير - بيرينه

قيوراشين ، دارتيشديلار .

گوجلوشمان اوستون گلير .

آزجا قالير كؤرپه عمران .
زبون اولا .

قوزواسلان تانر يسينا -

سيغينيبن :

اوجالاردان - اوجا تانرى

كيمسه بيلمز نئجه تانرى

اي آدمه تاج وئربين ،

شيطانى بير گناه ايلن

لعنت ائديب ، درگاهيندان

قووان تانرى !

ابراهيمى خام دريه

چولقا ييبين اوت ايچينه

آتان زامان ،

اودو گلشن ائدن تانرى !

بیر ئیکینه سیغینمیشام
عزیز الله ؛ خوجام تانری؛

مدد - دئدی

یاغی آیدیر .

- مره اوغلان ؛ سنون بیر تک

تانرون اولسا منیم آنجاق

یتیمیش ایکی آللهیم وار !

- ملعون یاغی ؛ سن بتلره

یا الواریرسان .

من کویلری ، عالملری ،

یوخدان واراگتیرن ، بیر -

آللهیما سیغینیرام !

تانری تعالا ، «جبرئیله»

حکم ایله دی :

هی جبرئیل ! او قولوما ،
قرخ کیشی نین گوجون وئردیم .

الهی نین مددیلمن ،
ایکید اوغلان یاغیسنی
باشی اوسته قووزا بین ،
یثره چالدی .

آلجاقانی دودوک کیمی ،
داماغیندان شوروللادی .

شاهین کیمی
سینه سینین اوسته قونوب
بوغازینی اله آلدی .

کافر آیدیر :

- ایگیت آمان !

سۆيلىھسنون دىنون نەدىر ؟
مىندە او نا ايمان تاپدىم .
سن اولدوغون دىنە كىردىم .

قالان كافر بونو گۇروب،
هوركوب قاچدى .
آخىنچىلار ، ياغىلارىن -
اثلين - گونون غارت ائدىب ،
قىز - گلننن . اسير قىلدى .

قوجاق عمران ، باباسينا
موشتولوقچى گوندىرىن ،
قرىمىمى آلدىم - دئدى .

آغ ساققاللى بكىل قوجا

اوغلانينا قارشى گلدى .
بوينون قوجدو ، آلنين ئوپدو ،
گل - چيچكلى آلاداغدان ،
يىلاقوئردى ، ئولكه وئردى .
قاراقچىلى يوگرگه آتدان ،
ايلخى وئردى ، طؤوله وئردى ،
آغجا اوزلو مرد اوغلانا ،
آغ دوواقلى گلين آلدى .
آغ قويوندان شولن وئردى .
غنيمتدن ، اولو خاننا
بىنج يك چىخدى .
اوغلانجىغىن گوتوروين ،
خانلارخانى ديواتينا
گئىر اولدو .

پادشاھین الین ٹوپدو .
خانلارخانی نراوغلانا -
قازان اوغلو «بگ اوروزن»
ساغ یانیندا ، یئرگۆستردي .
جیبه وئردي ، خلعت وئردي .

چاغیر دیلار «دم قورقود»
گلر اولدو شا دلیقچالدي .
قوج عمرانین مردآدینا ،
داستان دوزدو ، قوشما - قوشدو .
همت وئردي :

یئرلی - یئرلی قاراداغلار ،
آلچاخلانیب یخیلماسین .

کولگه لیجه آغاچلارین ،
قول- بوداغی ، قریلماسین ،
دائم آخان آیدین سولار ،
آزالماسین ، قوروماسین .
مرداوجاغی کور اولماسین .
دنیا وارکن یاناردورسون.

۶

تپه گور

باشلانیش

صون ایل لرده
بیر شرقلی بیلک لی نین
صحتینه قولاغ آسدیم :
— سوادسیز بیر عائله ده
من دوغولوب بوی آتمیشام .
آتام ، بوتون یازیلاردان ،
تکجه کیچیک عددلری ،
تامنیاردی .

بیرده نیه ،

اگری - اویری بیر خطا یلن .

ئوز آدینی ، جیز مالاردی .

طايقا میزدا آغ - قارادان

باشی چیخان ،

بیرجه منیم آنام ایدی .

اودا آنجان دوز یاغلط ،

فقط قرآن اوخویاردی .

بوئون بیزیم کندیمیزین -

بیلیکلرین توپلاسایدین ،

ئشجه بیت شعر ، ئشجه ناغیل ،

اولدوغوموز ولایتین احوالاتی ،

نئچه داستان ، نئچه معجز ،
نئچه - نئچه دایاز سوزلر ،
نئچه بویوک شهر آدیندان ،
آرتیق بیرشی توپلانمازدی ،

بیزم کتدده هئج بیراؤه ،
کتاب - متاب دولانمازدی .

آنجاق بعضاً

باشلیلارین دانیشدیغی ،
ناغیل لاردان ، داستانلاردان ،
چوخ ماراخلی افسانه لر -
یادیمدا دیر .
بیری بودیر :

« يئر آلتيندا بير نولكه وار
(بير گۆزلولر) نولكه سيدير

اود ياردا صبح اولاندا ،
بيزيم يترده كوش باتار .
ايله جهده دئمك بيزيم -
كوندوزوموز ،
بير گۆزلونون گنجه سيدير .

آدامجيلدير بير گۆزلولر :
سوئرینهقان ايچرلر ،

***

بيزيم ائلدن
ايلك مکتبه گئدن اوشاق ،
من اولموشام .
او خودوغوم کتابلادا ،

بیزیم آخشام او دیاردا -
سحر اولان بیر تورپاخدان ،
عجب سۆزلر یازیلیمیشدی .
اویثرلرین چوخدا بیله -
احتراملی ، احتشاملی ،
«تمدن» لی بیرئولکه لر -
اولدوغوندان ، سۆز چوخیدی .
«بیرگۆزلودن» ، «آدامجیل» دان ،
«سویثرینه قان ایچن» دن
آدیوخیدی .

من مکتبی بیتیرمه دن
ماحاربه باشلانمیشدی

غافلجهدن بیرگون یادلار .

گوندوزلری ،

بیزیم یترده گئجه اولان -

«آدامزادلار»

چاغیر یلما میش قوناق کیمی ،

یوردوموزا سوخولدولار .

کوردوک ایکی کوزلری وار ،

بیزه بیله دئدی لرکی :

لنکی اوزون ، ارسین بوغاز ،

اوتورارکن ، ایاخلارین -

ماسا اوسته دیرماش دیران ،

بودیلاقلار ،

انسانلیغی ، آزادلیغی ،
«قوروماقچون» (۱)
وطنیندان باش گوتوروب ،
دیار - دیار ،
گزیشیرلر ، دولانیرلار !

سونرایزه :
قارالاری ، کۆله لری ،
«آزاد» ائدن ،
مبارز بیر «بالتاچی» دان
دایشدیلار .

بیزاینانندیق .
لونلاری چوخ عزیزساندیق .

اٹویمیزده يثر- يورد وئرديك .
اونلار اوچون «بار» لارا آچديق !

۱۰۰۰۰۰۰۰

يشمك وئرديك ، ايچمك وئرديك .

ساواش ييتدى .

رادىولار ، غازيتهلر .

«انسانيت غالب گلدى»

ديه - بوتون ئولكهلره ،

چوو سالديلار .

«آزادليق» دان ، «حرريت» دن ،

«بشرييت حقوقوندان» ،

سجيرااما - سيجيرااما ،

سوزدئديلر ،

اگرى دوروب دوزدئدىلر .

بىز دوشوندىك .

خوب .

انسانيق

بۇر نوموزوار ،

آغزىمىزوار ،

دائىشماغا دىلىمىزوار .

ايشلەمگە اليمىزوار .

دولانماغا يثرىمىزوار .

باشاماغا يوردوموزوار .

هوسلندىك .

ايسته دىك كى ،

آتا - بابايشرىمىزده ،
ايش - ايشلەيەك ، اكين - اكەك ،
ئوزوموزە يووا تىكەك .

داغىمىزى ، داشىمىزى ،
سۆكەك - چاپاخ .

سوجىخاراق ، معدن تاپاخ .
كۆرپەلرە مەكتەب آچاخ .
يازاخ ، پوزاخ .

لاكن يىزى آنمادىلار .

اليمىزى ،

آغزىمىزى ،

دىلىمىزى نشان وئردىك .

يىزى انسان سانمادىلار !

آجىقلاندىق .

سلاخلاندىق .

«دگىرمانىن سويون سوودوق»

ئولكەمىزدن يادى قوودوق .

دنيا دئدى :

حق بىز لەدىر .

ئوزا ئوينىن قبلەسىنى ،

ياخشى بىلەر كس ئوزو .

حقيقىن اوزو ، سۆزون دوزو .

كۆي گورلادى

دولو ياغدى

يىرتىپندى

خلوفان اولدو

دومان قوبدى
كون توتولدو
ئولكهميزه ، دشمان دولدو

دونن ائودن قوود غوموز
باسيب ، يخيپ ، بوغدوغوموز
قانى قاچيخ
بالدير آچيخ
ئولومجىلى ، باخديق كوردوك
طومان كئيب ،
خفتان كئيب ،
قاراپولاد آتامينيپ .
آت اوينادير
قلنج وورور

قلنجیندان اودیاغدیپریر
«ددم منه کوردئیبین»
هرگلنی ، وورورسالییر
شوشه - شوشه قانین آلییر !

باخدیق - باخدین معطل قالدیق .

هر طرفه نظر سالدیق

- بونه سردیر ؟

نه اوضادیر ؟

نه عالمدیر ؟

نه دنیا دیر ؟

دشمان هارادان طومان تاپدی

قلنج تاپدی ، خفتان تاپدی ؟

اویالینجیق

او ئولومجىل
ھاردان پولاد آتامىز
شوشە - شوشەقانى نىلر !؟

كزدىك ايشىن ھر طرفىن
آراشدىر دىق باشىن دىمىن
بىردن بىرە ، باخدىق كۆردۈك
اويوندىمىز بىر كۆزلۈنۈ ،
او يولسوزو ، اوتولۈنۈ
غرىبە بىر توكان آچىب
ھاتاھىنى ، توكوب ساچىب
سلاح و ئىر جانلار آلير ،
پىچاق و ئىر قانلار آلير
ھر طرفە آتىن چاپىر
آختارىر بىر قودوز تاپىر

ورھو ولادير ، ياساق وثير

خقتان وثير ، ياراق وثير

قودوردوبن ايشه چكير !

ملتلري شيشه چكير !

السيزلرين ،

مظلوملارين ،

جانبخديرير جانين الير .

شوشه - شوشه قانين آلير !

☆☆☆

من اوگوندن اينانديم كي ،

سينه لردن - سينه لره

آتالاردان ، بابالاردان

بيزه چاتان افسانه لر

چوخدا بيله يتر سيزد گيل

بوسوزلرده دریالاروار.

دریالارجا معنا لاروار .

رادیلار هر نه دئسه

کیم نه دئسه - نه سؤیله سه

«کتا بلاریم» هر نه یازسا

بوسوزلردن ،

کیم یول تاپسا - «کیم یول آزسا»

بیرداها من

تانی می شام - تانی می شام !

عصر میزین ،

«بیر گۆزلوسون» .

«تبه گۆزگون» .

هارالاردا

هاردا - هاردا

•••••

هرتورپاخدا ، هردياردا

تائيميشام اوغددارى

او قودوزو ، او كقتارى

جلادلاراسردار اولوب

سرور اولوب ، سالارا اولوب

انسانلارى بوغور آسير

مللتلره ، كسيم - كسير

چاشتاسينا مين شوشقان !

ناهارينا بش يوزانسان !

دیش قجیر دیر ، قان - قان دئیر
قان ایچدیگجه قان ایسته بیر !

***

نه ایندی دن ، نه دوندن ،
بشریت دوغان گوندن .
قودوزلارلا چنگه لشمک
عصر لردن ، عصر لره
یا شاییشان آیریلما یان .
آردجیل بیر واقعه دیر .
ایلك - ازلدن ، ایش بیله دیر

بشریت آن قدیمدن
بو مقدس تلاشینى ،
قودوزلیقا ، ظلمه قارشى ،

دایانمایان ساواشیننی ،

افسانه لری بیچیمینده ،

قوراشدیرمیش .

نشان وثرمیش .

قان ایچنلر ، آدامجیل لار ،

«بیرگۆزلو» لر پنجه سیندن -

قورتارماغا جان اتماسین ،

افسانه وی قهرمانلار -

سیماسیندا ،

یاراشدیرمیش .

عکس ائتدیرمیش

«قورقود دده» داستانلاری -

سیراسیندا ،

«تپه گوزون» افسانه‌سی ،

بو آردجیل تشبیته ،

ان کۆزل بیر نمونه دیر .

اویله دیر :

بیرگون اوغوز اوتورارکن،

اوزرینه یاغی گلدی .

غافل اوغوز گئجه لیکله ،

هورکنو - قاچدی .

يثرين - يوردون ، قويدو كوچدو

«اوروز قوجا» دير لر بير -

اختيارين ،

اوغلانجيغي توشدو قالدی .

اوغلانی ، بير اسلان تاپدی .

اميشديردي .

اوغلان بویا - باشا چاتدی .

باشا دولدوو ،

***

ایل دولاندی ، گونلر کشدی ،

اوغوزینه ،

ئوز يوردونا ، ئوز يثرينه ،

کلدی توشدو .

«اوغوز خانین» ایلخیچیسی ،
خبر گئندی :

- خانیم؛ هرگون قامیشلیقدان
غریبه بیراسلان چیخیر
سیر- صفتی آدام کیمی
عاقل - عاقل
بیر آت ورور ، قانین سورور :

اوروز آیدیر .

بلکه منیم قاچا - قاچدا ،
دوشوب قالانا و غلوم اولای؟

بکلر میندی .

بووز اسلانی قالدیر دیلار

اوغلانجینی پیسر له ییب
کتیر دیلر .

اوروز قوجا اوغلون آلیب
اٹوه گلدی ، شادلیق قوردو ،
اٹل - اوبانی قوناقلادی .
هامی گلدی یئدی - ایچدی .
آنجا ق اوغلان ،
یئرده - یورددا ، دایانمادی .
آنا اسلان یاتاغینا ،
قویدو قاچدی .

کشدیب توتوب کتیر دیلر ،
ینه قاچدی .

بیر داهادا قایتار دیلار ،
دایانمادی .
چاغیر دیلار «قورقود دده»
گلرا ولدو ،
اوغلانجیغا اوگود وئردی :
قاچما اوغول !
انسان اوچون حیوان لارا-
مونس اولماق ، یارامازدیر .

سن انسان !
انسانلارلا قاینلار-قاریش .
ایکیتلرله اوتوروب دور
یاخشی آت مین .
«قیان سلجوق» قارداشوندیر .
سنون آدون «بوساط» اولسون .

آدیوی من وئردیم یاشون،
تایئری تعالا ئوزو وئرسین .

اوروزون بیر چوبانی وار ،
«قونور قوجا - ساری چوبان»
چاغیر ارلار .

اوزون ایلر اوزاغیندان
اوغوز ائلی کوچ ایلرکن ،
ساری چوبان ئونده کؤچر .
کیمسه اوندان قاباق کؤچمز .

یا یلاغینا کوچور بیر گون
اوغوزینه ،
ساری چوبان ، گشدیر ئونده

يول اوستونده «اوزون منار» -

دئىيلن بىر منار واردىر .

مناره يە چاتار - چاتماز ،

ناگهان دان قويون هوركدو .

سارى چوبان باخدى گوردو

مناره يە «پرى» قونوب .

پرى جىبىكلر اونو گورجك ،

قاناد چاليب پىر لادىلار .

سارى چوبان ،

كويىنكىنى چىخارىپىن ،

پىر يلىرىن اوسته آتدى

چىرىن توتدو

پری گوزل ، چوبان قیز قین ا
طاما حالندی
پریجیکه ال اوزاندی .

ینه بیردن قویون هور کدو
قونور قوجا ،

قویونلارا قارشی واردی
پری قیزی پر یلدا ییب :

- مره چوبان؛

ینگی ایلده منده سنون ،

امانتون اولاجاقدیر

گل آلکیلان

اما ییل که ئوزا ئلیوین -

باشینا سن قادا کتدون .

دیه - اوچدو .

پری گتندی چوبان قالدی
آیریلیقدان رنگی سولدو
قازا باغری درده دولدو

گونلر کئچدی ، آیلا رثوتدو
اوغوزلارین کوچوش واختی ،
ینه یشتدی .
ساری چوبان کوچ ایلرکن ،
اوزون منار ایاغینا -
گلدی چاتدی .
کوردوکی بیر «باغلی» یاتیب
پری قیزی ظاهر اولوب :

- مره چوبان !
امانتون گل آل - دندی .
بیل کی آنجاق ائللر یوه
زوال گئتدون !
باغلیجینی چوبان گورجک ،
عبرت آلدی
کثری دو نوب ، ال سوپانا -
داشاتو تدو .
داش ووردیقجا «باغلی» شیشدی !
چوبان قورخوب قویبدو قاچدی .

مکر اوگون «بایندر خان»
بکلرایلن سیره وارمیش
اوزون منار ایاغینا ،
یتیشدی لر .

گۆردولر بیر «سنه» (۶۶) یاتیب ،

باشی - گوتو آنلاشیلیمیر !

بکلر هامی ،

دوره ووروب دایاندیلار .

اندی بیر بگ ، تییکیلہ -

اونوتیدی .

ووردیقہ جان «سنه» شیشدی !

ننجه ایکیت - داها اندی .

هی تیدیلر ، هی بویودو !

اوروز قوجا آتدان توشدو

اوداتیدی

مهمیز دکدی ، بوکہ جگی -

دلیب یرتدی ،

---

(۶۶) آنلاشیلماز بیر شبی

ایچیندن بیر اوغلان چیخدی
هر بیر زادی آدم کیمی ،
آنجا ق فقط بیر کوزو وارا
حیران قالدی ، بکلر - خانلار .

اوروز قوجا

اونوقاییب ، بایندرخان -

قوللوغونا کتیریبین :

- گور گلوخان ؛ بو اوغلانی -

منه وئرون . اسلان اوغوم

بوساط ایلن بو یوده ییم .

بایندرخان :

- سنون اولسون دیه - کتچدی

۱۰ اوروز قوجا ، تپه گوزو -

گۆنوروبن ، ائوه واردی .

بویوردو بیر تایا گلدی

تپه گوزه امجک وئردی .

بیر سوردوقدا ،

سودون آلدی !

ایکی سوردو ، قانین آلدی !

اوج سوردوقدا ، جانین آلدی !

بیر چوخ تایا گنیردیلمر ،

هامیسینی هلاک ائتدی

گۆردیلرکی اولمیا جاق

«آت سودویله بسله یه لیم» .

سؤیله دیلمر .

هر ئونو نه ده بير قازان سود،

دو بورمادی !

تپه گۆزو ، بسله ديلر .

گهزر اولدو .

اوشاقلارلا ، اوينار اولدو .

اوشاقلارين كيميسينين

قولاقلارين ،

كيميسينين . بورنون يئدى !

بوتون اوغوز الكريندن -

جانا كليب . عاجز له ييب ،

بگه اوروزا دخيل توشوب ،

يالوار ديلار ، آغلاش ديلار !

اوروز قوجا نيله ديسه،

کار کسمه‌دی .

ناچار اولوب چیخارین ،

اٹودن قوودو .

پری قیزی اوچوب گلیب ،

اوغلانینین بارماغینا ،

غریبه بیر ، اوزوك تاخدی ،

– اوغول سنه اوخ باتماسین ،

ایتی قلنج ، بدنیوه –

کار کسمه‌سین ! دیه – گتندی

بیر گۆزلو غول واریب گتدیب ،

سرت بیر داغدا مسکن ائدیب ،

یول لار کسدی ، آدام یئدی !

قورخولوی بیر قولدور اولوب ،

آد چیخاردی .

اوزرينه نئچه - نئچه ،
آدام گئندی ،
اوخ آنديلار ، اوخ باتمادی .
قلنج - قمه ، کارا اتمه دی .
هر گلنی توتدو یئدی .
بوتون چوبان - چولوقلاری ،
باسیب یئیب ، اوغوزلاری
یئمک لیکه ، ال ایلدی .

بوتون اوغوز توپلانیبن ،
اوزینه ، آخین ائدی .
بیر آغاجی یئرلی - دیبلی ،
قوپار اراق ،
یغیناغین اوسته آبدی .

آتمیش آدام آغاج آلتدا

هلاک اولدو .

قازان خاننا بیر ضرب ووردو

دنیا - عالم نظریتمده ،

دومان اولدو !

قارینداسی «قاراگونه» ،

قارشیسیندا زبون اولدو ،

«دوزن» اوغلو «آلپرستم» ،

شهید اولدو .

«دوشون قوجا اوغلو» کیمی -

بیر پهلوان ،

مغلوب اولوب هلاک اولدو .

«آریقجانندان» ایکی قارداش ،

شہید اولدو .
بیغی قانلی «بیدوز امن» ،
قارشیسیندا زبون اولدو .
دمیردونلی «دلی میماق» ،
مغلوب اولوب هلاک اولدو .
آغ ساققاللی «اوروز قوجا» ،
قان قایتاردی ،
اوروز اوغلو «قیان سلجوق»
ئودون قوسدو .

بوتون اوغور تپه کؤزه ،
باتانماییب . هور کدوقاچدی .
دلی قودوز ئونون کسدی ،
قایتاریمن ئوز یئرینده-
اوتورند ورددو .

قور تولانی ، اوغوز ائلی ،
یئدی کره هور کدو قاچدی ،
هامیسیندا قایتاریلدی .
بو تونلیکله زبون اولدوا

چاغیر دیلار ددم قور قوت
کلرا ولدو .
بالوار دیلار ، سیتقا دیلار .

- چاره قالیب کسیم - کسک ،
دیه - قور قود واریب گئتدی ،
تیه گۆزه سلام وئردی :
- هی تیه گۆز ؛

بوتون اوغوز اللرونده

زبون اولوب

بوکولوبن بوکوک قالیب

ایاغووبن تورپاغینا ،

منی سالیب

سنون اوچون کسیم - کسمک -

ایسته بیرلر - دیه ، دوردو

- هرگونومه آتمیش آدام -

وئرون - دیه ، دلی قودوز -

جواب وئردی .

- اوغول بدنات ؛ بتله لیکله ،

چوخ کئچمهدن آداملاری ،

توکه درسن .

يُثْمَكِيوَه كِيْمَسَه قَالْمَاز
آنچاق سنه ايكي آدام ،
بش بوزقويون كونده وئرك .

دلى قودوز:

- عيبي بوخدير ايله اولسون .
ايكي آدام داهاوئرون ،
منيم اوچون يئمك ياپسين .

ددهم قورقود دوندوگلدی .
- «ياپاقلى» ايله «يوكلوقوجا»
وارسين گئدسين تبه گؤزه -
آش پيشيرسين .
بيرده كونده ايكي آدام ،

بش یوز قویون ایسته میشدیر .

اوغوز بونا راضی قالدی .

دورد اوغوللو بیرین وئردی .

اوچوقالدی .

اوچ اوغوللو بیرین وئردی ،

جوتوقالدی ؛

جوت اوغللو بیرین وئردی ،

بیری قالدی .

«قایققان بک» دیر لر بیر -

کیشی وارمیش ،

جوت اوغلونون بیرین وئرمیش ،

بیری قالمیش

گون دولاندی ،

ينه نوبت اوناچا تدي

اوغلا نجيفين آناسينا

خبر گتدي

قيشقير بين زارليق قيلدي.

باشين يولدو، اوزون جيردي.

«اوروز اوغلو اسلان بوساط»

ووروشما يا گتميش ايدى،

بومحلده، گلدى چينخدى.

قارى آيدير:

— بوساط گلدى آخين كه تدي،

وار بين بير اسير آليب،

اوغلا نيمي قورتارسانام.

ایکیت بوساط،
آلتو نلیجا گونلوگونو،
تیکدیرین اوتورارکن،
خاتین کیشی وارد اولوب،
گۆز گزدردیردی، بوساط خانای۔
سلام وثردی.

گۆزلریندن قان یاش توکدو:

— ایچ اوغوزدا، دیش اوغوزدا،
آدی بللی، قاتی یایلی،
اوروز اوغلو اسلان بوساط؛
قولتوغوا سیغینیرام،
مدد سندن!

— نه دیلرسن، نه سوپلرسن،

قاری آیدیر،

—زمانه نین آناسیندان،

اوغورسوز بیر اوغول قوپدی.

اوغوز ائلین، کولگه سینده،

قوندور مادی.

قارابولاد ئوز قلنجلار،

بیر توکونده کسمه دی.

قارغی جیدا اوینادانلار،

سونگو ساجدی، ده لئمه دی.

قانی یابلی اوخ آتانلار،

اوخ آندیلار، کار کسمه دی.

آپ ارئلر سرکرده سی—

قازان خانای، ضربه ووردو.

قاراگونه پهلوانی،

شہید اٹندی۔

بیغی قانلی بیدوز امن،
قارشیسیندا زبون اولدو.
آغ ساققاللی خان باباوا،
قان قوسدوردو.

فارینداشون قیان سلجوق،
قابا غیندا ئودون قوسدو.

بوتون اوغوز بکلرینین
کیمی سینی زبون ائدیب،
کمیسینی شہید اٹندی.

اوغوز ائلی یددی کره

هورکدو قاچدی،

قویماز اولدو،

هرگونونه،

ایکی آدام، بشر یوز قویون،

كسىم دئدى، كسىدى آلدى.

ياپا قلى بىك، يوكلوقوجا،

گىتىدى اونا آشپز اولدو.

دورد اوغوللو بىرىن وئردى،

اوچوقالدى.

اوچ اوغوللو بىرىن وئردى،

جوتوقالدى.

جوت اوغوللو بىرىن وئردى،

بىرى قالدى.

جوت اوغولمون بىرىن يئمىش،

بىرى قالمىش.

اونوداها ايسته بىرلر!

ينه نوبت منه چاتمىش.

جانيم اوغول مددسندن!

خان بوساطين قاراگوزو،

ياشادولدو.

قارداش ديه، ائللر - ديه

سوئى -- سوئيله مئيش، نهلر دئمئيش:

— دوزلرده تئكىلن اطاقلاريوى،

او ظالم ياخديريب، ياخديرسين قارداش.

شاهباز آتلاريوى سرطووله سئندن،

او ظالم سئچديريب، سئچديرسين قارداش .

اسركدوه لرى قاطارلا روندان،

او ظالم آييريپ، آييرسين قارداش!

سورو - سورو آغجا قوبونلاريوى،

او ظالم قيرديريب، قيرديرسين قارداش!

سئويب كتيرديگون گلئنى سئندن،

او ظالم آييريپ، آييرسين قارداش!

آغ ساقغال بابامی اوغولوای-دیه،
اوظالم بووزلادیب، بووزلادسین قارداش!
آغ اوزلو قاریجیق، خاتین آنامی،
اوظالم سیزلادیب، سیزلاتسین قارداش!

ینه دئمیش:

— قارانقولوق کؤزلریمین آیدینی،
آخینتیلی سولاریمین داشغینی،
قارشی یاتان قاراداغیم یوققوشو،
سارسیلماز دیزیمین طاقتی قارداش!

قارداشیمی الدن وئردیم،

دیه- بوساط،

چوخ آغلادی، زارلیق قیلدی.

خاتینا بیر اسیر وئردی
- گئت اوغلووی قورتار- دئدی

خاتین قاچیب،
خان اوروزا خبر وئردی:
- نه دورو بسان اوغلون گلدی.
اوروز قوجا چوخ سئویندی.
بکلرایلن ،
اوغلانینا قارشی گلدی.
اسلان بوساط،
آناسینین الین ئوپردو.
اوزلشدیلر، آغلاشدیلر،
آناسینین چادرینا،
واریب گئتدی.

قارى آنا ، اوغلانچيغين
قارشيلادى
چوخ آغلادى
آلنين ئوپدو ، قوجا خلادى.

خان بوساطين كليشيله ،
بيرده ائله فرح گلدى .
يشمك اولدو ، ايچمك اولدو.

بوساط آيدير :
- بگلر ! قارداش قانى - ديه
تپه گوزله حسا بلاشماق -
ايسته بيرم ، نه دئيير سيز ؟
«قازان» بوردا سؤى - سؤيله ميش ،

خان بوساطانہ لر دئمیش :

- نہ قارا اور نندن دوغدو تپہ گؤز
عرشی دولان دیردیم آلابیللمہ دیم ،
قارا قابلا نلاردان قوپدی تپہ گؤز
داغلاردولا ن دیردیم آلابیللمہ دیم .
قوغان اسلانلاردان اولدو تپہ گؤز
ارمانلاردا قوودوم سالابیللمہ دیم .
ینہ دئمیش :

یوزده ایکید اولسان ، یوزده مرد اولسان ،
اینانما چاقاسان قازانا بوساط ؛
آغساققال باباوی ، خاتین آناوی ،
سیزلادیب کتیرمه آمانا بوساط ا

خان قازانين جوايندا ،

اسلان بوساط :

كئدم دئير حتماً كرك!

اوروز قوجا آغلايين .

- جانيم بوساط ، كرم ايله ،

اوچاغيمي سونوك ائتمه !

اوغول كئتمه !

قورخوتمالار ،

نراسلاني قورخوتماي :

- آغ ساققاللي عزيز بابا؛

كئدم كرك ! ديه - قالخيب ،

يله گيندن بير توتام اوخ -

چينخارين ، بئله تاخدي .

خفتان گئیدی ، قلمچ آسدی ،
 قانی یابین الہ آدی .
 آتاسینین ، آتاسینین ،
 الین ٹوپوپ ، حلال لاشدی :
 - خوش یاشاییب ، اسن قالون !
 دیہ - واردی .
 «ساللاخ خاناقا یاسینا» ،
 گلیب چیخدی .
 تپہ گوزو ،
 آرخاسینی گونه وئریب ،
 کوندورده ، یاتمیش گوردو .
 یابین چکیب ، بیر گوزلونون
 اورگینه بیر اوخ ووردو .
 دمیرلی اوخ کار کسمه دی .
 پارالاندی یتره توشدو .

بیرده ووردو ، ینه اوخوو
سنیخ - سنیخ اولوب توشدو.

دلی قودوز ، قوجالاری

سیزیب دئدی :

بو یثرمنی اوشوندوردو

بوساط ینه اوخون آتدی

ینه دکیب پارچالاندی،

پهرم - پهرم داغیلاراق ،

بیر پارچاسی ، تپه کوزون

قارشیسیندا یثره توشدو .

قودوز شیطان داشلاناراق ،

اورو دوردو .

بوساط خاناکۆزو توشجک ،

ال چالین ، قاس - قاس گولندو :

- مرهینه گۆرونورکی ،

اوغوزلاردان بیزیم اوچون

قوزو کلیمیش دیه - واریب

مرد اسلانی قاباغینا

قاتیب توتندو

بوغازیندان ساللییاراق ،

یاتاغینا گتیرین ،

ادوگونون (۲) بیرکونجونه

باسیب دورتدو .

- هی قوجالار !

بونومنین .

---

(۲) ادوگک - ایاق قابی

ایکیندیمه بیشرینیز ،
یئیم دئییب - ینه اویدو .

دلی بوساط خنجر ایلن ،
ایاق قابین یاریب چیخدی :
- هی قوجالار ! بونون جانی
نه یینده دیر ؟

- ییز بیلمیریک !
آنجا بوتون بدنینه ،
اتی بیرجه گوزونده دیر

دلی اسلان ، تپه گوزون -
باشی اوسته کلیب گوردو .
گوزو اتدیر :
- هی قوجالار ! دمیر شیشی ،

اوتاقويون قيزسين - دئدى ،

شيشى اوتا بيراخديلار .

پولاتدیلار ،

بوساط شيشى اله آليب ،

واركوجيله تپه گوزون ،

تك گوزونه باسيب سوخندو ،

گوز توکولدو ،

قودوز، ايله آنقىردىكى،

داغا۔ داشا لرزه توشدو

بوساط قاچيب مققاره ده

قويونلارين آراسيندا

دالالاندى

دلى شيطان ، بونو دويدو .

قابی آغزین کسیب دوردو
پاچالارین آراییب :
- مره آغیر سورولرین
باشی ارکچ؛ چک قویونو،
هامی گلین، بیر- بیر کچسین

قویون گلیب ، پاچاسینین -
آراسیندان سوووشارکن ،
هاموسینین باش - گوزونه
الین جه کر ، بیر- بیر یوخلار.
ینه هایلار :

- توخلوجیقلار توٹولاچاق .
اقبالیم قوج؛ سن گل سوووش !
سمیز بیر قوج یثردن قالغیب،

سیلکینرکن ، دلی بوساط ،
باسیب توتوب بوغازلادی
دریسینی چکدی اوزدو
باش - قویروغون آیرمادی
بورونوبن ،
تپه گوزه قارشی واردی .

کور تپه گوز ؛ الین چکدی .
بوساط خانین دری ایچره
اولدوغونو ، دویوب بیلدی :

- هی سفیر «فوج» ؛ منیم هلاک-
اولاجاغیم یثری سؤیله ،
نئجه بیلدون ؟

سنی ایله بو کو هولون -
دیوارینا گو په بیم کی ،
بول قویروغون ، مققاره نی
یاغلان دیر سین ا

بوساط ،
قو چون کلله سینی ،
تپه گو زون اللرینه -
اوزاد اراق ، مجال تاپیب ،
قیچلارینین آراسیندان
سجیر اییب ، دیشره چیخدی .

دلی قودوز ، بوش درینی
بوینیز لاییب ،
تپه سینه قالدیر اراق ،

یشره چرپدی :

- مره اوغلان ؛ قور تاردونمی ؟

دلی بوساط :

- حق قور تاردی !

- مره اوغلان ؛ آل منیم بو

اوزوگومو الیوه تاخ .

قمه - قلنج ، سنی کسمز .

بوساط ، آلماق ایسته دیکده ،

یار الیجا قودوز شیطان

هجوم ائدیپ ،

خنجرینی ، اوزیته

توولازلادی .

ایکید اوغلان یان وئرین

باخدی گوردو ،

اوزوك يئرده تپه گوزون ،
اياغينين آلتيندادير .

قودوز آيدير :

- مره اوغلان قورتاردونمي ؟

اسلان بوساط :

- حق قورتاردى

- مره اوغلان ؟

اوگونبذى گورورسنمي ؟

اوردا منيم خزانم وار

آبيق اول كه بوقوجالار ،

آپارماسين .

گئت مؤهيرله !

غافل بوساط ،

گو بنذا بچره گئدیب گوردی .

باخدی - گووردو ،

هر طرفده قزیل - گوموش ،

تپه کیمی کلک لئمیش .

پولو گووروب ، چاشدی هوشو ،

شرایطی پاک اونوددو .

دلی قودوزخزانه نین -

قابوسینی آلیب کسدی :

- مره اوغلان ؛

یاخشی یترده توشدوناله

گوپیهرم ایندی ایله

گو بنذا یلن قات قاریشیق ،

یاپیشدیررام سنی یتره

بوساط ، پولدان ، خزانه دن

الچكيبن ، گۆز ئورتوبن ،
اولو حققه صدقبن سالدى :
جو مردلر بن مددكارى ،
قادر تانرى ؛ مددسندن !

داش دوارلار پارچالاندى
يول آچليدى يدى يىردن
اوغلان چىخدى .

كورتبه گۆز ، گونبذه بىر ،
يومروق آتدى گونبذ ياتدى :
— مره اوغلان قورتاردونمى ؟
— حق قورتاردى !
— آلاما زميش ئولوم سنى !

او کوھولو گۆرورسنمی ؟
اوردا! ایکی قلنج واردير .
بیری قینلی ، بیری یالین
قینسیز قلنج منی کەسەر
دنیا منە اولدو عبث
گئت گۆتورگل باشیمی کس !
بوساط گلدی آسدا - آسدا ،
مققارە یە ، گۆردو اوردا ،
زنجیر لردن آسلا نیلمیش ،
یالین تیه بیر قلنج وار .
آنجا ساکت دوروب قالماز ،
ئوز - ئوزونە ، اسیب جوشار :

— داها بونو سینامادان ،

یا ناشمارام . ديه - بوساط ،
قلنجینی قارشى وئردى
آن ایچینده دگدی بولدو
دولاندى بیر آغاج ناپدی ،
قارشى توندو ، کسب قیردی !
قاتى یایین اله آلدی ،
«جوشار قلنج» آسلاندىغى ،
زنجیرلره بیر اوخ ووردو ،
قلنج قوبدی یثره توشدو .
جوموخین یثردن قاپدی
بئلینده کی ، قینا سوخدو

- مره شیطان نه حالدا سان ؟

- ئولمه میسن ؟

- تانریم قویماز ؟
- مره ئولوم یوخمیش سنه
دییه - قودوز سؤی - سؤیلهدی
نه لر دئدی :

- کۆزوم - کۆزوم ، یالقیز کۆزوم ،
آلاکۆزوم اولدوز کۆزوم .
سن وارایکن من اوغوزا ،
دیوان توتدوم ، قان اودوزدوم
آلاکۆزدن آیری سالدون .
ایکیت منی
شیرین جانندان آیری سالسین
تانری سنی
ایکیت ، منه دادیزدیردون
کۆز بوکویون

هنى سالدون يامان گونه

قادر گۆروم داديز ماسين

هنچ ايكيده

گۆز دردينه ، توش اولماسين

هنچ كيمسه نه ؟

ينه دئيميش ؛

- قالاردا - قوپاردا ، يثرون نه يثردير ؟

سؤيله ايگيت ، پيرون ، رهبرون كيمدير ؟

باشنى اوسته اوجا بايراق توتولان ،

سلطانون ، سردارون ، سرورون كيمدير ؟

قريش گونو قاباخدا قلنج ووران

دشمانى داغيديب - قيرانون كيمدير ؟

چادرلاردان اوجا ، چادرين قوران

آلپلار باشيندا دورانون كيمدير ؟

سویله ایگیت کیمین اوغلو سان ، کیمسن؟
آدیوی - سانیوی گیزلتمه مندن
ارنلر یاشیرماز آدینی اردن .
مره ، سؤیله منه هانسی ائلدنسن
بوساط آیدیر :

- قالاردا ، قوبوردا ، یثریم بودیار
خوجام ، پیریم ، ربیم ، حق پروردگار
سلطانیم ، سروریم ، خان «بایندر خان»
بک لره سرکرده ، خانلارا سالار

چادرلادان اوجا ، چادرین قوران
قارتال قوشو کیمی دشمان شیغیان
قریشدا یاغی نین ئونونده دوران
آلمیز ارنلر-ارنی «قازان»

آتام اوروز قوجا ، قوجالارباشى .
آدىم بوساط «قىيان ساجوق» قارداشى
سودونو امدىگىم . آنامدىر اسلان .
آناسىنى اۋىمك منە ياراشى

- بىرجه گۈزوم ، قربان سنە ،
بس قارداشىق قىيىماننە !

- اسلان بوساط ، سۋى - سۋىلەدى
آجىقلانيب ، نەلر دىدى :

- مرەظالم ، مرە فاووات !
آغ ساققاللى بابام، بوزلادىبسان
آغ بىرچكىلى ، آنامى آغلادىبسان

قارينداشيم «قيياني» ئوادوروبسن
آغجا اوزلو گلينين ، دول ائديسن
آلاگوزلو ايگيتلري ، يثيبسن
قويارامى ساغ قالاسان سنى من ؟

قارا پولاد ئوزقلانچيم اسمه يينجه ،
قافاليجا بوركلو باشون كسمه يينجه ،
كور گووه ئولوم لرزي سالما يينجا ،
قارداشيمين قصابيني آلما يينجا ،
سانير سانمى يير آخازام من سنى ؟
اولارمى گور ديري قويام من سنى ؟

دوشگون قودوز ، جانيندان ال اوزمرك
نه لر دئيمش ، نه لر سؤيله ميش كورك .

— قالخیبانی بیرگون دورام دییردیم
عهد پیمانیمی ، قیرام دییردیم
ایکیتلر قاینی سوورام دییردیم
بیر آدام اتیندن دو یام دییردیم .

کاش اوغوزن باسغینینی کؤرییدیم
ساللاخ خاناقا باسینا گیریدیم
آغیر مانجانیقدان داشلار یاغاندا
باشیما بیر ، داش توشییدی ئولیدیم .

ایکیت آلاکؤزدن آیردون منی
تانی شیرین جاندان آیرسین سنی
یامان گونه سالدون کوروم هنج ایکیت ،
کؤرمه سین بلالی باشیم کؤره نی ،

ينه ده سۆي - سۆيلهدى
بیرداهانلر دئدى :

- آغ ساققاللى قوجالارى
چوخ بوزلاتدیم ،
آغ ساققاللار قارقادیلار
كۆزوم سنى .

آغ بیرچكلى قاریلاری
چوخ آغلاتدیم ،
آغ ، بیرچكلىلر قارقادیلار
كۆزوم سنى ،

آلاکۆزدن قانلى ياشلار

چوخ آخندیم ،
آلاکۆزلر قارقادیلار
گۆزوم سنی .

آل خنالی آغجا اللر
چوخ یشمیشدیم ،
آل خنالار قارقادیلار
گۆزوم سنی .

کۆرپه - کۆرپه ایکیتهجیکلر
چوخ یشمیشدیم ،
ایکیت لیکلر قارقادیلار
گۆزوم سنی .
بیله کی من چه کرا ولدوم

گۆز بوکویون ،
قادرگۆرۈم مئىچ اىكىده
گۈستر مهسین .
اسلان بوساط ، بوغراکیمی
تپه گۆزو ،
ایکی دیزی ،
اوزرینه چو کدورون ،
کورقودوزون ئوز قلنجین
اله آلدی ، بوینون ووردی .

کلهسینه یای چریشی
کئچیرین
اورکی شن
سوروتلهیه - سوروتلهیه

مقارە نین قاپی سینا
چکدی سالدی.
قارداشی نین قانین آلدی.
هی ... قوجالار؛
اٹل اوبایا موشتولوقا
گئدون ! - دئدی

نر قوجالار ، آغ بوز آتلار
میندی چاپدی .
بو تون اوغوز ، دون ایچینده
خبر تاپدی .

آت آغیزلی اوروز قوجا ،
چاپار گلدی .

خان بوساطین آنا-ینا

سٹونج وٹردی :

موشتولوق وئر!

اسلان اوغلون ،

تپہ گوزو ، کسدی - دئدی

خانلار - بکلر ، بوتون ائللر ،

پر آشدیلار .

آتلانندیلار ، ساللاخ خانانا

قایاسینا ، دیزماشدیلار ،

تپہ گوزون کلله سینى ،

اور تالیقا کتیر دیلر

دردی - غمی ، بتردیلر ،

ددم قورقود گلرا اولدو

شادلیق چالدی

آلپ ارنلر ، مردایکیتلر

کلدیکیندن - گئتدیکیندن ،

صحبت آچدی .

اورکلردن کدر ، قاچدی .

سؤی - سؤیلهدی ، بوی - بویلا دی .

خان بوساطین مردآدینا ،

داستان قوشدو .

همت وئردی ، آلقیش وئردی :

- قارا داغلار ،

یئدیگونده ، آشید وئرسین
داشغین سولار ،
گئچدیگونده ، گئچید وئرسین

خوجاقلیقلا ، قارداشیوین
قانون آلدون
ائل اوبانی ، زبونلیقدان
سن قورتاردون

اولوتانری دوست اولوبن
هردایکیده مدد وئرسین .

سون سۆز عوضينه

قوى داستانمزين «قورتاريشى» دا
«باشلانيشى» كيمي بو خلق منلى اولسون.

•••••

اسكندر بدل «بدل»

بدلى ، ئولدور دولر

آغابانى گميدير ديلر

آغابانى نين ساچا خلارى

خان ائوينين پيچا خلارى

•••••

ووردوم سانديق سو كولدو
اينجى - مرجان تو كولدو
اينجى - مرجان فلفلى
گل او خوبيزيم دىلى !
بيزيم دىل - اورمو دىلى
اورمودان گلن آتلار
آغزىندا بوين چاتلار .

.....

لغتدر

مقدس يئر لر - مقدس شئيلر	آبدە
گوموش - گوموش پول	آخجا
هجوم - حملە	آخين
(مهاجم)	آخينچي
مداوم	آردجيل
داليجا	آردينجا
پاك - تميز	آرى
تميز لزمك	آرينماق
آغل	آغ آييل
قرمزي - حيله	آل
رنگلى چادر	آلاسيوان
قزىل - قزىل پول	آلتون
قزىل شراب جامى	آلتون اياق
زرنكار سرا پرده	آلتونلى بان ائو
توولانماق - فرىب ئىماق	آلدانماق
»	آلدانىش
»	آل لانماق
قىزارماق	آيتماق
قانديرماق	آيديرماق
دئمك	آينغير
اركك و جوان آت	اختيار
قوجا - ياشلى	

شخصیت	اردم
قاباقجیل کئچی	ارکج
یویوگ کیشی لر	ارنلر
ردد	ایز
سر مست	اسرهك
سلامت	اسن
جنگل	اورمان
عاشیق - سازچالان	اوزان
تبررک - برکت	اودوم
ائو	اودا
تنکه کلمک	اوسانماق
قریلماق	اوفانماق
گئتمک - (خرامیدن)	اوغراماق
خوش قدم - میمنت لی	اوغورلو
نصیحت (آموزش)	اوگود
بویوک - اوجا - عالی مقام	اولو
اوج یاشار قویون	ئووج
گون اورتا	اویلن
معتمد	ایناق
میرواری	اینجی
یاخشی لیق - (نیکی)	ایلیک
اورتو	ئورپک
اوتلاناچاخ - مرتع	ئوروش
قاباق	ئون

ثنا - تعريف	گويمك
جانئخيميش	بئزه
جانا دويماق	بئز يكماق
گرداب	بورقان
كمين	بوسقو
باشين كسمك	بوغازلاماق
اركك دوه	بوغور
او كوز	بوغا
باشا توپلاماق	بويالماق
شاهد	تانيق
امير	تكور
پير ياشلى قوزو	توخلو
پير جورقوش	توراغييى
طرلان	توقان - توخان
سيمرغ	تولو قوش
اون مين	تومن
خالص - اصل پولاد	پولادئوز
صخره - سيلديريم داش	جب
جوانمرد	جومرد
نيزه - سونگو	چيدا
شجاع - اوجا بويلو	جيلاز - جيلازين
وقت - زامان	چاغ
زه	چريش
خبر چى	چوغول

چپ	چونکه
ناگهانی گلمك	چيخا گلمك
خیال دنیاسی	خولیا
بوداخ - آرخا	دال
موج	دالغا
رسم - عادت	دب
بارماخ کئچیر تماق (مایه رفتن)	دن سالماخ
فوواره	دودوک
آت قلیندان دوزلمه قوش تلهسی	دوزاخ
گئییندیرماق	دونالدماق
گلین اوزونه سالینان نازک ئورپک	دوواق
فکر	دویغو
آنلاماق پی آپارماق	دویماق
یئل - زمانه گئدیسی	روزگار
مضراب	زخمه
قووخوموش	ساسی - ساسی میش
تزلزل تاپماق	سارسیلماق
اوخ قایی	سداق
حذرا تماق	ساقینمان
شعر - منظوم سؤز	سؤی
محکم - برك	سرت
(گاو گومی)	سفین
کوک - چاق	سمیز
حال لاناغ	سمیره مک

قاراجی (رقاصه)	سوزمانی
نیزه	سونگو
مخصوص قوش اوخوماسی	سه بیرمگ
زارلیق	سینقماخ
ورانداز اتمک	سیزماخ
عیش - عشرت	سیفراق
التحا	سیفینماق
آتی مامیزلاماق	سییریتمک
اینک جنسیندن اولان حیوانلارین دیشی سی	سیغیر
شادلیق	شن لیک
پاشا باغلانان شده	شلمه
ضیافت اوچون کسینلن قویون	شولن
درویشلره اشاره	علی موجود
فانوس	فنار
پلنگک	قاپلان - قافلان
باغلاماق	قاپالاماق
باغلانماق	قاپالماق
برک - سفت	قاتی
(فرمان سخت - اکید)	قاتی قوسماق
(سرکوفت)	قاخینج
قمیش	قارعی
قوجا آرواد	قاریجیق
کله لیبی باش	قافالی باش
آشوب	قالا بالیق

باشاچكمك (لاجرعه ايچمك)
 غمخوارليق - حمايت
 پنجه - چنگال
 گۆز قاپاغى
 مبارز - (هم آورد)
 قوور (شراره)
 آت سودوندن دوزلمه شراب
 ساز
 ديبوت
 بخيل - اووجويوموق
 يول
 باج - غرامت
 كه هر - قارا قرمزي آت
 كيچيك ايت
 كمند
 سينه
 قول - (برده)
 كوره كن
 داغ او كوزو - (گاوكوهى)
 قيسسا
 پائيز
 چادر
 (اتكاء - پشت گرمى)
 جاوان

قانتارماق
 قاينى
 قئيناق
 قېبق
 قرىم
 قفلجيم
 قميز
 قوپوز
 قووات
 فيسناق
 كئچيد
 كسيم
 كهلن
 كلبيچيك
 كندير
 كؤكس
 كؤله
 كويگو
 كئيبك
 كؤدك
 كوز
 كونلوك
 كوونمك
 كنج

گوزل بیرقوش	لاچین
مال - (کالا)	ماتاح
(دل انگیز)	ماراقلی
اده	مره
(هزیمت)	هورکمک
اوجا	هوندور
ووروشاسبایی (اسلحه)	یاداق
نظم - قانون - تاپشریق	یاساق
گیزلهمک	یاشیرماق
اشتباه - سهو	یالنیش
ایتین یئمکی و ایچکی سی	یال - یوندم
کمان	یای
پیادا	یایان
(پهلوی)	یئنگک
شوربا	یخنی
تازه - (نو)	ینی
مخصوص بیر یئریش	یورقا
یئین یئریش	یورتماخ
قاریشماق	یوغورولماق
اوزیوخاری	یوققوش
عالی	یوکسک
(بارکش)	یوکلت
اینه مخصوص ایچکی	یوندم
دهنه	یوین

بولوت قره چورلو (۱۳۰۱ - ۱۳۵۸) فروردین آیینین
ایگیرمی ایکی سینده قلبی سکتته اثرینده دایاندى . بو
اولوم بوتون آذربایجان خلقنه کدرلی بیر ضایعه
سایلیر . بومناسبتله شمس انتشاراتی چالیسیر سازمین
سۆزونون باشقا جلدلرینده بو تزیقدا حاضرا لاییب
ومحترم قاریلرین حضورینه تقدیم اتسین .

۱۵ تومن

انتشارات شمس - تبریز